

Vrije Universiteit Brussel

Een kwalitatieve analyse van een
innovatief rollenspel met jongeren:
evaluatie van KRAS, een project van
Jeugddienst Globelink

Eindverhandeling tot master in de
Agogische Wetenschappen

Studenten: Roxanne Brys, Emmy Vandebussche
Promotor: Prof. dr. Tom Vanwing
Organisatie: Globelink
Academiejaar: 2013-2014

WETENSCHAPSwinkel
Brussel

Vrije Universiteit Brussel

FACULTEIT VOOR PSYCHOLOGIE EN EDUCATIEWETENSCHAPPEN

Richting: Agogische Wetenschappen

Een kwalitatieve analyse van een innovatief rollenspel met jongeren: evaluatie van KRAS, een project van Jeugddienst Globelink

Eindwerk voorgelegd voor het behalen van de graad van Master in de Agogische Wetenschappen door

Brys Roxanne
Vandenbussche Emmy

Academiejaar 2013-2014

Promotor: Prof. dr. Tom Vanwing

Aantal woorden: 14257

SAMENVATTING MASTERPROEF

Naam en voornaam: Brys Roxanne
Vandenbussche Emmy

Rolnr.: 0105568

Rolnr.: 0105527

KLIN
AO
ONKU
AGOG

Titel van de Masterproef: Een kwalitatieve analyse van een innovatief rollenspel met jongeren: evaluatie van KRAS, een project van Jeugddienst Globelink

Promotor: Prof. dr. Tom Vanwing

Samenvatting: (300 woorden)

Dit onderzoek is een kwalitatieve analyse van KRAS, een project door Jeugddienst Globelink. KRAS is een rollenspel waarin jongeren discussiëren en hierdoor een kritische mening leren vormen over een bepaald thema. Aan de hand van focusgroepen met huidige en voormalige KRAS-deelnemers uit verschillende steden werd nagegaan wat hun ervaringen zijn met het project, of hun deelname gevolgen heeft op hun leefwereld en of KRAS hun engagement in de samenleving vergroot.

Hieruit blijkt dat jongeren over het algemeen een positief beeld hebben over KRAS doordat de methodiek van het rollenspel de jongeren treft. Goede begeleiding van zowel leerkrachten, Globelink-medewerkers als de voorzitter zijn essentieel in het groeiproces van de deelnemers.

Doorheen het proces hebben de deelnemers talrijke ervaringen. Ze verwerven verschillende competenties zoals discussiëren en het schrijven van een motie. Daarnaast verwerven ze meer inzicht in de politiek en vergroot hun themakennis. Deze vaardigheden vormen een basis in de ontwikkeling tot duurzaam burgerschap. Door hun deelname aan KRAS wordt hun engagement in de samenleving wel beïnvloedt maar niet vergroot. Dit project is dus een geschikte basis om de jongeren te laten opgroeien tot geëngageerde volwassenen met oog voor burgerschap.

De respondenten geven vooral verbeterpunten aan betreffende de praktische organisatie van KRAS. Daarnaast krijgt het sociaal aspect te weinig aandacht. De deelnemers krijgen niet voldoende kans om netwerken uit te bouwen gedurende het KRAS-jaar. Bovendien blijkt er ook nood aan nazorg voor het project.

De methodiek van het rollenspel bevat veel potentieel om ook in andere settings te gebruiken. KRAS blijkt dan ook een bloeiend project. Mits enkele bijstellingen, staat KRAS nog een mooie toekomst te wachten.

BEKNOPTE INHOUD MASTERPROEF

Naam en voornaam: Brys Roxanne
Vandenbussche Emmy

Rolnr.: 0105568

Rolnr.: 0105527

KLIN
AO
ONKU
AGOG

Titel van de Masterproef: Een kwalitatieve analyse van een innovatief rollenspel met jongeren: evaluatie van KRAS, een project van Jeugddienst Globelink

Promotor: Prof. dr. Tom Vanwing

Beknopte inhoud: (max. 10 regels)

Dit onderzoek is een kwalitatieve analyse van KRAS, een project door Jeugddienst Globelink. Aan de hand van focusgroepen met huidige en voormalige KRAS-deelnemers werd gepeild naar hun ervaringen, leerprocessen en engagement in de samenleving. Over het algemeen hebben de jongeren een positief beeld over KRAS doordat de methodiek van het rollenspel hen treft. Ze verwerven verschillende competenties zoals discussiëren en argumenteren, ze krijgen meer inzicht in de politiek en hun themakennis wordt vergroot. Daarnaast geven de respondenten vooral bijsturingen aan betreffende de praktische organisatie van KRAS en willen ze meer aandacht voor het sociale aspect en nazorg. Dit project is dus een geschikte basis om de jongeren te laten opgroeien tot geëngageerde volwassenen met oog voor burgerschap. De methodiek van het rollenspel bevat veel potentieel om ook in andere settings te gebruiken.

DANKWOORD

Van deze gelegenheid willen we graag gebruik maken om enkele mensen te bedanken voor hun bijdrage tijdens het proces van dit onderzoek.

Eerst en vooral bedanken wij onze promotor Professor Tom Vanwing, voor zijn enthousiasme over onze thesis en de vruchtbare gesprekken.

Onze dank gaat ook uit naar alle medewerkers van Jeugddienst Globelink, maar in het bijzonder naar Katrien en Mathijs. Zij waren steeds bereid om feedback te geven en gaven ons zowel praktische als inhoudelijke tips. Hun aanmoedigen en gedrevenheid gaf ons veel inspiratie.

Dit onderzoek kwam nooit tot stand zonder al onze respondenten, een speciaal woordje van dank aan: Ellen, Ruben, Jade, Mayte, Laura, Hanne, Jozefien, Faye, Jade, Jozefien, Anton, Lieven, Bieke, Thibault, Hazel, Anass, Basil, Emma, Sanne, James, Liselot, Astrid en Marie. Alsook voor hun begeleiders die hen aanspoorden tot deelname aan dit onderzoek.

Onze ouders verdienen hier zeker ook een plaats. Zij gaven ons de kans om deze tweede studie aan te vatten en waren de voorbije jaren een belangrijke steun. Bedankt! Ook dank je aan de broers, Michiel en Anton!

Daarnaast, maar zeker niet minder belangrijk, onze vrienden! Voor het luisterend oor, het geven van tips, delen van hun ervaringen en de ontspannende momenten tijdens het schrijven. Merci, liefste vrienden.

En tot slot, omdat dit een duo-thesis is bedanken we ook elkaar voor het harde werk, de goeie samenwerking en de vele lieve en bemoedigende woorden!

INHOUDSTAFEL

INLEIDING.....	1
DEEL 1: LITERATUURSTUDIE	3
1.1 Duurzame ontwikkeling	3
1.1.1 Duurzame ontwikkeling: een omschrijving.....	3
1.1.2 De vijf principes van Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (EDO)	4
1.1.3 Jeugdendienst Globelink en duurzame ontwikkeling.....	5
1.2 Het Jeugdwerk en de Vlaamse jongeren.....	6
1.2.1 Een korte schets van het jeugdwerk in Vlaanderen	6
1.2.2 Principes van het jeugdwerk.....	8
1.2.3 Een korte schets van de jongeren in Vlaanderen.....	8
1.3 Participatief werken met jongeren.....	10
1.3.1 Jongerenparticipatie: een omschrijving.....	10
1.3.2 De voordelen van participatief werken.....	12
1.3.3 Jongerenparticipatie, maatschappelijk engagement en burgerschap.....	13
1.3.3.1 Belangrijke factoren in het ontwikkelen van burgerschap	14
1.3.4 Het rollenspel als methodiek om participatief te werken.....	16
1.3.4.1 De kracht van het rollenspel	18
1.3.4.2 KRAS: een pittig rollenspel.....	19
DEEL 2: DATA EN METHODE.....	20
2.1 Onderzoeksvragen.....	20
2.2 Onderzoeksmethode.....	20
2.3 Onderzoekseenheden	21
2.3.1 Werving van de respondenten	21
2.4 Onderzoeksinstrumenten	22
2.5 Analyseprocedure	22
DEEL 3: RESULTATEN	23
3.1 De praktische organisatie	23
3.1.1 Kennismaking met KRAS	24
3.1.2 Begeleiding door de leerkrachten.....	24
3.1.3 Begeleiding door Jeugdendienst Globelink.....	25
3.1.4 Begeleiding door de voorzitter.....	26
3.1.5 Organisatie van de sessies	26
3.1.6 Organisatie van de slotzitting	27
3.2 Het rollenspel.....	28

3.2.1 Visie methodiek	28
3.2.2 Rolverdeling.....	29
3.2.3 Informatie over rol en thema	30
3.3 Thema.....	31
3.3.1 Evolutie themakennis.....	31
3.3.2 Keuze van het thema	32
3.4 Persoonlijke ontwikkeling.....	33
3.4.1 Vaardigheden.....	34
3.4.2 Ervaringen	35
3.4.2.1 Nieuwe ontmoetingen.....	35
3.4.2.2 De slotzitting	36
3.4.3 Beeldvorming over KRAS.....	37
3.4.4 Mondiale beeldvorming	37
3.4.4.1 Visie op de wereld	37
3.4.4.2 Actualiteit.....	38
3.5 Engagement.....	38
3.5.1 Motivatie deelname.....	39
3.5.2 Huidig en toekomstig maatschappelijk engagement.....	40
DEEL 4: DISCUSSIE EN CONCLUSIE.....	41
4.1 Bespreking	41
4.1.1 De ervaringen van de KRAS-deelnemers.....	41
4.1.2 Gevolgen voor de leefwereld van KRAS-deelnemers.....	42
4.1.3 Het engagement van de jongeren in de samenleving	43
4.2 Praktische en Beleidsaanbevelingen	43
4.3 Beperkingen eigen onderzoek.....	45
4.4 Aanbevelingen verder onderzoek	46
4.5 Conclusie.....	47
DEEL 5: LITERATUURLIJST	48
DEEL 6: BIJLAGEN	52
Bijlage 1: Topiclijst Focusgroepen.....	52
Bijlage 2: Uitgetypte Focusgroep B.....	57
Bijlage 3: Informatie over KRAS obv de KRAS-map.....	90

INLEIDING

De afgelopen jaren is men heel anders gaan denken over jongeren en hun recht op inspraak. Er wordt steeds meer getracht om jongeren te betrekken bij beslissingen die hen beïnvloeden. Deze mentaliteitsverandering heeft dan ook geleid tot een explosieve groei aan allerlei participatieactiviteiten (Kirby, Lanyon, Cronin, & Sinclair, 2003). Actieve participatie van jongeren als een noodzakelijke voorwaarde voor burgerschap wordt algemeen aanvaard als een prioriteit, zowel in Europa als daarbuiten (Barber, 2009).

Ook de erkende Jeugddienst Globelink legt het accent op de kracht van jongeren. Sinds 1999 staan de thema's duurzame ontwikkeling en de Noord-Zuidproblematiek centraal in hun werking. Omdat Globelink gelooft in de maakbaarheid van de samenleving, streeft de organisatie naar een duurzame, solidaire en rechtvaardige wereld. Vermits jongeren de volwassenen van de toekomst zijn, beschouwt Globelink ze als hun belangrijkste partner.

Via Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (EDO) wil Globelink jongeren in staat stellen om zelf duurzame keuzes te maken en een eigen mening te ontwikkelen. Het 'hoe' te denken primeert tegenover het 'wat' te denken. Kennis, actiegerichtheid en waardeontwikkeling spelen een belangrijke rol in de organisatie (Globelink, 2013).

Deze thesis richt zich op een project van Globelink, genaamd KRAS. KRAS is een rollenspel waarbij jongeren zich in een bepaald thema verdiepen. Verder in de thesis en in de bijlage wordt het project uitgebreider toegelicht. KRAS ontstond uit een paar opmerkelijke vaststellingen;

- Volgens Globelink zijn de kansen voor jongeren om zich te verdiepen in een duurzaam thema nogal beperkt. Meestal wordt deze thematiek enkel oppervlakkig aangeraakt vanuit een negatief perspectief.
- Daarnaast vindt Globelink dat er voor jongeren weinig mogelijkheden zijn om zich uit te spreken over een maatschappelijk thema (Globelink, 2013).

Ondanks de algemene toename van participatieprojecten, is er nog niet voldoende gedocumenteerd bewijs van de effecten van dergelijke projecten en de veranderingen die ze met zich meebrengen (Kirby et al., 2003).

Ook Jeugddienst Globelink wordt met deze tekortkoming geconfronteerd. Hoewel KRAS al jaren wordt georganiseerd, werd het nog nooit op wetenschappelijke wijze geëvalueerd. Globelink gelooft dat hun projecten bijdragen tot competentieontwikkeling bij de deelnemers, maar de organisatie realiseert zich dat geloof hierin alleen niet voldoende is. Er is nood aan evaluatie zodat de deelnemers zelf kunnen verwoorden wat ze meenemen uit het project, wat hun ervaringen en belevingen zijn, welke hun drijfveren zijn. Dit onderzoek wil bijdragen aan deze nood. De informatie uit dit onderzoek is van

essentieel belang voor Globelink zodat zij het project kunnen bijsturen waar nodig en kunnen werken aan een verdere uitbouw.

Deze thesis licht de resultaten over het onderzoek van KRAS toe. In het eerste deel wordt een theoretisch kader geschept op basis van literatuur. Vervolgens wordt de onderzoeksmethode toegelicht. In het derde hoofdstuk worden de resultaten uit de focusgroepen duidelijk weergegeven en tot slot volgt een bespreking met aanbevelingen en conclusie.

DEEL 1: LITERATUURSTUDIE

1.1 DUURZAME ONTWIKKELING

1.1.1 Duurzame Ontwikkeling: een omschrijving

Duurzame ontwikkeling is een breed begrip over een complex thema. Deze term kent talrijke omschrijvingen (Roorda, 2005). De Brundtland-commissie hanteert in het rapport 'Our Common Future' de meest gebruikte definitie (United Nations, 1987). Deze commissie geeft duurzame ontwikkeling als volgt weer: "*Duurzame ontwikkeling voorziet in de behoeften van de huidige generatie, zonder het vermogen van de toekomstige generaties aan te tasten om in hun eigen behoeften te voorzien*" (United Nations, 1987, p. 15).

Deze omschrijving krijgt veel kritiek vanwege haar abstracte of vage karakter, het ontbreken van aandacht voor sociale onrechtvaardigheid, enzovoort. Toch blijft de essentie in de diverse omschrijvingen hetzelfde: 'Genoeg, voor altijd, en voor iedereen'. Hieruit kunnen we vaststellen dat duurzame ontwikkeling een tijd- en ruimtedimensie bevat (Van Poeck & Loones, 2010).

In de jaren negentig krijgt de term echter een ruimere verspreiding en concrete invulling (Van Poeck & Loones, 2010). Zo stelt Bombeke (2011) dat duurzame ontwikkeling vier voornamelijk dimensies omvat. Allereerst is er de **sociale dimensie**, hierin staan thema's als mondiale rechtvaardigheid, marginalisering, vergrijzing en de kloof Noord-Zuid centraal. Daarnaast wordt duurzame ontwikkeling verbonden met een tweede **ecologische dimensie**. Hierin ligt de focus op de draagkracht van de aarde. De nood om zorg te dragen voor onze eindige aardse reserves wordt hierin beklemtoond. Een derde dimensie focust op het **economische aspect** van duurzame ontwikkeling. Vanuit het duurzame economische standpunt wordt er geconsumeerd en geproduceerd in functie van de samenleving en niet in functie van andere foute doeleinden. De vierde en laatste dimensie omvat het **participatieve aspect**. Deze dimensie werd als laatste toegevoegd en wil burgers uitnodigen tot actieve deelname en inspraak in dit thema. Deze vier dimensies zijn geen afzonderlijke pijlers maar vormen een verweven geheel (Bombeke, 2011).

1.1.2 De vijf principes van educatie voor duurzame ontwikkeling (EDO)

Naast Duurzame Ontwikkeling, bestaat ook de term 'Educatie voor Duurzame Ontwikkeling' (EDO). Volgens de Verenigde Naties versterkt EDO de capaciteiten om verantwoorde duurzame keuzes te maken. Het kan een mentale verandering teweeg brengen waardoor mensen de wereld veiliger, leefbaarder en gezonder maken. Hierdoor zal de levenskwaliteit toenemen (UNECE, 2005).

Ook Vlaanderen wil inzetten op EDO en richtte een EDO-overlegplatform op. Een werkgroep maakte de invulling van EDO op basis van de omschrijving van de VN concreter (Peeters, 2010): *"het leren denken over en werken aan een leefbare wereld, nu en in de toekomst, voor onszelf hier en voor anderen elders op de planeet"* (Van Poeck & Loones, 2010, p.5).

Volgens diezelfde werkgroep bevat EDO vijf belangrijke principes: nieuwe kennis, systeemdenken, waardeontwikkeling, emotionele betrokkenheid en actiegerichtheid. Een eerste principe is: **nieuwe kennis**. Het is belangrijk om kennis te hebben over de onderlinge afhankelijkheid van ecologische, economische, culturele en historische fenomenen. Daarnaast mag kennis over de onzekerheid van duurzame ontwikkeling en de draagkracht van de aarde zeker niet ontbreken. Dit eerste kennisprincipe mag zich niet beperken tot de effecten, maar moet zich uitbreiden naar kennis over visies, verandering en oplossingen (Van Poeck & Loones, 2010).

Een tweede principe is het **systeemdenken**. Duurzame ontwikkeling is een complex maatschappelijk fenomeen, waarin veel factoren met elkaar verweven zitten. Daarom is een geïntegreerde aanpak aangewezen. Deze thematiek moet men zien als één verweven geheel, daarom zijn het leggen van verbanden en systeemdenken heel belangrijk (Peeters, 2010).

Waardeontwikkeling, als derde principe, speelt ook een beduidende rol. Duurzame ontwikkeling gaat over de vraag welke wereld er wordt nagelaten voor de nakomelingen. Deze keuzes houden dus sterk verband met rechtvaardigheid. EDO bevat activiteiten waarmee waarden en overtuigingen duidelijker worden en waardoor nieuwe waarden kunnen ontstaan (Van Poeck & Loones, 2010).

Waarden zijn ook nauw verbonden met emoties. Daarom zijn **emotionele aspecten** een vierde principe van EDO. Emoties zijn verbonden met het denken, reflecteren, waarderen, beslissen en handelen. Daarom vormen emoties de drijvende kracht achter EDO (Peeters, 2010).

Tot slot het vijfde principe: **actiegerichtheid**. Door persoonlijke ervaringen leert men veel over duurzame ontwikkeling. Het actieve handelen is essentieel om competenties te verwerven en op deze manier duurzame keuzes te maken (Van Poeck & Loones, 2010).

1.1.3 Jeugddienst Globelink en duurzame ontwikkeling

Jeugddienst Globelink is een organisatie uit het jeugdwerk waar de principes van duurzame ontwikkeling en daarnaast ook jongeren centraal staan. Hun activiteiten spelen zich voornamelijk af in de vrije tijd van jongeren, waarbij een vrijwillig engagement een absolute voorwaarde is. Jeugddienst Globelink streeft naar een duurzame, solidaire en rechtvaardige wereld door het ontwikkelen van competenties bij jongeren, die hen in staat stellen om zelf duurzame keuzes te maken (Globelink, 2013).

Het vertrekpunt bij Globelink is de kracht van jongeren (16-23 jaar) en het inzetten op EDO. De organisatie kijkt met een positieve en genuanceerde blik naar de toekomst (Globelink, 2013).

De mening van jongeren is essentieel in de werking van Jeugddienst Globelink. Daarom dagen ze jongeren uit om zich te verdiepen in maatschappelijke thema's en hierover hun mening te uiten. Ze vinden het ook belangrijk dat jongeren met elkaar in debat gaan over maatschappelijke thema's en hun ideeën (Globelink, 2013).

Globelink kiest volledig voor EDO volgens de hiervoor benoemde vijf principes. Ze focussen zich op de ontwikkeling van competenties zodat jongeren in staat zijn om duurzame keuzes te maken, rekening houdende met een impact nu en in de toekomst, voor onszelf en voor anderen, hier en elders in de wereld. Hun nadruk ligt op actiegericht handelen, betrokkenheid en een procesmatige aanpak (Globelink, 2013).

Jeugddienst Globelink bereikt via zijn projecten verschillende jongeren. Een daarvan is KRAS, het grootste project van Globelink dat zowel inhoudelijk als methodisch een zeer sterk concept is. Meer dan 500 jongeren over heel Vlaanderen nemen eraan deel (Globelink, 2013). Dit project wordt verder in dit onderzoek (zie 1.3.4.2). en in bijlage uitgebreider toegelicht.

Zoals net werd aangehaald, maakt Jeugddienst Globelink deel uit van het jeugdwerk in Vlaanderen. In het volgend onderdeel wordt een korte schets gemaakt van dit werkveld.

1.2 HET JEUGDWERK EN DE VLAAMSE JONGEREN

1.2.1 Een korte schets van het jeugdwerk in Vlaanderen

Het jeugdwerk in Vlaanderen bestaat tegenwoordig uit talrijke initiatieven met veel deelnemers. De helft van de Vlamingen participeerde ooit aan het jeugdwerk. Exacte cijfers zijn moeilijk te geven, daar er zowel deelnemers als deelhebbers zijn in deze sector. Een mogelijke schatting stelt een bereik van 30% in Vlaanderen. 450 000 kinderen en jongeren (4-25 jaar) zijn op hetzelfde moment actief in een jeugdwerkinitiatief (Redig, 2013).

Sinds WOII werd er door de overheid een afbakening voor het jeugdwerk gemaakt. Toch wordt het nog gekenmerkt door zijn heterogene karakter (Coussée, 2006). Een poging tot een duidelijke en concrete weergave van het jeugdwerk mondt daardoor vaak uit in een vage omschrijving. Het decreet op Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleid definieert het jeugdwerk als volgt:

Jeugdwerk is sociaal-cultureel werk op basis van niet-commerciële doelen voor of door de jeugd van drie tot en met dertig jaar, in de vrije tijd, onder educatieve begeleiding en ter bevordering van de algemene en integrale ontwikkeling van de jeugd die daaraan deelneemt op vrijwillige basis. (Vlaamse Overheid, 2014)

Het toenmalige Steunpunt Jeugd, vandaag gefusioneerd tot de Ambrassade, ontwikkelde in overleg met de sector een missie van het jeugdwerk:

Jeugdwerk brengt kinderen en jongeren samen in een warme, maar uitdagende omgeving. Jeugdwerk speelt zich af in groep, met respect voor ieder individu in die groep. Kinderen en jongeren worden er geprikkeld om te participeren, zowel op organisatie- als op maatschappelijk niveau. Jeugdwerk is met andere woorden voor, door en met kinderen en jongeren. Op die manier wil jeugdwerk kinderen en jongeren versterken, hen ondersteunen in hun proces tot identiteitsvorming. (Steunpunt Jeugd, 2010, p.2)

Uit beide invalshoeken kunnen we vaststellen dat jeugdwerk er is voor, door en met kinderen en jongeren van drie tot dertig jaar. De vrijwillige deelname aan activiteiten speelt zich af in de vrije tijd. Hierdoor worden hun algemene en integrale ontwikkeling alsook het participeren op verschillende niveaus bevorderd. Dankzij de educatieve begeleiding worden deze jeugdigen versterkt en ondersteund in de ontwikkeling van hun persoonlijke identiteit (Vlaamse Overheid, 2014; Steunpunt Jeugd, 2010).

Daarom is er voor een goede werking van het jeugdwerk nood aan een duidelijke omkadering. In Vlaanderen wordt deze veelzijdige sector georganiseerd en ondersteund door een Vlaams jeugdbeleid (Bleys, 2012).

Daar bijna ieder beleidsdomein (onderwijs, sport, arbeid, mobiliteit, cultuur, gezondheid, welzijn enzovoort) betrekking heeft op kinderen en jongeren, is het jeugdbeleid transversaal georganiseerd (Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, 2014).

Het jeugdbeleid steunt op drie belangrijke decreten: Decreet Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleid, Decreet lokaal Jeugdbeleid en bepaling van het Provinciaal Jeugdbeleid en het decreet Jeugdverblijfcentra (Redig, 2013). In kader van dit onderzoek wordt een summier overzicht gegeven: Ten eerste bestaat het **decreet Vlaams Jeugd en Kinderrechtenbeleid** uit een Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan. Hierin beschrijft de Vlaamse regering hoe alle domeinen zullen inzetten op jonge mensen via volgende doelstellingen (Vlaamse Regering, 2012):

- "het creëren en borgen van gelijke kansen voor alle kinderen en jongeren.
- het creëren en borgen van brede ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren.
- het creëren van ruimte voor kinderen en jongeren.
- het verhogen van de formele en informele betrokkenheid van kinderen en jongeren bij de samenleving." (Vlaamse Parlement, 2012, p.3).

Daarnaast kunnen jongeren ook advies uitbrengen over decreten en besluiten in de Vlaamse Jeugdraad. Dit advies is niet bindend voor de sector (Bleys, 2012).

Het jeugdlandschap bestaat uit diverse organisaties. Het Vlaams jeugdbeleid erkent vier soorten verenigingen (Bleys, 2012):

- Landelijk jeugdwerk: bv Globelink vzw, Chirojeugd Vlaanderen vzw
- Participatie en informatie: bv Mediaraven vzw, Ethercentrum vzw
- Cultuureducatieve organisaties: bv MOOSS vzw, Artforum vzw
- Politieke jongerenbewegingen: bv Jong Groen! vzw, Animo vzw

(Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, 2014).

Op basis van de erkenning als soort vereniging worden deze jeugdorganisaties gesubsidieerd door de Vlaamse overheid.

Ten tweede steunt het jeugdbeleid op het **Decreet lokaal jeugdbeleid en bepaling van het provinciaal jeugdbeleid**. Prioriteiten uit het decreet zijn de ondersteuning van jeugdwerk in algemene zin, het bevorderen van participatie door maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren en tot slot het inzetten op een jeugdcultuur (Bleys, 2012).

Ten derde bouwt het jeugdbeleid op het **decreet Jeugdverblijfcentra**. Dit decreet regelt de werkings- en personeelssubsidies van jeugdverblijfcentra (Bleys, 2012).

Dankzij deze drie decreten wordt de Vlaams jeugdsector transversaal georganiseerd en ondersteund.

1.2.2 Principes van het jeugdwerk

Het jeugdwerk is niet commercieel en kent een grote autonomie, door zijn minimale afhankelijkheid van grote organisaties. Vaak behoren lokale initiatieven tot een grotere koepel op Vlaams niveau. Het jeugdwerk speelt zich af in een **groepsproces met enkel jonge mensen**. Dit proces stimuleert onder andere de identiteitsbeleving, de zelfontplooiing, de maatschappelijke emancipatie en de verantwoordelijkheid van de deelnemers. In de groep kan iedere unieke deelnemer zich op zijn eigen tempo ontwikkelen en wordt hij uitgedaagd om zijn grenzen te verleggen. De nadruk in de activiteiten ligt op het **proces** en niet op het resultaat (Redig, 2013; Steunpunt Jeugd, 2010).

In dit proces wordt aandacht gegeven aan **identiteitsvorming**. Het jeugdwerk maakt kinderen en jongeren bewust van hun eigenheid en stimuleert het nemen van initiatief. Dankzij dit identiteitsproces ontdekken ze zichzelf (Steunpunt Jeugd, 2013).

Een ander uniek aspect van dit werkveld is het feit dat **jongeren als vrijwilliger zelf de verantwoordelijkheid** nemen. Verschillende generaties volgen elkaar snel op, waardoor het jeugdwerk zeer levendig blijft (Redig, 2013).

Tot slot is het jeugdwerk nauw betrokken bij de maatschappij, vandaar dat er een bijdrage is tot **maatschappelijke participatie**. Kinderen en jongeren vormen de maatschappij en de vereniging actief mee dankzij hun deelname en betrokkenheid. De jongeren kiezen zelf om deel te nemen en zich te engageren. Dit zorgt voor een participatieve houding in de maatschappij. Hieruit kunnen we besluiten dat het jeugdwerk participatief van karakter is (Steunpunt Jeugd, 2010).

1.2.3 Een korte schets van de jongeren in Vlaanderen

In 2010 voerde Cesor een onderzoek uit in opdracht van het toenmalige Steunpunt Jeugd over het engagement van jongeren tussen 9 en 25 jaar.

Uit het onderzoek blijkt dat de mondiale **armoedeproblematiek** sterkt leeft bij de bevrageden. Vrijwel alle respondenten zijn bezorgd over de armoede in de wereld. Zelfs een kwart van de jongeren geeft aan zeer bezorgd te zijn. Meisjes zijn bezorgder dan jongens. Vooral wie zeer bezorgd is over de problematiek gaat hierover veel praten met vrienden. Bijna de helft van de jongeren zet zich dan ook actief in voor armoede. Hun acties zijn voornamelijk financieel van aard zoals het inzamelen van geld (Steunpunt Jeugd, 2010).

Wat **milieu** betreft, stelt men vast dat meer dan een derde van de deelnemende jongeren bezorgd is om het milieu. Opnieuw zijn meisjes hierover meer bezorgd dan jongens. Hun bezorgdheid uiten ze in acties: bijna drie kwart van de jongeren zet zich actief in om het milieu te verbeteren. Het engagement

voor deze problematiek is dus erg hoog. Daar de bezorgdheid van meisjes over het milieu groter is dan die van jongens, is het vrij logisch dat meisjes iets actiever zijn dan jongens. 40% van de jongeren denkt bij milieuacties aan het sorteren en recycleren van afval, alsook aan het gebruik van de fiets, het openbaar vervoer en het zuinig omspringen met energie. De acties zijn vooral individueel of gezinsgebonden. Slechts twaalf procent is lid van een vereniging die zich inzet voor de belangen van het milieu. Eén derde van de jongeren die zich niet inzet, heeft geen idee hoe hij of zij dit moet aanpakken of is ervan overtuigd dat er niet veel meer te veranderen valt (Steunpunt Jeugd, 2010).

Eveneens in 2010 deed het Jeugdonderzoeksplatform (JOP) gericht onderzoek naar de **innerlijke leefwereld** van jongeren. Daarin werden specifieke jongerenthema's geanalyseerd zoals het gevoel van zelfwaarde en perspectieven over de toekomst. Analoog met buitenlandse sociologische onderzoeken kwam uit het JOP-onderzoek naar voor dat jongens doorgaans een iets hoger gevoel van zelfwaarde hebben. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat jongens zich voor hun gevoel van zelfwaarde vooral baseren op persoonlijke successen, terwijl meisjes meer belang hechten aan de mate waarin ze geaccepteerd worden door anderen. Als jongeren sterke sociale banden hebben, voelen ze zich de moeite waard waardoor ze opgroeien tot zelfzekere, gezonde volwassenen. Sterke banden hebben dan ook een gunstig effect op het gevoel van zelfwaarde (Vettenburg, Deklerck, & Siongers, 2010).

Uit de data over de verwachtingen die jongeren hebben over hun **levensloopperspectieven**, concludeerde het JOP dat jongeren twee soorten levenspaden voor ogen hebben: het familiebetrokken levenspad en het egobetrokken levenspad. De respondenten die het eerste pad verkiezen (42%) willen in de toekomst vooral hun gezin centraal stellen, waardoor hun vrije tijd ook vooral op het gezin afgestemd zal zijn. Een kleiner deel van de bevrageden kiest voor het egobetrokken levenspad (25%). Zij zien zichzelf eerder in de stad wonen en willen vaak reizen. Culturele en maatschappelijke participatie is ook belangrijk voor hen. Een derde cluster (19%) wordt gevormd door respondenten die voor beide levenspaden hoog scoren (Vettenburg, Deklerck, & Siongers, 2010).

Vorig jaar voerde JOP opnieuw onderzoek uit bij jongeren uit het secundair onderwijs uit Antwerpen en Gent. Hieruit blijkt dat jongeren **de toekomst** gematigd inschatten. Opvallend is dat minder dan de helft van de jongeren overtuigd is van een schitterende persoonlijke toekomst (43,6%). Toch kijkt een groot deel onder hen vol verwachting uit naar wat hen nog te wachten staat (Vettenburg, Elchardus, Put, & Pleysier, 2013).

Na deze korte schets van het jeugdwerk en de jongeren van vandaag, wordt in het volgende deel dieper ingegaan op het betrekken van jongeren in de maatschappij.

1.3 PARTICIPATIEF WERKEN MET JONGEREN

1.3.1 Jongerenparticipatie: een omschrijving

Er is een breed debat gaande over de verschillende vormen en de juiste mate van betrokkenheid en participatie van burgers, alsook over de toepasbaarheid van deze kaders op jongeren. Met betrekking tot de jeugd is Roger Hart's participatieladder een van de meest gekende en gebruikte modellen (Head, 2010). Hart schetste een schaal met acht trappen waarvan elk trap de mate beschrijft waarin kinderen initiëren of controle hebben over het proces (Kirby et al., 2003). De acht stappen zijn;

1. Manipulatie	5. Geraadpleegd en geïnformeerd
2. Decoratie	6. Initiatief bij volwassenen, kinderen delen in de beslissingen
3. Symboolfunctie	7. Initiatief en leiding bij kinderen
4. In opdracht maar geïnformeerd	8. Initiatief bij kinderen, volwassenen delen in de beslissingen
- (Hart, 1997)

Een volgende interessante invalshoek op het gebied van jongerenparticipatie is deze van Kirby et al. (2003). Zij beschrijven in hun rapport 'Building a Culture of Participation' zes dimensies die in acht moeten worden genomen om jongerenparticipatie te bestuderen:

1. Niveau van participatie

Het is vrij logisch dat niet alle jongeren even geëngageerd zijn wanneer zij deelnemen aan een project. Om die reden kan er gesproken worden over 'niveaus van participatie'.

Er bestaan talrijke modellen om dergelijke niveaus te analyseren, zoals de eerder aangehaalde Participatieladder van Hart (1997 in Kirby et al., 2003) en Shier's Pathways to Participation (Shier, 2001 in Kirby et al., 2003).

2. Focus van de besluitvorming

Hier is het belangrijk om onderscheid te maken tussen individuele besluitvorming (waarbij jongeren inspraak hebben in hun eigen leven) en openbare besluitvorming (beslissingen die jongeren als groep beïnvloeden) (Kirby et al., 2003).

3. Aard van participatieactiviteiten

Kirby et al. (2003) onderscheidt twee manieren om naar jongeren te luisteren: formeel en informeel.

Tabel 1: Aard participatieactiviteiten (Kirby et al, 2003)

Informal Listening	Formal Listening
<ul style="list-style-type: none"> ● On-going dialogue ● Observation ● Listening to spontaneous communication ● Engaging in joint activities.	Dedicated mechanisms and activities such as one-off consultations; regular group meetings; suggestion boxes.

Noot. Building a Culture of Participation- Involving children and young people in policy, service planning, delivery and evaluation. Research Rapport.(p.27), door Kirby , P., Lanyon, C., Cronin, K., & Sinclair; R., (2003).

4. De kinderen en jongeren die betrokken zijn

Bij het gebruik van de termen: 'kinderen' en 'jongeren' is het belangrijk te erkennen dat deze geen eenduidige groep vormen. Ze verschillen zowel in leeftijd, geslacht, etniciteit, handicap als sociale en economische omstandigheden. Ook hun interesses en capaciteiten veranderen naarmate ze ouder worden. Wat geschikt is voor de ene groep, past misschien niet voor een andere groep (Kirby et al., 2003).

5. Frequentie en de duur van de deelname

De macht van jongeren is ook afhankelijk van hoe vaak en hoe lang ze in staat worden gesteld om beslissingen te beïnvloeden. Naargelang de aard van de activiteit variëren de frequentie en de duur van de participatie. Formele activiteiten bijvoorbeeld, vinden vaak regelmatig plaats op vastgelegde tijdstippen. Sommige zijn beperkt in de tijd, terwijl andere voor onbepaalde tijd doorgaan (Kirby et al., 2003).

6. Tevredenheid over de besluitvorming

Hebben de jongeren het gevoel dat er naar hen geluisterd wordt? Zijn ze daar tevreden over? (Kirby et al., 2003).

Als laatste is er een sluitende definitie nodig van het begrip 'jongerenparticipatie'. Checkoway en Gutiérrez (2006) omschrijven dit fenomeen als volgt: "Jongerenparticipatie is een proces waarbij jongeren betrokken worden bij instellingen en beslissingen die hun leven beïnvloeden. Het omvat initiatieven gaande van onderwijsvernieuwing tot jeugdrecht, milieukwaliteit, en andere kwesties" (Checkoway & Gutiérrez, 2006, p. 1).

1.3.2 De voordelen van participatief werken

Volgens Head (2010) zijn er drie belangrijke argumenten ter ondersteuning en bevordering van een grotere betrokkenheid van jongeren bij zaken die hen aanbelangen:

Als eerste is er het argument dat kinderen en jongeren **rechten** hebben die ervoor zorgen dat zij niet alleen beschermd en gekoesterd worden, maar ook betrokken worden op passende wijze. Deze rechtsbeginselen kunnen jongeren een gevoel van moreel respect geven en het kan hen duidelijk maken dat hun stem serieus genomen wordt (Head, 2010).

Een tweede argument is dat **diensten en programma's** voor jongeren efficiënter en effectiever zullen zijn als er rekening wordt gehouden met de perspectieven van jongeren bij de ontwikkeling van deze diensten. Deze logica geldt niet alleen op politiek vlak, maar ze geldt ook voor dienstverleners in het bedrijfsleven en in non-profit sectoren. Veel bedrijven, medianetwerken en maatschappelijke organisaties interesseren zich in het in kaart brengen, het volgen, het beïnvloeden van en reageren op de 'stemmen' van de jeugd (Head, 2010).

Als laatste haalt Head (2010) de **sociale voordelen** aan die jongeren ervaren wanneer zij zich engageren in diverse vormen van participatie. Deze voordelen kunnen zich voordoen op het niveau van het individu of op bredere sociale niveaus. Zelfvertrouwen, zelfontplooiing en het ontwikkelen van enkele specifieke vaardigheden zullen zich eerder manifesteren op individueel niveau en in dat geval spreken we van directe voordelen. Terwijl men op het niveau van de samenleving zal genieten van indirecte voordelen, zoals een verbreding van maatschappelijke activiteiten en toenemende bijdragen aan burgerschap (Head, 2010).

Volwassenen houden zich in het participatieproces van jongeren beter op de achtergrond. Ze kunnen toezicht houden, begeleiden en faciliteren, maar mogen zeker geen leiding nemen. Jongeren willen steun van volwassenen in de vorm van dialoog en coaching (Camino & Zeldin, 2002 in Watts, 2007). Als volwassenen zich focussen op talenten in plaats van tekorten, zullen ze het enthousiasme en de energie van jongeren ontdekken (Watts, 2007).

Kortom, jongerenparticipatie is belangrijk, want als jongeren deelnemen, maken ze niet alleen gebruik van hun expertise, maar het stelt hen ook in staat om hun burgerrechten uit te oefenen. Participatie draagt bij tot een meer democratische samenleving en het bevordert ook de persoonlijke ontwikkeling, de inhoudelijke kennis en de praktische vaardigheden van en bij jongeren die participeren (Checkoway, 2010).

Daarom moet er ingezet worden op burgerschapsvorming bij jongeren. Hier wordt uitgebreid op ingegaan in het volgende onderdeel.

1.3.3 Jongerenparticipatie, maatschappelijk engagement en burgerschap

Zoals net werd aangehaald, gaan burgerschap, maatschappelijk engagement en jongerenparticipatie hand in hand.

Burgerparticipatie is de *raison d'être* van de democratie. Participatie van burgers is essentieel als democratieën vitaal, duurzaam en gezond willen zijn (Print, 2007).

Deelname in een democratie kan vele vormen aannemen, maar het kan worden geïdentificeerd in drie sets van betrokkenheidsindicatoren:

1. **Burgerindicatoren.** Hieronder valt bijvoorbeeld: actief lidmaatschap van groepen of verenigingen, vrijwilligerswerk, fondsenwerving voor goede doelen...
2. **Electoraal indicatoren.** Voorbeelden hiervan zijn: gaan stemmen, bijdragen aan politieke partijen, helpen met campagne voeren...
3. **Politieke indicatoren.** Dit kan zijn: contact opnemen met ambtenaren of media, protest voeren, petitie schrijven, boycotten... (Print, 2007)

Maatschappelijk engagement is een proces waarin mensen collectieve actie ondernemen om publieke kwesties aan te pakken. De term wordt vrijelijk gebruikt voor uiteenlopende doeleinden, meestal zonder definitie. Jongeren zijn de ideale doelgroep voor maatschappelijk engagement. Adolescenten, bijvoorbeeld, zijn op zoek naar sociale identiteiten die hun eigen belangen met de grotere gemeenschap integreren. Ze zijn nieuwsgierig naar hun sociale omgeving, bezorgd over eerlijkheid en gelijkheid en op zoek naar rolmodellen. Maatschappelijk engagement kan hen voorbereiden op leiderschap in de volwassen wereld en het kan bijdragen aan hun eigen ontwikkeling (Checkoway & Aldana, 2013).

Net om die redenen en omwille van de groeiende diversificatie van Europa moeten de traditionele modellen van burgerschap veranderd worden. De Europese Unie speelt hier de laatste jaren intensief op in en ontwikkelt educatieve programma's die burgerschap bij jongeren bevorderen (Georgi, 2008). Volgens Georgi (2008) moet burgerschap in dit nieuwe "geglobaliseerde" en "postkoloniale" Europa voortbouwen op een idee van "een gemeenschap" die de lokale, nationale, regionale en transnationale contexten omarmt waarin individuen nu leven.

In de afgelopen twee decennia is burgerschapsvorming ingevoerd in de meeste gevestigde democratieën van Europa, Groot-Brittannië, Noord-Amerika en regio's bij de Stille Oceaan met de bedoeling om burgers te engageren in hun democratie (Print, 2007). De nieuwe Europese identiteit vereist echter een nieuw soort burgerschap. Om het Europese burgerschap te versterken, staat men dan ook voor een dubbele uitdaging: zowel het versterken van de actieve jongerenparticipatie in het politieke beslissingsproces, als het verscherpen van de sociale banden tussen burgers uit de verschillende landen (Georgi, 2008).

1.3.3.1 Belangrijke factoren in het ontwikkelen van burgerschap

Om jongeren maatschappelijk en politiek te engageren in deze nieuwe soort burgerschap, moeten ze worden aangemoedigd om deel te nemen aan democratische processen op zowel lokaal, nationaal als Europees niveau. Volgens Georgi (2008) betekent dit onder andere **actieve participatie in hun school en de gemeenschap**.

Ook Arnot en Swartz (2012) zijn van mening dat **onderwijs** een cruciale en complexe rol speelt in het vormen van burgerschap. Burgerschapseducatie moet dus ingebouwd worden in de curricula van scholen, zowel in formele als in informele. Als de school wil bijdragen in de ontwikkeling van de politieke en maatschappelijke betrokkenheid van jongeren, moeten jongeren de kans krijgen om te leren over democratie, bestuur en burgerschap. Hiervoor is het formele curriculum de meest logische manier. Dit houdt in dat leerlingen kennis, vaardigheden en waarden verwerven door het bestuderen van burgerschapsonderwerpen op dezelfde manier als ze bijvoorbeeld Engels zouden leren. Dankzij het formeel leren worden zowel maatschappijkennis als politieke kennis bij jongeren verbeterd, hierdoor worden ook hun betrokkenheid en participatie bevorderd (Arnot & Swartz, 2010).

Schoolvakken over maatschappijleer en politieke problemen zijn een noodzakelijke eerste stap, maar ze zijn niet voldoende om de politieke betrokkenheid te waarborgen. Enkel theoretische kennis is volgens filosoof en pedagoog John Dewey (1900 in Youniss et al., 2002) onvoldoende. Vandaar dat men ook dient in te zetten op informele curricula. Dit houdt in dat jongeren leren via activiteiten die geen deel uitmaken van het formele curriculum. Deze informele activiteiten worden vaak onterecht minderwaardig en waardeloos geacht ten aanzien van de formele educatie (Print, 2007).

Print (2007) onderscheidt twee soorten van informele activiteiten. Tot de eerste set van activiteiten, namelijk de instrumentale activiteiten, behoren o.a. studentenbestuur, studentenverkiezingen, fondsenwerving en politieke clubs. Dergelijke activiteiten zijn zinvol en stimuleren actieve participatie van studenten. Er is een positief verband aangetoond tussen het participeren aan deze activiteiten en maatschappelijk engagement op latere leeftijd. Bovendien zijn ze de beste voorspeller van politiek engagement bij volwassenen (Keeter et al., 2002; Kirlin, 2002; Verba et al., 1995). De tweede set van activiteiten benoemt Print (2007) als expressieve activiteiten. Sport, clubs, muziekgroepen en sociale bezigheden passen hieronder.

Theoretische kennis moet dus aangevuld worden met de praktische ervaring van democratische processen in de klas en de gemeenschap. De school is in het leven van de jongere een belangrijke microkosmos, waarin jongeren directe ervaringen hebben van een eerlijk proces, problemen leren oplossen en kennis maken met de beginselen van de mensenrechten. Dankzij een samensmelting van deze twee invalshoeken worden jongeren betere burgers omdat ze door participatie voeling krijgen met het dagelijkse leven (Youniss et al., 2002).

Naast het onderwijs zijn er nog twee primaire zaken die jongeren beïnvloeden bij het leren over politiek, burgerschap en democratie; namelijk de media en dichte familie. **Familieleden** beïnvloeden aan de hand van voorbeeldgedrag, discussie en mediagebruik (Print, 2007). Youniss et al. (2002) benadrukken eveneens dat familie een belangrijke factor is in de politieke ontwikkeling op weg naar actief burgerschap. Politieke socialisatie ontwikkelt zich bij jongeren wanneer ouders de ruimte scheppen voor politieke interpretaties van dagelijkse gebeurtenissen. Familiegesprekken over feiten uit de media zorgen ervoor dat het politieke domein opvalt in de oriëntering van de jeugdpolitiek (Youniss et al., 2002). Ouders die fungeren als rolmodel, die hun kinderen aansporen tot vrijwilligerswerk en die samen met hen deelnemen aan algemene activiteiten, zorgen ervoor dat hun kinderen op latere leeftijd zelf sneller geëngageerd zijn in de maatschappij. Andere relaties, zoals positieve contacten met leeftijdsgenoten, leiden ook tot meer burgerzin (Zaff, Malanchuk, & Eccles, 2008).

Op **mediavlak** komen jongeren voornamelijk aan informatie via televisie en kranten (Print, 2007). Ook deelname aan religieuze activiteiten is volgens Zaff et al. (2008) gerelateerd aan een grotere kans tot deelname aan activiteiten ten dienste van de maatschappij.

Met andere woorden, de leefwereld van de jongeren, zoals familie, invloeden van vrienden, cultuur, religie en deelname aan sociale activiteiten, voorspelt maatschappelijk engagement op latere leeftijd, alsook civiele identiteitsontwikkeling. Hierbij is consistentie de sleutel. Het is van belang dat jongeren vanaf de kindertijd of de vroege adolescentie in een klimaat opgroeien waarin ze gestimuleerd worden tot maatschappelijk engagement. Deze prikkeling dient men verder te zetten tijdens de latere adolescentie en de vroege volwassenheid. Deze laatste zijn de belangrijkste perioden in de identiteitsontwikkeling van jongeren (Zaff et al., 2008).

Het eerder aangehaalde onderzoek van het Jeugdonderzoekplatform (JOP) bevestigt dergelijke vaststelling en concludeert dat de groei naar burgerschap vrij sterk is bij jongeren tussen de 14 en de 22 jaar. Onderwijs, jeugdbewegingen en jeugdorganisaties zijn dus de aangewezen instanties om hierop in te spelen. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat de huidige opdeling van het secundair onderwijs in België (met ASO, TSO en BSO) een grote rol speelt in de burgerschapseducatie van de Belgische jongeren. De differentiatie van het onderwijs in enerzijds meer praktische stromingen, zoals BSO en TSO en anderzijds meer algemeen vormend onderwijs (ASO) kan leiden tot verschillen in kennisniveau, cognitieve vaardigheden en stijlen van informatieverwerking. Zo neemt de politieke interesse toe bij jongeren uit het ASO en TSO vanaf veertien jaar. Het is maar de vraag of de jongeren uit het BSO effectief minder politiek geïnteresseerd zijn of er simpelweg minder mee in contact komen dan jongeren uit het ASO en TSO (Vettenburg, Deklerck, & Siongers, 2010).

Een van methodieken om jongeren te vormen in het burgerschap is het rollenspel. Het is een bijzonder leuke en lonende benadering waarbij jongeren o.a. leren over het beleid en beleidsvorming (Prinsen & Overton, 2011). Het volgend onderdeel gaat dieper in op deze methodiek.

1.3.4 Het rollenspel als methodiek om participatief te werken

Simulatiespelen zijn een wijdverspreid educatief instrument. Er is een stijgende toepassing in verschillende academische onderzoeksvelden zoals sociologie, media-studies en sociaal werk.

Omdat het leerproces tijdens rollenspelen te complex is om te meten, is het voor onderzoekers niet eenvoudig om aan te tonen dat simulaties effectieve instrumenten zijn voor de ontwikkeling van cognitieve vaardigheden en resultaten op lange termijn. Nochtans wijzen verschillende experimenten aan dat simulaties doeltreffender zijn dan traditionele lezingen in het leerproces (Prinsen & Overton, 2011).

Het onderwijs gebruikt rollenspelen zodat leerlingen op een eenvoudige manier een diepere en kritische mening kunnen vormen over de leerstof.

In de lessen geschiedenis bijvoorbeeld, kunnen jongeren debatteren over een complexe historische gebeurtenis of in godsdienstlessen kunnen rollenspelen gebruikt worden om het inlevingsvermogen ten opzichte van andere standpunten te verbeteren. Rollenspelen helpen leerlingen om hun gevoelens uit te drukken of om erover te communiceren, hun woordenschat te verrijken en hun bestaande kennis te waarderen. Bovendien creëert een rollenspel een veilige omgeving waarin deelnemers zich kunnen ontspannen, maar tegelijk vindingrijk en creatief kunnen zijn (Shapiro & Leopold, 2012).

Voor meer informatie omtrent rollenspelen werd Dominique D'Harveng geïnterviewd. Zij is experte en ervaringsdeskundige in het gebruik van rollenspelen op internationaal niveau. Zij geeft aan dat de methodiek van het rollenspel naast de schoolopleiding ook gebruikt wordt in de vrije tijd van jongeren. D'Harveng begeleidt jongeren in het World Model United Nations (MUN) en het European Youth Parliament. Beide projecten maken gebruik van de methodiek van rollenspelen, om jongeren kennis te laten maken met de organisatie van de internationale politiek en het belang van enkele mondiale organen zoals de Verenigde Naties (D. D'Harveng, persoonlijke communicatie, 26 maart 2014).

Volgens Prinsen en Overton (2011) draait het in het pedagogische ontwerp van simulatiespelen rond drie items: het belang van de realiteit, de rol van het onderwijzend personeel en de beoordeling van de prestaties van de deelnemer.

Recent onderzoek bevestigt het belang van realiteit in rollenspelen: hoe beter de **realiteit** wordt nagebootst, hoe meer de simulatie resulteert in effectieve leerresultaten. Dit vereist extra middelen en tijd van zowel de ontwerpers, de docenten als de deelnemers. Tijdsdruk blijkt dan ook een eerste reden te zijn voor docenten om het werken met rollenspelen stop te zetten (Prinsen & Overton, 2011). Het is echter zo dat rollenspelen meer tijd vragen van studenten dan van docenten. Om realistische spelen te creëren, dienen studenten zelfstandig veel bronmateriaal door te nemen en moeten ze eveneens vergaderen buiten de reguliere lessen. Eens deelnemers 'echt in het spel zitten' zijn ze bereid veel van hun tijd hierin te investeren (Prinsen en Overton, 2011). Ook D'Harveng (2014) bevestigt dat het realiteitsgehalte belangrijk is in de resultaten van het rollenspel. Als de Verenigde

Naties gesimuleerd worden zoals in het project MUN, moeten de jongeren de procedures en wetten volgen die men ook in werkelijkheid in de VN volgt. Dit vergt inzet en enthousiasme van zowel deelnemers als begeleiders.

Er zijn twee uiteenlopende visies over de **begeleidersrol** in het rollenspel. De ene visie stelt dat een begeleider beter tussenkomt in het proces, terwijl sommigen van mening zijn dat de begeleider op de achtergrond moet blijven.

In een interveniërende rol geeft de begeleider ideeën aan, modereert hij het debat of conflicten tussen groepen. Volgens andere voorstanders van deze begeleiderspositie is een begeleider van essentieel belang als garantie voor het verwerven van de juiste competenties. Shubik (Shubik, in Prinsen & Overton, 2011) waarschuwt echter voor tussenkomsten, want dit kan de realiteit van het spel in het gedrang brengen. Daartegenover staat de visie van de begeleiders die een veilige leeromgeving creëren. Hun taak bestaat er dan in verschillende ideeën maximaal te ontwikkelen (Prinsen & Overton, 2011). D'Harveng (2014) is overtuigd van een interveniërende begeleider die de deelnemers debat- en onderhandelingsstechnieken aanleert en hen eveneens themakennis bijbrengt. Daarnaast is er volgens haar ook een belangrijke modererende rol voor de begeleider weggelegd.

Tot slot is de **evaluatie van de deelnemers** een belangrijk item in het pedagogische ontwerp van simulatiespelen. Een rollenspel is een educatief proces gestuurd door collectieve actie, maar individuele kwaliteiten worden uiteindelijk vaak onttrokken. Prinsen en Overton (2011) onderzochten vijftien casussen waaruit blijkt dat er slechts zeer weinig beoordelingsinstrumenten zijn en dat de meeste beoordelingsmethoden slechts op het einde van de simulatie worden gebruikt.

1.3.4.1 De kracht van het rollenspel

Zoals al werd benadrukt, brengt het rollenspel allerlei voordelen teweeg bij de deelnemers. Experte Dominique D'Harveng (2014) somt op wat jongeren leren als ze deelnemen aan rollenspelen en welke voordelen zij ervaren:

1. Het rollenspel zet de theorie om in een bepaalde context.
  2. Deelnemers van rollenspelen worden goede communicatoren. Duidelijk spreken heeft niet enkel met verstaanbaarheid te maken, maar het is vooral belangrijk dat mensen die luisteren ook effectief luisteren. Daarvoor zijn er technieken nodig.
  3. Jongeren leren vaak beter omgaan met mensen van verschillende etnische groepen.
  4. Respect hebben voor wat de anderen denken is een van de voornaamste leerpunten van rollenspelen.
  5. Jongeren kunnen zich beter plaatsen in de rol van de ander, zonder te oordelen. Ze leren met andere woorden om objectief te zijn.
  6. Analyse is eveneens een leerpunt: tijdens deelname aan een rollenspel moeten jongeren de onderwerpen heel nauwkeurig kunnen analyseren.
  7. Daarnaast verbeteren talrijke vaardigheden: schrijven, praten, luisteren, overtuigen, argumenteren. Al deze technieken zijn belangrijk in het latere leven.
- (D. D'Harveng, persoonlijke communicatie, 26 maart 2014).

1.3.4.2 KRAS: een pittig rollenspel

Een mooi praktijkvoorbeeld van het rollenspel is KRAS: een project van Jeugddienst Globelink voor jongeren vanaf zestien jaar. Dit concept houdt al 35 jaar stand en tegenwoordig nemen er een 20-tal groepen, voornamelijk uit het ASO, deel aan KRAS. Globelink streeft ernaar om de jongeren op vrijwillige basis te laten deelnemen aan dit project (Globelink, 2013).

Doorheen het traject van het rollenspel leren deelnemers inspraak hebben en krijgen ze inzicht in de democratische beleidsvorming over een maatschappelijk thema. Daarnaast leren ze hun eigen kritische mening vormen. Dit belangrijk leerproces ontwikkelt kennis, vaardigheden en attitudes bij de deelnemers en de betrokkenen van het project (Globelink, 2013).

Globelink wil via KRAS werken aan blikverruiming en verdieping bij de deelnemers. Via een themadossier worden kritische aanzetten gegeven waardoor de deelnemers geprikkeld worden om te discussiëren en na te denken. Doorheen de sessies krijgen de jongeren kans om via het rollenspel met elkaar in debat te gaan, hierdoor verkennen ze ook de verschillende standpunten in de discussie (Globelink, 2013).

Vervolgens streeft Jeugddienst Globelink ernaar om de opgedane kennis om te zetten in een persoonlijk standpunt. Daarna kunnen de deelnemers hun eigen standpunten aftoetsen met politici, experts en andere jongeren. Tot slot willen ze de resultaten aan een zo breed mogelijk publiek kenbaar maken (Globelink, 2013). KRAS wordt verder toegelicht in bijlage 3.

DEEL 2: DATA EN METHODE

2.1 ONDERZOEKSVRAGEN

Dit onderzoek peilde naar ervaringen, drijfveren, gedragsveranderingen en de gevolgen bij jongeren die een jaar, twee jaar of drie jaar geleden deelnamen aan KRAS.

Wat zijn de ervaringen van de jongeren die deelnamen aan KRAS?

Hebben ze een positieve of negatieve ervaring met KRAS? Hebben ze opmerkingen of kritiek? Nemen ze iets mee uit hun ervaringen?

Heeft de deelname aan KRAS gevolgen voor de leefwereld van de jongeren?

Zijn de jongeren op de hoogte van maatschappelijke processen in de wereld? Gaan de jongeren bewuster om met mondiale thema's? Hebben ze het gevoel dat ze iets hebben bijgeleerd?

Is het engagement van de jongeren in de samenleving vergroot?

Zijn ze van plan zich verder te engageren in bepaalde verenigingen of bij bepaalde acties als gevolg van de deelname aan KRAS?

2.2 ONDERZOEKSMETHODE

Bovenstaande onderzoeksvragen peilden vooral naar kwalitatieve gegevens, daarom is in dit onderzoek een kwalitatieve onderzoeksmethode aangewezen (Baarda, De Goede, & Teunissen, 2009). In dit onderzoek stonden de betekenisgeving en beleving van de respondenten centraal. Om dergelijke aspecten zo uitgebreid en grondig mogelijk te onderzoeken, werd voor de kwalitatieve methodiek van focusgroepen gekozen. De sterkte van focusgroepen ligt erin dat de groepsdiscussies een proces van delen en vergelijken creëert tussen de deelnemers. Ze wilden elkaar begrijpen en waren geïnteresseerd in elkaar. Op die manier zorgden de deelnemers ervoor dat de onderzoeker de interpretatieve inzichten kreeg die hij aan het zoeken was (Morgan, 1998).

2.3 ONDERZOEKSEENHEDEN

De onderzoekseenheden bestonden uit jongeren die deelnamen aan KRAS in de periodes 2010-2011, 2011-2012, 2012-2013. Om een regionale spreiding te garanderen, spitsen we ons toe op de steden Brugge, Brussel, Gent, Lier en Brakel. De keuze van de verschillende steden werd gedurende het proces meermaals aangepast omwille van te weinig respons.

In totaal namen 23 jongeren (N=23) deel aan de focusgroepen, zeven jongens en zestien meisjes. Het aantal deelnemers volgens regio was als volgt: zes deelnemers in Brugge, drie deelnemers in Brussel, vier deelnemers in Gent, vier deelnemers in Lier en tot slot zes deelnemers in Brakel.

De meisjes en jongens uit de focusgroepen waren allen tussen de zeventien en de twintig jaar. Twintig bevraagden werken dit jaar hun zesde middelbaar af, terwijl de overige drie al hogere studies volgen.

Daarnaast hadden we nog een semi-gestructureerd interview met een expert in het gebruik van rollenspelen op internationaal niveau. Zij begeleidt jongeren voor het European Youth Parlement en Word Model United Nations (MUN).

Tot slot werden de resultaten teruggekoppeld naar Jeugddienst Globelink. Vier stafmedewerkers en de coördinator namen deel aan een focusgroep over de input van de jongeren. Hierin werd nagegaan welke toekomstperspectieven er voor Globelink zijn op basis van deze resultaten, alsook voor het verdere werkveld.

2.3.1 Werving van de respondenten

Jeugddienst Globelink, organisator van het project KRAS, beschikte over contactgegevens van vorige KRAS-deelnemers. Dit maakte het evident om de jongeren via e-mail te bereiken. Helaas bleek e-mail niet het ideale medium te zijn om de jongeren te contacteren en was er weinig tot geen respons. Om die reden schakelden we diverse leerkrachten in die als tussenschakel functioneerden om de jongeren warm te maken voor ons onderzoek. Zij bezorgden ons telefoonnummers van enkele enthousiaste deelnemers. Dankzij telefonisch contact en sms'en kregen we veel meer respons op onze wervingsactie. Daarnaast woonden wij enkele KRAS-sessies bij waardoor we enkele jongeren en de begeleiders persoonlijk konden aanspreken.

2.4 ONDERZOEKSINSTRUMENTEN

Voor dit onderzoek werden verschillende instrumenten gebruikt. Als eerste werd in overleg met Globelink en op basis van literatuur de topiclijst opgesteld voor de focusgroepen met de jongeren. Na de eerste focusgroep werd een kleine aanpassing doorgevoerd aan de topiclijst. Deze structuur werd vervolgens in alle verdere focusgroepen behouden. De topiclijst werd toegevoegd als bijlage.

Voor het semi-gestructureerde interview werd een specifieke vragenlijst opgesteld. En tot slot werd voor de focusgroep bij Globelink ook een specifieke topiclijst opgesteld op basis van de resultaten uit de eerste focusgroepen.

De interviews werden in verschillende steden afgenomen en met goedkeuring van de respondenten opgenomen via Audacity en een dictafoon. Het gebruik van dergelijke apparatuur verhoogde de betrouwbaarheid van het onderzoek (Baarda, De Goede, & Teunissen, 2001.)

2.5 ANALYSEPROCEDURE

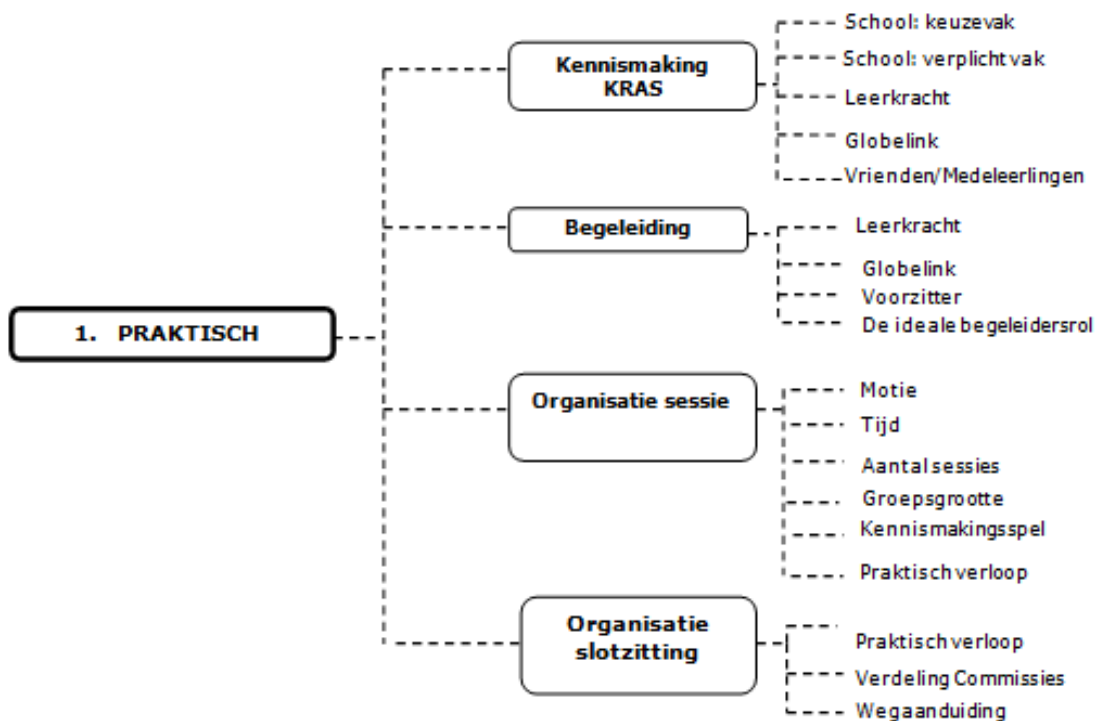
Voor de analyse van onze focusgroepen werden eerst alle focusgroepen en interviews letterlijk uitgetypt. Vervolgens werd alle overbodige informatie geschrapt uit de interviews. Op basis van de topiclijst en het lezen van de focusgroepen werden zes kernlabels vastgelegd. Aan de relevante stukken tekst werd een kernlabel toegekend. Na het meermaals lezen werden vervolgens de sublabels en subsublabels toegekend. In het resultaatendeel werd per kernlabel een schematische weergave gegeven en deze vormde tevens de structuur van het onderzoeksdeel (Baarda et al., 2009).

DEEL 3: RESULTATEN

Dit deel van het onderzoek baseert zich op de resultaten uit de focusgroepen met huidige en voormalige KRAS-deelnemers en de focusgroep met de staf van Jeugdlink Globelink. De input van beide partijen wordt in dit deel verwerkt. De opbouw verloopt volgens de kernlabels uit de topiclijst en wordt eveneens per onderdeel schematisch weergegeven.

3.1 DE PRAKTISCHE ORGANISATIE

In het eerste deel worden de resultaten over de praktische organisatie van KRAS toegelicht. De manier waarop deelnemers kennismaken met het project, de verschillende begeleiders en de algemene organisatie van zowel de sessies als de slotzitting worden besproken.

Figuur 1: Kernlabel 1: Praktisch

3.1.1 Kennismaking met KRAS

Bijna iedereen maakt kennis met KRAS via hun leerkracht. Bij sommigen wordt het door de leerkracht voorgesteld als mogelijk keuzevak. Slechts enkelen leren KRAS kennen via Globelink of via vrienden. De promotie en voorstelling van het project valt volgens Globelink binnen het takenpakket van de begeleidende leerkrachten.

3.1.2 Begeleiding door de leerkrachten

Alle respondenten geven aan dat goede begeleiding essentieel is voor het schrijven van hun motie, voor informatie over hun rol en het thema, als voorbereiding voor de discussie en voor het regelen van praktische zaken. Over het algemeen kunnen al onze respondenten op begeleiding van hun leerkracht rekenen. De aanpak van begeleiding door de leerkrachten varieert in iedere groep qua intensiteit en frequentie.

Sommigen krijgen minimale begeleiding zonder persoonlijk contact, zoals bij deze respondent: *"Bij ons werd dat echt via e-mail gedaan."* (Focusgroep E- respondent 23). Deze deelnemers geven aan dat minstens een bijeenkomst voor het opstellen van hun motie veel handiger zou zijn, omdat ze op deze manier met elkaar en de leerkracht persoonlijk kunnen overleggen.

Andere respondenten geven aan dat ze verschillende keren samen komen ter voorbereiding van het rollenspel:

Bij ons was dat in de middagpauze. Ik denk dat wij per sessie één of twee middagpauzes hadden dat wij – bijvoorbeeld als we onze motie moesten opstellen – samen kwamen en dat we onze rol ook bespraken, maar dat lag vooral aan de leerkracht want we hadden een heel geëngageerde leerkracht die dat organiseerde en die daar ook heel hard in geïnteresseerd was en graag mee bezig was. (Focusgroep A- respondent 2)

Geëngageerde leerkrachten zijn voor de deelnemers dus zeer belangrijk in het project, vooral wat betreft het schrijven van een motie. De respondenten vinden dit een moeilijke opdracht: *"Bij onze motie, wij zijn daar superlang mee bezig geweest. Nogal intensief. En had Leerkracht 1 daar niet in ondersteund dan had dat op niks getrokken onze motie. Terwijl dat wij nu wel een redelijk goeie motie hebben."* (Focusgroep D- respondent 17).

Hieruit blijkt dat sommige deelnemers denken niet te slagen in het schrijven van een motie zonder begeleiding. Anderen geven aan dat hun leerkracht belangrijk is om hen erop te wijzen wanneer ze argumenten aanhalen die niet aansluiten bij hun rol. Tot slot vinden de respondenten dat ze dankzij de begeleiding sneller mee zijn met de discussies en dat het hen betere inzichten geeft doorheen het spel.

Ook Globelink sluit zich aan bij de respondenten dat begeleiding door de leerkrachten zeer belangrijk is. Toch pleiten zij voor een afname van begeleiding naarmate het proces vordert:

Het mag ook niet doorslaan, het moet ook van de gasten zelf komen, de begeleiding moet afnemen na een tijd. [...] Het is dat proces, dat de leerkrachten de kans moet geven en dat zij niet het debat gaan bepalen. Zeker na de uitspraakfase toe moeten ze in staat zijn om het los te laten en niet hun handje vast te houden. De begeleiding is belangrijk van 'als ik het nu niet meer weet, dan kan ik ook ergens naar toe'. Maar hen wel laten doen. (Focusgroep Globelink-stafmedewerker 5)

3.1.3 Begeleiding door Jeugddienst Globelink

Iedere KRAS-stad heeft een verantwoordelijke stafmedewerker van Globelink. Deze verantwoordelijke verzorgt de contacten met de leerkrachten, regelt de praktische zaken en is zoveel als mogelijk aanwezig tijdens de sessies zelf. De aanpak van begeleiding varieert van stad tot stad. Bij nieuwe startende groepen zijn ze meestal zeer sturend aanwezig, bij andere groepen waar alles vlotter loopt grijpen ze minder vaak in. Jeugddienst Globelink hecht vrijwel geen belang aan hun bekendheid bij de deelnemers, ze vinden het belangrijk dat de projecten lokaal goed lopen en in het proces van de jongeren is de kennis van Jeugddienst Globelink niet belangrijk. Ze vinden het wel belangrijk dat ze hen herkennen als een aanspreekpunt.

Over het algemeen is Globelink vrij onbekend bij de respondenten. Hun aanwezigheid wordt echter erg op prijs gesteld. De respondenten krijgen graag tips en hulp van Globelink tijdens de sessies zelf.

Slechts een focusgroep gaf aan dat ze de verantwoordelijke van Jeugddienst Globelink kennen. Volgens hen is de aanwezigheid van deze stafmedewerker zelfs zeer bepalend voor het verdere verloop van KRAS in hun stad: *"Ik denk dat KRAS uiteen zou vallen als stafmedewerker 3 niet meer zou komen. Ook omdat Leerkracht 2 niet zo geëngageerd is. Allez... die ging niet voorzitten"* (Focusgroep E- respondent 23).

3.1.4 Begeleiding door de voorzitter

Elke KRAS-groep wordt geleid door een voorzitter. In sommige groepen is dit een leerkracht of een medewerker van Globelink. In andere groepen kan dit een externe zijn of zelfs een voormalige KRAS-deelnemer.

Bij de minderheid van de respondenten wordt de voorzitter positief geëvalueerd. De meeste deelnemers voelen zich niet eerlijk behandeld door de voorzitter vanwege partijdigheid. Anderen klagen dat de voorzitter hen kinderachtig behandelt, hen uitlacht en hen viseert of onvoldoende spreektijd geeft. Ook wanneer een voorzitter de leerkracht is van een van de deelnemende scholen, hebben sommigen de indruk dat hij zijn leerlingen partijdig behandelt.

Globelink benadrukt dat het niet evident is om leerkrachten die zich engageren voor het voorzitterschap te motiveren voor een opleiding. De jongeren die de taak van het voorzitterschap op zich nemen, krijgen wel een vorming en dat werpt duidelijk zijn vruchten af. Ze willen in de toekomst zeker kijken wat er mogelijk is qua vorming of intervisie met de voorzitters. Uit het feit dat de eerlijke behandeling door de voorzitter voor de respondenten zo belangrijk is, leidt Globelink af dat het rollenspel absoluut serieus wordt gespeeld.

3.1.5 Organisatie van de sessies

Op organisatorisch vlak zijn hier en daar nog enkele verbeterpunten. Deelnemers vinden het vervelend dat de moties zeer dicht bij de sessies worden doorgestuurd en willen deze graag vroeger ontvangen. Enkel dankzij een voorbereiding kunnen ze een goede discussie voeren. Globelink is op de hoogte van dit probleem. Ieder jaar opnieuw wordt dit werkpunt aangehaald tijdens de evaluatie, maar het blijft een werkpunt waar Globelink zelf helaas niet zoveel invloed op heeft.

De **tijdsverdeling** tijdens de sessies verloopt niet in iedere stad even goed. Door tijdsgebrek komen sommige punten niet aan bod tijdens het rollenspel. Een stad wil meer en langere sessies organiseren en een andere focusgroep zou graag meerdere sessies op een kortere tijdspanne organiseren, zodat er minder weken tussen het rollenspel zitten.

De **grootte** van bepaalde KRAS-groepen heeft in sommige steden een negatief effect op de praktische organisatie en de dynamiek van het rollenspel. De respondenten klagen bij grote groepen over ongeïnteresseerde deelnemers en te veel lawaai. Globelink herkent dergelijke problemen bij bepaalde steden en wil hier praktisch op inspelen door bepaalde groepen te splitsen.

Over het **kennismakingsspel** tijdens de eerste sessie is geen van de respondenten enthousiast: *"Die kennismaking was echt niet goed. Wij hadden zo totaal geen idee van op welke school zitten die mensen. Dan ja die namen enzo dat wisten wij ook helemaal niet"* (Focusgroep B- respondent 7).

De deelnemers leren dankzij het rollenspel geen nieuwe mensen kennen en vinden de aanpak rampzalig en kinderachtig. Nochtans willen ze graag nieuwe mensen leren kennen en betreuren het dan ook dat het kennismakingsspel zo slecht verloopt.

Tot slot zijn sommige deelnemers niet tevreden over de **ruimtelijke organisatie** van de locatie tijdens de sessies. Een tekort aan stoelen of tafels, een defecte beamer,... zijn allemaal factoren die de sessie bemoeilijken en vertragen. Een focusgroep is zeer enthousiast over het werk van hun secretaris, omdat hij de essentie van de discussies visueel samenvat in een rooster dat geprojecteerd wordt. Dit maakt het gemakkelijker voor de deelnemers om alles goed te volgen.

3.1.6 Organisatie van de slotzitting

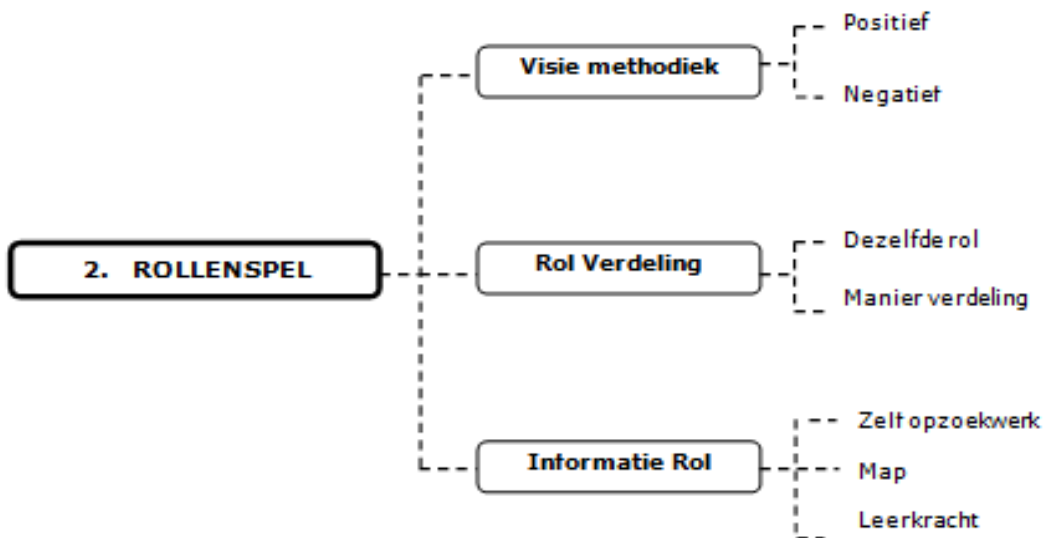
Op het einde van het KRAS-jaar volgt er een overkoepelende slotzitting in het Vlaams Parlement, de Senaat en de Kamer. De praktische organisatie kent hier en daar enkele verbeterpunten. Sommige respondenten vinden de ontvangst van de persploeg tijdens de slotzitting slecht en zijn bovendien ontgoocheld over de inhoud van de taak.

Heel wat respondenten lopen tijdens de slotzitting verloren en ijveren dan ook voor een betere aanduiding in de verschillende gebouwen. Het team van Globelink beseft dat veel jongeren op de slotzitting verloren lopen, maar doet het mogelijke om dit te vermijden. De praktische organisatie van de slotzitting ligt niet volledig in handen van Globelink. Het team is hiervoor afhankelijk van het Parlement, de Kamer en de Senaat.

Tijdens de overkoepelende slotzitting worden de jongeren van alle deelnemende steden door elkaar ingedeeld in commissies die gedurende de dag rond een bepaald thema gerelateerd onderwerp werken. De jongeren willen graag inspraak in de keuze van hun commissie. Wanneer ze zetelen in een commissie naar keuze, zal dit hun motivatie enorm verhogen. In het gesprek met Globelink gaven de medewerkers aan dat zij al aan het zoeken zijn naar een nieuwe manier om de commissies beter in te delen, zodat de jongeren hier meer inspraak in hebben. Globelink wil hen zelf liefst in commissies zetten die hen het meest aanspreken.

3.2 HET ROLLENSPEL

KRAS gebruikt het rollenspel als methodiek om jongeren doorheen het project te laten kennismaken met de verschillende rollen en standpunten over een bepaald thema. In dit tweede luik wordt de visie over de methodiek, de rolverdeling en het verwerven van informatie over de rollen en thema besproken.

Figuur 2 Kernlabel 2: Rollenspel

3.2.1 Visie methodiek

De respondenten zijn het er unaniem over eens dat het rollenspel een toffe en leerrijke methodiek is. Ze vinden het leuk om zich in rollen van verschillende organisaties in te leven en standpunten naar voor te brengen die niet overeenstemmen met hun eigen overtuiging. Vooral de extreme rollen vertolken, valt bij hen dan ook in de smaak, omdat ze zich op die manier volledig kunnen uitleven. De respondenten geven aan dat ze dankzij het rollenspel bijleren over het thema en in aanraking komen met verschillende visies.

De 'ideale manier' .... Want dan leert ge iets over dat thema op een toffe manier en dan kunt ge op die manier een beetje uw mening vormen of bijstellen over dat thema en zo zelf een goeie motie schrijven of een goede parlementaire vraag opstellen. (Focusgroep A - Respondent 21)

Volgens de Globelink-medewerkers ligt de kracht van het rollenspel in het feit dat deelnemers niet op hun eigen mening beoordeeld worden. Als ze tijdens de discussies verkeerde standpunten innemen die

niet overeen komen met hun rol worden ze daarop aangesproken, maar dat is niet hetzelfde als aangesproken worden op een eigen mening. De methodiek die Globelink hanteert is veilig, omdat de deelnemers een thema met een setting van spelregels krijgen. Die veiligheid wordt ook gewaarborgd doordat niemand alleen moet spreken, maar altijd een groepje achter zich heeft:

Ze moeten nog niet direct durven spreken voor groep. Of nog niet direct in de aanval gaan.

Dan heb je niet alleen degenen met een grote mond die deelnemen, maar ook de achterban die nadenkt. En je ziet ze ook groeien, tussen rollenspel één en rollenspel drie, dat is fenomenaal om te zien hoe ze daar in op gaan. (Focusgroep Globelink - Stafmedewerker 3)

De respondenten erkennen wel dat het rollenspel moeilijk is. Vooral tijdens de eerste sessie is het niet evident om zich in te leven in de rollen en te weten welke standpunten al dan niet bij hun rol horen.

3.2.2 Rolverdeling

Gedurende het KRAS-jaar behouden de deelnemers dezelfde rol. Ze staan hier positief tegenover en vinden dat ze op die manier vorderen in hun rol. Ze leren de rol beter begrijpen en dit leidt tot vruchtbare discussies. Dit sluit niet uit dat ze het interessant zouden vinden om eens te wisselen, hoewel ze inzien dat dit niet evident is gezien de weinige bijeenkomsten.

De verdeling van de rollen gebeurt ofwel op basis van een top drie van de verschillende groepen, ofwel aan de hand van een score op een quiz. De respondenten verkiezen de eerste methode op voorwaarde dat de informatie per rol overzichtelijk en bondig wordt weergegeven. De quiz is nogal overweldigend voor een eerste sessie en nadien blijft er niet veel hangen van de inhoud van de diverse rollen. Dit is niet bevorderlijk voor het kiezen van een rol.

3.2.3 Informatie over rol en thema

De meerderheid van de respondenten staat positief ten opzichte van de KRAS-map. Ze vinden de map overzichtelijk, duidelijk en handig. Het biedt hen basisinformatie over de rollen en het thema, waardoor het verschil tussen de partijen snel duidelijk is. Een respondent haalt aan dat het volgens haar moeilijk zou zijn om KRAS te organiseren zonder het gebruik van de map.

Naast de map doen alle respondenten zelf nog extra onderzoekwerk, zowel over hun rol als over het thema. Deze extra informatie zorgt voor meer verduidelijking om de bovenhand te halen in de discussies en voor het schrijven van goeie moties. Vooral de actualiteit en websites van de betreffende organisaties worden hiervoor geraadpleegd.

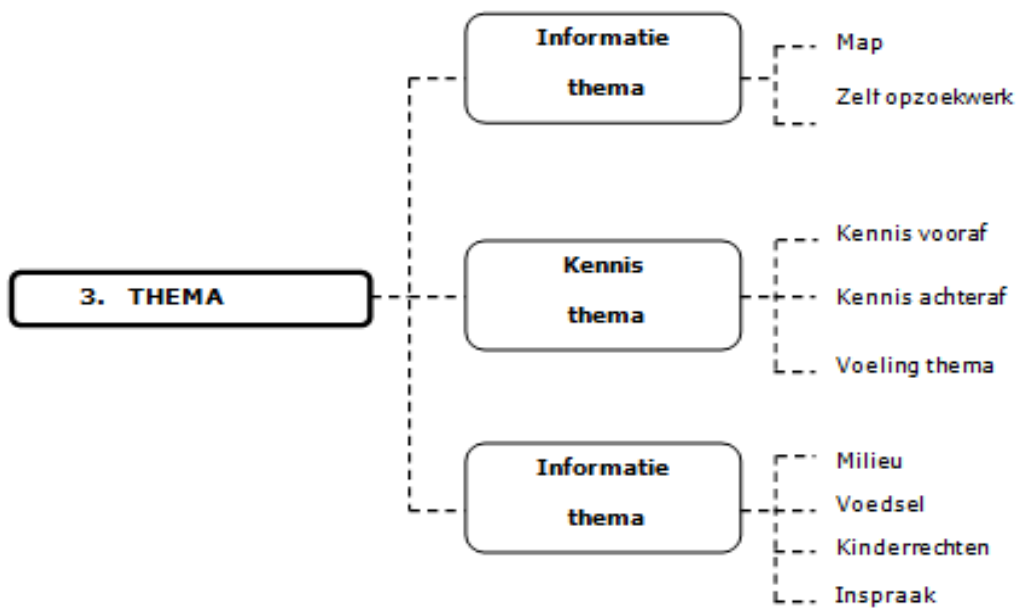
Een deel van de respondenten geeft aan dat extra informatie van de leerkracht, zowel over het thema als over de rollen meer dan welkom zou zijn. Het zou voor hen wat helderheid scheppen in de overdaad van informatie die ze soms ervaren. In een stad doet de leerkracht grote inspanningen om de respondenten extra kennis mee te geven. Deze respondenten vinden dat ze zonder deze toelichting geen dieper inzicht in het thema zouden hebben.

Globelink stelt dat het hun doelstelling is om KRASsers een basis aan informatie mee te geven, maar tegelijk willen ze jongeren ook leren om om te gaan met de overdaad aan informatie die er tegenwoordig is. Ze willen enerzijds dat jongeren geïnformeerd zijn, maar anderzijds willen ze ook dat KRAS-deelnemers keuzes kunnen maken in hun leven. Globelink merkt dat deze keuzes vaak worden uitgesteld bij jongeren, maar zeker ook bij volwassenen. Het blijft een zoektocht om te weten hoeveel informatie ze moeten geven en waar ze moeten stoppen zodat jongeren overgaan van actie tot actie.

Globelink vindt het uiteraard positief dat jongeren zelf op zoek gaan naar extra informatie, maar geeft tegelijk wel aan dat ze denken dat vooral enthousiaste KRASsers dit doen en zeker niet iedereen.

3.3 THEMA

Ieder KRAS-jaar wordt er rond een bepaald thema gewerkt, zoals kinderrechten, milieu en dit jaar (2013-2014) voedsel. In dit onderdeel wordt de evolutie in de themakennis van de deelnemers ondervraagd alsook hun mening over het thema.

Figuur 3 Kernlabel 3: Thema

3.3.1 Evolutie themakennis

Bij de aanvang van het project weten de respondenten weinig over het KRAS-thema. Ze geven aan slechts een basiskennis te hebben met een eenvoudige beeldvorming. Deze kennis deden ze vooral op uit wat ze hoorden op school, via vrienden, via familie of dankzij de media.

"Eerst dacht ik, dat is gewoon simpel als je gewoon een wet invoert dat je iedereen naar school laat gaan. En dan in de verdere toekomst is dat veel beter voor dat land" (Focusgroep D- respondent 14).

Bij alle respondenten stijgt hun themakennis en wordt deze specifieker doorheen het project:

'Leerrijk' vind ik wel omdat je echt iets over voedsel of kinderrechten leert waar je iets aan hebt. En nu is er daar echt dieper op gespecificeerd geweest op sommige dingen. Dat vond ik wel heel plezant en verrijkend. Je hebt echt veel geleerd nu. (Focusgroep E- respondent 21)

Zoals eerder werd aangehaald, leren de respondenten dankzij de methodiek van het rollenspel veel bij over het thema en de verschillende rollen. Deze kennisverbreding versterkt hun visie en zorgt voor een verandering of verdieping van hun standpunten. Vaak leidt het ook tot een genuanceerdere mening:

Ik denk iedereen als je hen met een bepaald thema confronteert, heeft bepaalde ideeën in zijn hoofd en het helpt wel om een meer algemener beeld te krijgen van 'Wat zijn andere ideeën daarover? Kloppen al mijn beelden daarover?' [...] KRAS helpt daarin.
(Focusgroep A - respondent 1).

Doorheen KRAS merken de deelnemers een duidelijke persoonlijke groei waarbij hun themakennis toeneemt, hun visie en standpunten verscherpen en hun mening genuanceerder wordt.

Voor Globelink is deze verbreding van themakennis een bevestiging van hun vermoeden. In de toekomst willen ze absoluut verder werken op dezelfde manier.

3.3.2 Keuze van het thema

De jongeren ervaren de thema's milieu en kinderrechten positief. Over het thema voedsel zijn ze iets minder enthousiast. De respondenten vinden dat er meer potentieel in de thema's zit dan momenteel tot uiting komt in KRAS. De deelnemers willen graag concretere thema's die iets tastbaarder zijn. Ze willen graag het maximum uit de onderwerpen halen, daarom pleiten ze voor onderwerpen die sterk gelinkt kunnen worden aan de actualiteit en die aansluiten bij hun leefwereld.

Het team van Globelink probeert bij de themakeuze altijd rekening te houden met de jongeren:

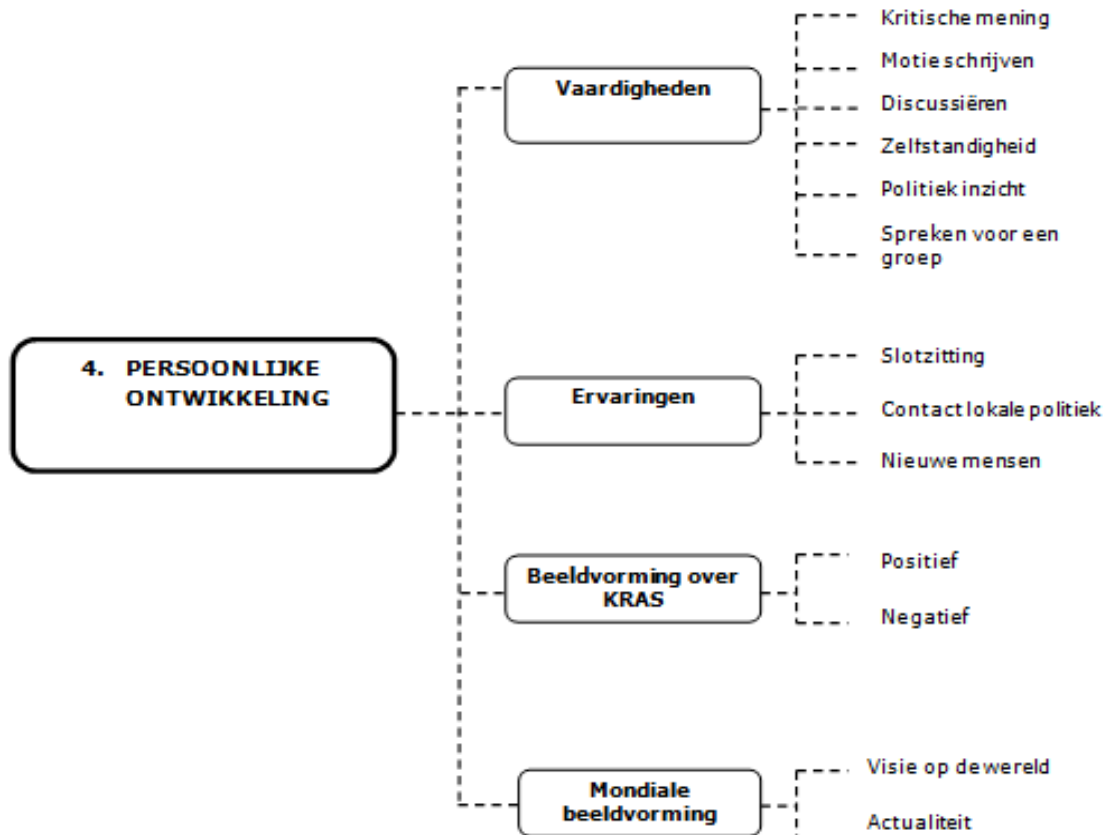
"Voor het keuze van het thema proberen we meer de link te zoeken naar wat willen de jongeren? En wat vinden jongeren interessante thema's?" (Focusgroep Globelink- stafmedewerker 3).

Inspelen op recente actuele gebeurtenissen is niet evident, daar de thema's een jaar op voorhand worden vastgelegd. Toch probeert Globelink doorheen het jaar actuele gebeurtenissen te linken aan het KRAS-thema. Dit proberen ze naar de jongeren te communiceren via hun Facebookpagina. De stafmedewerkers zijn wel verbaasd over het feit dat de deelnemers niet enthousiast zijn over het thema voedsel.

3.4 PERSOONLIJKE ONTWIKKELING

In dit onderdeel van het onderzoek wordt er gefocust op het persoonlijke groeiproces van de respondenten. Het beschrijft hun ervaringen, alsook wat de jongeren geleerd hebben tijdens hun KRAS-jaar en wat hun visie op de wereld is.

Figuur 4 Kernlabel 4: Persoonlijke Ontwikkeling

3.4.1 Vaardigheden

Alle vaardigheden die de respondenten leren tijdens hun deelname aan KRAS kunnen geïnclassificeerd worden onder zes specifieke soorten vaardigheden:

1. Kritische mening

In alle focusgroepen gaven de respondenten aan dat hun mening gedurende het rollenspel uitgebreider, omvattender, genuanceerder en kritischer wordt. Bovendien kunnen ze hun mening beter uiten, leren ze standvastiger te zijn en respecteren ze andere meningen beter.

2. Moties schrijven

Gedurende het KRAS-jaar schrijft ieder groepje met een specifieke rol een motie. De respondenten geven toe dat hen dit in het begin wat afschrikt omdat ze niet goed weten wat een motie precies omvat en hoe ze er moeten aan beginnen. Mits goede begeleiding van de leerkracht en intensieve inzet slagen ze er echter wel in en dit geeft een gevoel van voldoening.

3. Discussiëren

Leren debatteren of discussiëren is voor de meeste respondenten de essentie van KRAS. Iedereen geeft aan dat ze door KRAS groeien in de kunst van het debatteren. Hierbij hoort ook dat ze beter leren luisteren naar anderen, beter argumenteren en leren om compromissen te sluiten.

4. Zelfstandigheid

Tijdens hun deelname aan KRAS ontwikkelen de respondenten meer zelfstandigheid. Ze moeten zelf beslissingen nemen, leren zelf moties opstellen en ook wanneer de sessies op andere plaatsen dan hun eigen school plaatsvinden, moeten ze zelfstandig tot bij de ontbrekende locaties geraken.

5. Inzicht in de politiek

Een deel van de respondenten geeft aan na KRAS beter te begrijpen hoe het eraan toe gaat in de politiek. Ze krijgen meer inzicht in het politieke beslissingsproces en beseffen dat een wet een hele procedure moet doorlopen alvorens hij goedgekeurd kan worden. Daarnaast zien ze duidelijkere inhoudelijke verschillen tussen partijen en weten ze wat moties en amendementen zijn.

6. Spreken voor een groep

Een laatste vaardigheid is het spreken voor een groep. Enkele respondenten verklaren dat ze mondiger worden gedurende het KRAS-jaar. Voor sommigen vergt dit extra moed omdat ze van nature ietwat introvert zijn, zij ervaren het als een soort overwinning dat ze meermaals het woord hebben durven nemen.

Voor Globelink ligt de focus voornamelijk op het ontwikkelen van competenties zoals de bovenstaande, zodat jongeren zelf duurzame keuzes kunnen maken. Kennis over het thema en de rollen is zeker mooi meegenomen, maar komt voor Globelink op de tweede plaats. In het beleidsplan van Globelink lezen we het volgende: "*Jeugddienst Globelink werkt met competenties die gericht zijn op het maatschappelijk belang en die het belang erkennen van 'samen' doelen te realiseren.*" (Globelink, 2013, p.12).

Een van de medewerkers van Globelink ziet in bovenstaande vaardigheden veel linken met de EDO-competenties. Deze werden twee jaar geleden verwerkt in het pedagogische kader van Globelink.

3.4.2 Ervaringen

3.4.2.1 Nieuwe ontmoetingen

Gedurende het KRAS-jaar komen de respondenten in contact met veel nieuwe mensen. Dit blijven over het algemeen vooral losse contacten. De respondenten geven aan dat er tijdens de sessie geen tijd is om elkaar beter te leren kennen en ze betreuren dit. Zoals eerder werd aangehaald (zie 3.1.5) zien de respondenten in de andere KRASsers potentiële vrienden en zouden ze graag meer ruimte krijgen om hen te leren kennen.

Uit het gesprek met Globelink blijkt dat de organisatie hier zeker wil tegemoet komen aan de wensen van de deelnemers. Ze geven aan dat ze over voldoende methodieken beschikken om dit te realiseren. "*Ik denk dat dat iets is dat we heel gemakkelijk kunnen integreren en dat heel weinig inspanning gaat vragen. Dat is dus iets waar zeker op ingezet kan worden.*" (Focusgroep Globelink – Stafmedewerker 2).

Globelink kan de begeleiders hier beter in ondersteunen door voorbeelden te geven van KRAS-groepen waar er al sterker op het sociale aspect wordt ingezet. In sommige KRAS-groepen gaan de deelnemers voor de zitting samen eten. In deze groepen zien de Globelink-medewerkers dat de leerlingen tegen de laatste sessie veel meer gemixt zitten en minder bij hun eigen schoolgroepje blijven plakken.

3.4.2.2 De slotzitting

Voor alle respondenten was de overkoepelende slotzitting in Brussel de kers op hun KRAS-jaar. Het is voor velen een unieke ervaring. Ze vinden het leuk om de Senaat, het Parlement en de Kamer in het echt te zien en ook het stemmen blijft hen bij.

De respondenten verwachten wel meer terugkoppeling na de slotzitting. Ze zijn benieuwd naar wat er met hun moties gebeurt en of hun moties tot veranderingen hebben geleid.

Ik vond het ook wel sjiek dat om een keer naar Brussel, alle zo naar het Parlement en naar de Senaat te gaan. Ik vond dat echt wel fantastisch, zo een keer op de stoelen zitten waar dé mensen het doen. (Focusgroep A – Respondent 4)

Voor Globelink is de overkoepelende slotzitting geslaagd als enerzijds de experts zeggen dat ze verbaasd zijn over de mening en de inhoud van de debatten. Anderzijds als de animo en het enthousiasme bij de deelnemers aanwezig zijn.

Het doet Globelink een plezier als ze zien dat de jongeren consequent stemmen en bijvoorbeeld spontaan applaudisseren over iets waar ze achter staan. Dit zijn kleine dingen, maar het toont voor de Globelink-medewerkers wel dat de slotzitting een belangrijk moment is voor de KRASsers.

Daarnaast geven de respondenten aan dat ze graag wat meer kopstukken zien op de overkoepelende slotzitting. Globelink probeert deze wens zoveel mogelijk te vervullen, maar wijst op de minimale kennis van de deelnemers over politici, want jongeren kennen enkel een gering aantal kopstukken.

We proberen dat altijd wel dat er een Kamervoorzitter aanwezig is of de voorzitter van het Parlement die dan 's morgens of 's avonds een woordje doet in de zin van "welkom" of "klasse wat jullie hier doen". De meerwaarde daarvan is meestal zo klein, maar het geeft wel cachet aan de dag voor de deelnemers zelf. (Focusgroep Globelink – Stafmedewerker 5)

3.4.3 Beeldvorming over KRAS

Over het algemeen hebben de deelnemers een positief beeld over KRAS. Tijdens de brainstorm waarin de jongeren de opdracht krijgen om KRAS in een woord samen te vatten komen verschillende positieve begrippen aan bod, zoals: interessant, nuttig, leerrijk, debatteren, uitdagend, niet kinderachtig, vernieuwend en interactief.

Over de toegankelijkheid van KRAS heerst een iets negatiever gevoel. De deelnemers vinden KRAS niet laagdrempelig. Volgens hen is het enerzijds moeilijk om toe te treden tot de groep en anderzijds vinden ze de discussies ook niet altijd even gemakkelijk. Het kost hen behoorlijk wat moeite om hun eigen rol te verdedigen, zich in te leven in andere rollen en om de moties op te stellen.

3.4.4 Mondiale beeldvorming

3.4.4.1 Visie op de wereld

In alle focusgroepen werd er vrij negatief en pessimistisch gereageerd op de vraag wat hun visie op de toekomst van de wereld is. De respondenten zijn niet echt hoopvol. Ze zijn bezorgd over thema's als opwarming van de aarde, overbevolking, oorlog enzovoort.

KRAS heeft niet veel verandering gebracht in de wereldvisie van de jongeren. In sommige gevallen heeft het hen wel bewuster gemaakt van problematieken in andere werelddelen.

"Over de toekomst van de wereld heb ik geen positief beeld, ik denk dat wij allemaal ten onder gaan gaan." (Focusgroep D - Respondent 19).

"Ik ben nog iets pessimistischer waarschijnlijk [...]Met al die conflicten in al die landen...ik geloof echt dat er een derde wereldoorlog komt." (Focusgroep A - Respondent 3).

Deze pessimistische kijk van de jongeren staat haaks op de visie van Globelink. Zo lezen we in het beleidsplan: *"Jeugddienst Globelink kijkt met een positieve en genuanceerde blik naar de toekomst en de wereld"* (Globelink, 2013, p.7).

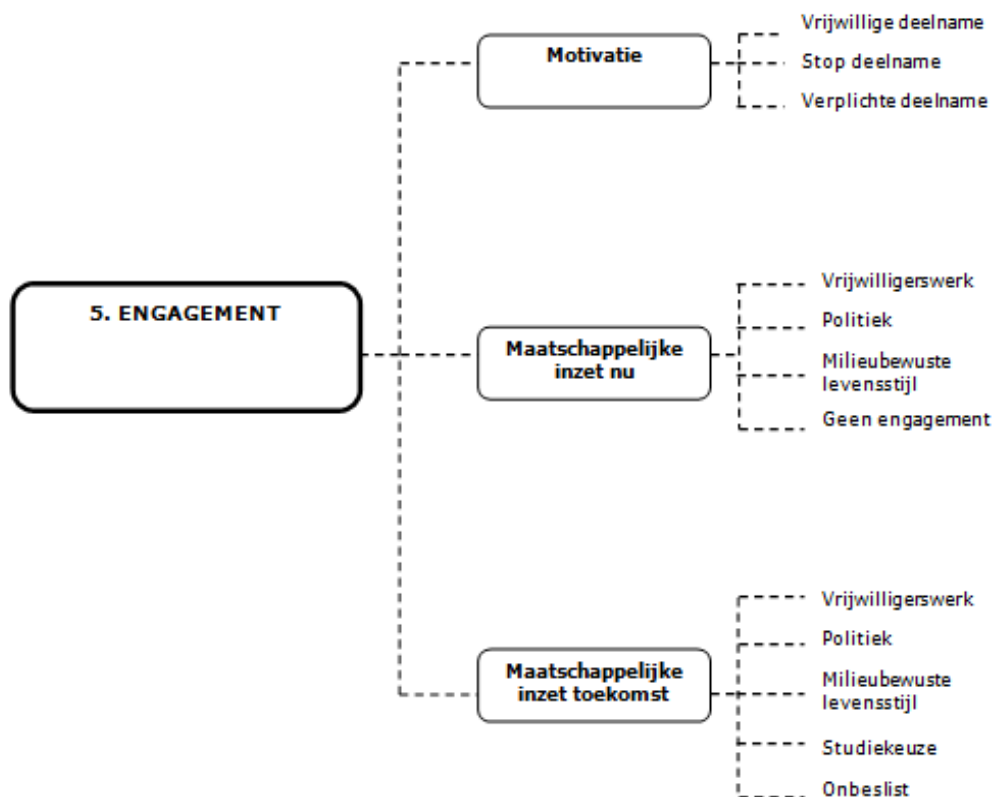
De organisatie betreurt het dan ook dat jongeren er dergelijke sombere kijk op de wereld op nahouden, maar tegelijk begrijpen ze het ook en vinden ze het realistisch. Ze zien deze pessimistische visie ook terugkomen in andere projecten en wijten het voornamelijk aan de tijdgeest. Volgens hen kunnen de vijf KRAS-sessies hier niet zoveel aan veranderen.

3.4.4.2 Actualiteit

De meerderheid van de respondenten volgt vóór hun deelname aan KRAS al de actualiteit. Ze kijken naar het nieuws, ze doorbladeren de krant en ze volgen de politiek in grote lijnen. KRAS heeft hier niet zoveel aan veranderd, maar de respondenten geven wel aan dat ze attenter geworden zijn op bepaalde onderwerpen die ze in KRAS besproken hebben. Door de basiskennis die ze van KRAS meekrijgen over een bepaald thema, is de stap naar de actualiteit sneller gezet.

3.5 ENGAGEMENT

In het laatste onderzoeksdeel wordt de motivatie tot deelname en het huidige en toekomstig maatschappelijk engagement van de deelnemers besproken.

Figuur 5 Kernlabel 5: Engagement

3.5.1 Motivatie deelname

Behalve een persoon nemen alle respondenten vrijwillig deel aan KRAS. Een klein aantal respondenten kiest voor KRAS als een keuzevak in hun opleiding. De respondenten zijn het er unaniem over eens dat een verplichte deelname aan KRAS veel negatieve gevolgen heeft op de discussies en de groepsdynamiek. Jongeren die verplicht deelnemen, zijn opvallend minder geïnteresseerd en geëngageerd voor het rollenspel.

Jeugddienst Globelink betreurt het feit dat sommige jongeren verplicht worden om deel te nemen aan KRAS, ook al is dit in kader van een keuzevak. Tijdens evaluatievergaderingen wordt dikwijls vermeld dat sommige verplichte deelnemers een belemmering vormen voor het project. Het is niet gemakkelijk om leerkrachten ervan te overtuigen dat een verplichting geen positief effect heeft. Globelink blijft streven om KRAS hoofdzakelijk in de vrije tijd van jongeren te laten doorgaan met vrijwillige deelname.

Bij de jongeren die vrijwillig deelnemen is de motivatie zeer verschillend. Ze engageren zich voor KRAS vanwege hun interesse in debatten, om mondiger te worden, vanwege een interesse in de politiek, omdat ze op zoek zijn naar een nuttig tijdverdrijf, om nieuwe mensen te ontmoeten, uit nieuwsgierigheid of omdat hun leerkracht enthousiast is over het project. Daarnaast is voor bepaalde deelnemers een dagje school missen vanwege de slotzitting eveneens een goede motivator voor hun deelname aan KRAS.

De meeste deelnemers zien hun eerste deelname aan KRAS als een positieve ervaring, waardoor een stap voor een tweede deelname snel gezet is. Een respondent neemt niet opnieuw deel vanwege geen interesse in het thema voedsel. Anderen stoppen hun engagement na een jaar omdat ze er te weinig tijd voor hebben.

3.5.2 Huidig en toekomstig maatschappelijk engagement

Tijdens de gesprekken peilen we eveneens naar het maatschappelijke engagement van de jongeren. De deelnemers krijgen eerst de kans om aan te geven wat zij onder maatschappelijk engagement begrijpen. Uit dit gesprek blijkt dat niet alle deelnemers zich engageren voor de maatschappij.

"Het spijt mij verschrikkelijk, maar ik ben TOTAAL niet geëngageerd" (Focusgroep A - respondent 4).

Andere jongeren zetten zich in als vrijwilliger in de jeugdbeweging, bij Vredeseilanden, Oxfam of Amnesty International. Enkelen zijn politiek actief in schoolcomités en presidia. Slechts een minderheid engageert zich voor de planeet met een milieuvriendelijke levensstijl. Wie dit jaar deelneemt aan KRAS met het thema voedsel, consumeert hierdoor bewuster en voelt zich schuldig bij verspilling van eten.

Het engagement van de respondenten wordt sterk beïnvloed door vrienden en familie. Hun deelname aan KRAS verandert niks aan hun maatschappelijke inzet, maar het wordt er wel sterk door beïnvloed. Ze zijn meer overtuigd van hun inzet en beseffen het belang van hun inzet.

"Ik heb juist meer het gevoel gekregen dat je als individu echt iets kan bereiken." (Focusgroep B-Respondent 6).

Enkele respondenten willen zich in de toekomst zeker inzetten als vrijwilliger. Hierbij denken ze aan projecten zoals Artsen zonder grenzen, bouwprojecten en armoedezorg. Een klein aantal respondenten heeft politieke ambities en wil zich in de toekomst politiek engageren. Over het algemeen wil de meerderheid van de respondenten bijdragen tot de samenleving, alleen weten ze niet hoe ze dit concreet kunnen invullen.

Naast de beïnvloeding van hun engagement, heeft KRAS bij sommige jongeren ook een rol gespeeld in de beslissing van hun studiekeuze: zoals Rechten of Politieke wetenschappen.

Globelink streeft ernaar dat jongeren zelf kiezen op welke manier ze vorm geven aan de toekomst en hun mondiale omgeving. Daarom vindt het team het belangrijk om na afloop van KRAS aandacht te blijven geven aan andere engagementen die de deelnemers kunnen opnemen.

DEEL 4: DISCUSSIE EN CONSLUSIE

4.1 BESPREKING

In dit onderdeel beantwoorden we de onderzoeksvragen op basis van de resultaten van het onderzoek. Hierbij wordt teruggekoppeld naar de literatuurstudie.

4.1.1 De ervaringen van de KRAS-deelnemers

Uit het onderzoek blijkt duidelijk dat elke KRAS-deelnemer een eigen traject aflegt dat onderhevig is aan allerlei factoren. Daarom zijn de ervaringen van de respondenten talrijk en uiteenlopend. Elk van hen heeft punten van kritiek, maar globaal gezien zijn de respondenten positief over KRAS. Dit vooral omdat de methodiek van het rollenspel de jongeren treft.

Het succes van het rollenspel heeft te maken met het uitdagende karakter ervan. Het daagt jongeren uit op cognitief en taalkundig vlak. Het prikkelt hen om relaties tussen mensen, teksten en contexten te bekijken en te analyseren. Daarnaast vereist deze methodiek van hen dat ze spreken en schrijven in een nieuw jargon (Shapiro & Leopold, 2012).

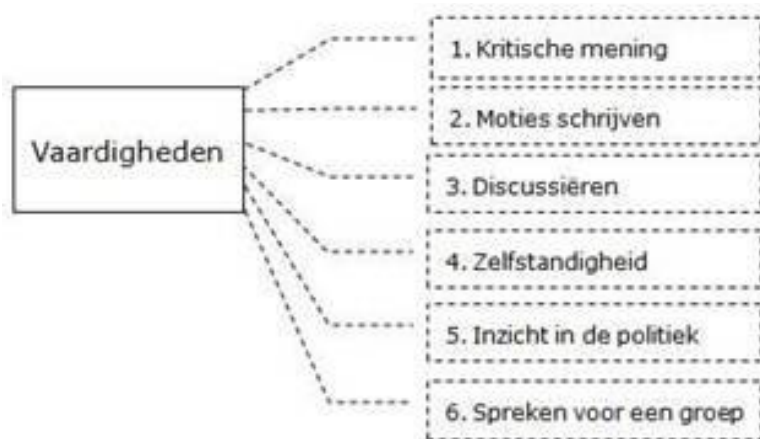
De respondenten geven vooral verbeterpunten aan betreffende de praktische kant van KRAS. Ze zien hier o.a. bijstellingen in het indienen van de moties, de tijdsverdeling tijdens de sessies en de groepsgrootte.

Ook het sociale aspect van KRAS krijgt volgens de deelnemers te weinig aandacht. Er is niet voldoende tijd en ruimte om vrienden te maken gedurende het KRAS-jaar. Een mogelijke verklaring voor deze vraag naar meer diepgaande sociale contacten vinden we bij Darling, Hamilton & Shaver (2003). Zij stellen dat relaties gedurende de adolescentie een belangrijke transformatie ondergaan. Naarmate adolescenten minder afhankelijk worden van ouders of familie, hechten ze steeds meer belang aan vrienden (Scholte & Van Aken, 2006). Adolescenten praten meer met mensen van hun eigen leeftijd en zijn meer afhankelijk van vrienden (Arnett, 2003).

Ook op de overkoepelende slotzitting op het einde van het KRAS-jaar ontbreekt het sociale aspect. Honderden jongeren komen samen, maar de respondenten geven aan dat ze niemand beter leren kennen die dag. Daarnaast zijn ze echter enorm positief over deze feestelijke afsluiter. Het is een belangrijke dag voor hen met allerlei impulsen en belevenissen.

4.1.2 Gevolgen voor de leefwereld van KRAS-deelnemers

Hoewel het niet eenvoudig is voor onderzoekers om aan te tonen dat rollenspelen effectieve instrumenten zijn voor de ontwikkeling van cognitieve vaardigheden (Prinsen & Overton, 2011), geven de respondenten aan dat ze veel geleerd hebben door KRAS. Deze vaardigheden hebben we ingedeeld in zes categorieën:

Figuur 5: Schema Vaardigheden 1

Deze verschillende vaardigheden en de stijgende themakennis hangen nauw samen met de principes van EDO. De principes nieuwe kennis verwerven, systeemdenken en waardeontwikkeling worden dankzij KRAS ontplooid. Actiegerichtheid en emotionele betrokkenheid worden in mindere mate ontwikkeld (Van Poeck & Loones, 2010). Hieruit kunnen we besluiten dat KRAS toch een basis creëert voor de vorming van duurzame ontwikkeling bij de deelnemers.

In hun ontwikkeling tot duurzame burgers hebben de respondenten een vrij negatief en pessimistisch wereldbeeld. Ze zijn bezorgd over de mondiale toekomst. Hun bekommernis over milieu en armoede zijn conform de verwachtingen uit de literatuur (Steunpunt Jeugd, 2010). KRAS brengt in dit slechte beeld geen verandering, maar maakt hen wel bewuster van bepaalde problematieken die gelinkt zijn aan de thema's van het rollenspel.

4.1.3 Het engagement van de jongeren in de samenleving

Alle respondenten die vrijwillig deelnemen aan KRAS, engageren zich door zich in te zetten in het project. Daarnaast neemt niet iedereen een extra engagement op in zijn vrije tijd. Door hun deelname aan KRAS beseffen jongeren het belang van maatschappelijk engagement. Daarom maakt de meerderheid plannen om zich in de toekomst in te zetten, alleen weten velen onder hen niet hoe ze dit concreet willen invullen.

Conform de literatuur bevestigen de respondenten dat vooral hun vrienden en familie een invloed hebben op hun engagement. Volgens Print (2007), Youniss et al. (2002) en Zaff et al., (2008) beïnvloeden familieleden aan de hand van hun voorbeeldgedrag, discussie en mediagebruik. Ook andere relaties met vrienden sturen de invulling van de maatschappelijke betrokkenheid van de respondenten.

4.2 PRAKTISCHE EN BELEIDSAANBEVELINGEN

Vanuit dit onderzoek kunnen er zowel praktische als beleidsaanbevelingen geformuleerd worden.

Uit de resultaten blijkt dat jongeren nood hebben aan **goede begeleiding**. Daarom adviseren we een rol voor de begeleidende leerkracht als coach, waarbij hij de deelnemers adviseert, ondersteunt, motiveert en voldoende ruimte geeft gedurende hun proces (Camino & Zeldin, 2002 in Watss, 2007). Hierbij moet de begeleider een evenwicht vinden tussen zijn formele positie als leraar en zijn engagement als coach in KRAS buiten de reguliere schooluren.

Daarnaast is het aangewezen dat Globelink een **vorming of intervisie** organiseren **voor de begeleiders** en specifiek voor **de voorzitters**. Uit de resultaten blijkt dat de jongeren niet altijd tevreden zijn over hun voorzitters en veel belang hechten aan deze functie. Globelink herkent dit probleem. Daarom is het hun taak om de leerkrachten te motiveren tot deelname aan een intervisie of vorming over hun begeleidersrol, hoewel dit voor sommigen gevoelig ligt gezien hun pedagogische bekwaamheid als leerkracht voor een groep. Dominique D'Harveng benadrukt eveneens het belang van een goede vorming voor begeleiders.

De **aanwezigheid** van een begeleider van **Globelink** werd door veel deelnemers op prijs gesteld. Zij beschikken over duidelijke knowhow van het thema en de methodiek. Ondanks het feit dat Jeugd Dienst Globelink er niet naar streeft zichzelf als organisatie bekend te maken, is hun aanwezigheid als toegankelijke begeleider in KRAS wel van belang. Daarom raden we aan om te streven naar een maximale aanwezigheid tijdens de rollenspelen zodat zowel deelnemers als begeleiders bij hen terecht kunnen. Belangrijk hierbij is dat de KRAS-groepen niet afhankelijk worden van Globelink. Het ownership van KRAS is en blijft bij de jongeren.

Uit dit onderzoek blijkt duidelijk dat de **verplichte deelname** een slechte invloed heeft op de groepsdynamiek en het rollenspel. Bovendien verliest KRAS volledig zijn kracht als vrijwillig project en valt dit buiten de absolute voorwaarde van Jeugddienst Globelink:

"De vrijwillige deelname aan het project is voor Jeugddienst Globelink heel belangrijk [...]. Vrijwillig engagement en betrokkenheid van de jongeren (en de begeleiders) levert ons aparte dynamieken en zorgen voor een meer duurzaam effect bij de jongeren" (Globelink, 2013, p.83).

Daarom pleiten wij om zowel verplichte deelname aan KRAS als het keuzevak KRAS af te schaffen.

Zoals gezegd wordt er weinig tot geen aandacht besteed aan het leren kennen van **nieuwe vrienden** in de KRAS-sessies. KRAS is een eenvoudige manier om netwerken uit te bouwen, alleen zou hiervoor meer ruimte kunnen geschept worden. Op basis van deze resultaten adviseren wij Globelink om in de toekomst meer mogelijkheden tot echte kennismaking te organiseren.

Daarnaast is er ook **nood aan nazorg** van het project. De slotzitting is een fantastische afsluiter voor veel deelnemers, maar voor velen is het ook een vraagteken wat er exact met hun aanbevelingen gebeurt. Bovendien wordt er achteraf niet gepeild naar de ervaringen en mening van de deelnemers, behalve in een korte vragenlijst. Prinsen & Overton (2011) halen aan dat evaluaties zelfs doorheen het project van groot belang zijn. Een betere communicatie wat betreft het verdere verloop van hun moties en tevens een korte evaluatiesessie zijn zeker op zijn plaats.

De methodiek van het rollenspel bevat veel mogelijkheden om ook in **andere settings** toe te passen. Dit creëert voor Jeugddienst Globelink de uitgelezen kans om met hun ervaring en expertise naar buiten te stappen zodat ze samen met andere partners de kracht van rollenspelen kunnen toepassen in andere projecten met andere doelgroepen.

Het beleid moet meer mogelijkheden bieden voor dergelijke projecten in andere settings, om zo nog meer jongeren te bereiken. KRAS bereikt momenteel hoofdzakelijk jongeren uit het ASO, terwijl de politieke interesse ook bij jongeren vanaf veertien jaar uit het TSO stijgt. Jongeren uit het BSO tonen minder politieke interesse, maar een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat ze er minder mee in contact komen dan jongeren uit het ASO en TSO (Vettenburg, Deklerck, & Siongers, 2010).

Wij adviseren aan het beleid om extra mogelijkheden en middelen in te zetten om jongeren uit andere studierichtingen en specifiek de moeilijk bereikbare jongeren aan te spreken met dergelijke projecten. Momenteel zijn er in het Vlaamse Jeugdwerk twee circuits: het ene circuit betreft jongeren uit de middenklasse, het andere focust zich op de meer kwetsbare jongeren. Deze separatie zorgt voor dis-empowering van jongeren uit achtergestelde milieus. Het is van groot belang dat deze twee circuits tot één worden gebracht, zodat beide groepen jongeren meer met elkaar in contact komen (Coussée, Roets, De Bie, 2009). De kracht van rollenspelen wordt in dit onderzoek bewezen en voor iedere jongere kan deelnemen uiterst zinvol zijn.

4.3 BEPERKINGEN EIGEN ONDERZOEK

Zoals alle onderzoeken kent ook dit onderzoek zijn beperkingen. In dit onderdeel wordt het onderzoeksproces kritisch geanalyseerd.

Als eerste beperking is de responsgraad in dit onderzoek vrij laag (N=23) ten opzichte van het totale aantal KRAS-deelnemers (N=600). Het had een mooier eindcijfer opgeleverd indien alle focusgroepen uit vijf à zes personen hadden bestaan. Dit had het totale aantal respondenten dichterbij 25 à 30 personen gebracht. Volgens Baarda et al., (2001) wordt met deze responsgraad het niveau van datasaturatie eerder bereikt. Nochtans was er in dit onderzoek, ondanks de beperkte deelnemers, sprake van datasaturatie.

Het werven van jongeren uit deze leeftijdscategorie is een zeer intensief proces, met weinig respons in verhouding met de geleverde inspanning. We concluderen hieruit echter niet dat de lage responsgraad voor ons onderzoek gelinkt is aan een laag enthousiasme voor het KRAS-project. Deelnemen aan ons onderzoek en deelnemen aan KRAS zijn twee verschillende activiteiten die niet voor iedereen weggelegd zijn, ook al namen jongeren graag deel aan KRAS.

Een tweede beperking is dat er in dit onderzoek enkel enthousiastelingen zijn bevroegd. Jongeren die minder positief ten opzichte van KRAS staan, zijn niet ingegaan op de vraag om deel te nemen aan de focusgroepen. Hiermee houden we rekening bij de interpretatie van onze resultaten.

Een derde beperking is het sociaal wenselijk antwoorden van onze respondenten. Ondanks het benadrukken van onze onafhankelijkheid voelen sommige respondenten zich volgens Baarda et al., (2009) geremd tijdens groepsinterviews waardoor ze sociaal wenselijk antwoorden.

Tot slot worden in dit onderzoek enkel de deelnemers bevroegd. Het bevroegen van de begeleiders kan eveneens voor interessante perspectieven zorgen.

4.4 AANBEVELINGEN VERDER ONDERZOEK

Uit de beperking dat enkel jongeren bevroegd zijn in dit onderzoek, kan het een mogelijkheid zijn om in verder onderzoek de begeleiders te bevragen naar hun ervaringen, belevingen en motivaties. Hun inzichten in combinatie met de data van de deelnemers kunnen tot diepere perspectieven leiden over KRAS. Ook het bevragen van niet-enthousiastelingen kan tot interessante bevindingen leiden.

Een interessante piste is het volgen van KRAS-deelnemers gedurende het hele traject. Op die manier ontstaat een totaalbeeld van hun veranderingen, ervaringen, houdingen en leerprocessen.

Daarnaast is verder onderzoek naar het gebruik van rollenspelen met jongeren aangewezen. De literatuur hierover is eerder beperkt en spitst zich veel toe op het gamen. Specifiek onderzoek over het gebruik van rollenspelen bij jongeren in hun vrije tijd kan zowel voor Globelink als voor andere initiatieven zeer verrijkend zijn.

Tenslotte kadert deze praktijkanalyse ook in een sociaal-wetenschappelijke vraagstelling. Het oefenen van mondigheid, kritisch denken, overleg, ... m.b.t. mondiale thema's is een oefening in burgerschap. Het zou interessant zijn de ontwikkelde methodieken, die hun succes bewijzen in de KRAS-praktijk, naast andere burgerschapsvormingspraktijken te leggen. Zo kan er een transversaal inzicht bekomen worden in de agogische 'hoe-vraag' inzake educatie voor duurzame ontwikkeling.

4.5 CONCLUSIE

Dit onderzoek over KRAS, een project van Jeugddienst Globelink, be vraagt voormalige en huidige deelnemers over hun positieve en negatieve ervaringen met het project. Deze analyse gaat na hoe de jongeren ten opzichte van KRAS staan, of ze tijdens hun deelname bepaalde competenties verwerven en welke zaken ze graag anders zien.

Uit al de bevindingen kunnen we concluderen dat KRAS een nuttig, leerrijk en plezierig project is. De resultaten geven duidelijk weer dat de methodiek van het rollenspel succesvol is. Hierdoor verwerven de jongeren enkele vaardigheden zoals beter leren argumenteren, discussiëren en het vormen van een kritische mening. Deze competenties leveren toch een kleine bijdrage aan de ontwikkeling van duurzame jonge mensen.

Daarnaast geven de jongeren aan dat KRAS hen inzicht brengt in de politiek, hen kennis over het thema verschaft en hen duidelijk maakt dat maatschappelijk engagement belangrijk is. KRAS is dus een goeie basis om de jongeren op te laten groeien tot geëngageerde volwassenen met gevoel voor burgerschap. De literatuur toont duidelijk aan dat jongerenparticipatie (zoals KRAS) noodzakelijk is. Als jongeren deelnemen, krijgen ze de kans om hun burgerrechten uit te oefenen en op die manier ontstaat een democratischere samenleving (Checkoway, 2010).

Een al dan niet geslaagd KRAS-jaar wordt sterk bepaald door de begeleiding die de jongeren krijgen. Dit omvat zowel de begeleiding van leerkrachten op school, de begeleiding van Globelink-medewerkers tijdens de sessies als het soort leiderschap dat de voorzitter opneemt. Uit de resultaten blijkt dat alle steun en hulp van leerkrachten en van Globelink op prijs wordt gesteld door de jongeren. Hiermee impliceren zij niet dat ze voortdurend bij het handje willen gehouden worden, maar zonder begeleiding is het soms moeilijk voor de jongeren om door het bos de bomen te zien. In de toekomst is het belangrijk om sterk in te zetten op de begeleiding en te streven naar vormingen en intervisiemomenten voor begeleiders en voorzitters.

Verder onderzoek kan deze begeleiders bevragen naar hun ervaringen met KRAS. Daarnaast is het aangewezen om ook de mogelijkheden te onderzoeken om projecten zoals KRAS, die gebruik maken van rollenspelen, te organiseren voor andere doelgroepen in andere settings.

Dit onderzoek besluit dat KRAS een bloeiend project is. Mits enkele bijstellingen, staat KRAS nog een mooie toekomst te wachten met veel enthousiaste jongeren.

DEEL 5: LITERATUURLIJST

Arnett, J. J. (2003). *Adolescence and emerging adulthood: A cultural approach (2e dr.)*. New Jersey: Prentice Hall.

Arnot, M., & Swartz, S. (2012). Youth citizenship and the politics of belonging: introducing contexts, voices, imaginaries. *Comparative Education*, 48, 1-10.

Agentschap Sociaal-Cultureel Werk Voor Jeugd En Volwassenen (2014). *Vlaams Jeugd- en Kinderrechten beleid*. Geraadpleegd op 22 maart 2014 via <http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/vlaamsjeugdplan.aspx>

Agentschap Sociaal-Cultureel Werk Voor Jeugd En Volwassenen (2014). *Politieke jongerenbewegingen - begrotingsjaar 2014*. Geraadpleegd op 22 maart 2014 via <http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/politieke.aspx>

Agentschap Sociaal-Cultureel Werk Voor Jeugd En Volwassenen (2014). *Landelijke verenigingen - begrotingsjaar 2014*. Geraadpleegd op 22 maart 2014 via <http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/landelijk.aspx>

Agentschap Sociaal-Cultureel Werk Voor Jeugd En Volwassenen (2014). *Cultuureducatieve verenigingen - begrotingsjaar 2014*. Geraadpleegd op 22 maart 2014 via <http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/cultuureducatie.aspx>

Agentschap Sociaal-Cultureel Werk Voor Jeugd En Volwassenen (2014). *Verenigingen informatie en participatie - begrotingsjaar 2014*. Geraadpleegd op 22 maart 2014 via <http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/participatie.aspx>

Baarda, D.B., De Goede, & M.P., Teunissen, J. (2001). *Basisboek Kwalitatief Onderzoek*. Groningen-Houten: Wolters-Noordhoff.

Baarda, D.B., De Goede, & M.P., Teunissen, J. (2009). *Basisboek Kwalitatief Onderzoek*. Groningen-Houten: Wolters-Noordhoff.

Barber, T. (2009). Participation, citizenship, and well-being : Engaging with young people, making a difference. *Young : Nordic Journal of Youth Research*, 17, 25-40.

Bleys, S. (2012). *Jeugdbeleid*. Paper gepresenteerd in de les van sociaal-cultureel beleid aan de VUB.

- Bombeke, G. (2011). Containerbegrip ontleed De waarheid over 'duurzaamheid'. *Krax: Vakblad van jeugdwerk en jeugdbeleid*, 4, 15-26.
- Checkoway, B., & Gutiérrez, L.M. (2006). Youth Participation and Community Change: An Introduction. *Journal of Community Practice*, 14, 1-9.
- Checkoway, B. (2010). What is youth participation?. *Children and Youth Services Review*, 33, 340-345.
- Checkoway, B., & Aldana, A. (2013). Four forms of youth civic engagement for diverse democracy. *Children and Youth Services Review*, 35, 1894-1899.
- Coussée, F., Roets, G., & De Bie, M. (2009). Empowering the powerful: Challenging hidden processes of marginalization in youth work and practice in Belgium. *Critical Social Policy*, 29, 421-437.
- Darling, N., Hamilton, S. E., & Hames Shaver, K. (2003). Relationships outside the family: Unrelated adults. In G. R. Adams, & M. D. Berzonsky (Eds.), *Blackwell handbook of adolescence* (pp. 349-370). Oxford: Blackwell Publishers, Ltd.
- Georgi, V.B. (2008). Citizens in the Making: Youth and Citizenship Education in Europa. *Child Development Perspectives*, 2(2), 107-113.
- Globelink (2013). *Beleidsnota Globelink VZW 2014-2017*. Geraadpleegd op 18 oktober 2013 via <http://www.globelink.be/beleidsnota.pdf>
- Hart, R. A. (1997). *Children's participation: The theory and practice of involving young citizens in community development and environmental care*. London: Earthscan.
- Head, B.W. (2010). Why not ask them? Mapping and promoting youth participation. *Children and Youth Services Review*, 33, 541-547.
- Keeter, S., Zukin, C., Andolina, M., & Jenkins, K. (2002). *The Civic and Political Health of a Nation: a Generational Portrait*. Geraadpleegd via <http://pollcats.net/downloads/civichealth.pdf>
- Kirby, P., Lanyon, C., Cronin, K., & Sinclair, R. (2003). *Building a Culture of Participation - Involving children and young people in policy, service planning, delivery and evaluation. Research Report*. Geraadpleegd via Department for Education & Skills website: <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20130401151715/https://www.education.gov.uk/publications/eOrderingDownload/DfES-0827-2003.pdf.pdf>

Kirlin, M. (2002). Civic skill building: the missing component in service learning? *PS: Political Science and Politics*, 3(35), 571–575.

Morgan, D.L. (1998). *The Focusgroup Guidebook*. California: Sage Publications Inc.

Peeters, J. (2010). *Een veerkrachtige samenleving. Sociaal werk en duurzame ontwikkeling*. Berchem: Uitgeverij EPO vzw.

Prinsen, G., & Overton, J. (2011). Policy, Personalities and Pedagogy: The Use of Simulation Games to Teach and Learn about Development Policy. *Journal of Geography in Higher Education*, 35, 281-297.

Print, M. (2007). Citizenship education and youth participation in democracy. *British Journal of Educational Studies*, 55(3), 325-345.

Redig, G. (2013). Jeugdwerk en jeugdwerkbeleid in en van Vlaanderen. *Gids sociaal-cultureel en educatief werk*, 68, 9-106.

Roorda, N. (2005). *Basisboek Duurzame Ontwikkeling*. Groningen-Houten: Wolters-Noordhoff.

Scholte, R. H. J., & Van Aken, M. A. G. (2006). Peer relations in adolescence. In S. Jackson, & L. Goossens (Eds.), *Handbook of adolescent development* (pp. 175–199). New York: Psychology Press.

Shapiro, S., & Leopold, L., (2012). A Critical Role for Role-Playing Pedagogy. *TESL Canada Journal*, 29, 120-130.

Steunpunt Jeugd (2010). *Het engagement van de Vlaamse Jeugd*. Geraadpleegd op 11 april 2014 via http://www.steunpuntjeugd.be/uploads/documents/Het_engagement_van_de_Vlaamse_Jeugd.pdf

Steunpunt Jeugd (2010). *Visietekst: Op zoek naar de identiteit van het jeugdwerk*. Geraadpleegd op 5 maart 2014 via http://steunpuntjeugd.be/uploads/documents/JET___visietekst_ID_jeugdwerk___2010_02_06.pdf

UNECE (2005). *Unece Strategy For Education For Sustainable Development*. Geraadpleegd op 12 mei 2014 via <http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/documents/2005/cep/ac.13/cep.ac.13.2005.3.rev.1.e.pdf>

United Nations (1987). *Our Common Future*. Geraadpleegd op 2 mei 2013 via http://conspect.nl/pdf/Our_Common_Future-Brundtland_Report_1987.pdf

Van Poeck, K., & Loones, J. (2010). *De vlag en de lading. Educatie voor Duurzame Ontwikkeling*. Brussel: Vlaamse overheid, department Leefmilieu, Natuur en Energie.

Verba, S., Scholzman, K., & Brady, H. (1995). *Voice and Equality: Civic Voluntarism in American Politics*. United States of America: Harvard University Press.

Vettenburg, N., Deklerck, J., & Siongers J. (2010). *Jongeren binnenstebuiten. Thema's uit het jongerenleven onderzocht*. Leuven: Acco.

Vettenburg, N., Elchardus, M., Put, J., & Pleysier, S. (2013). *Jong in Antwerpen en Gent. Bevindingen uit de JOP-monitor Antwerpen-Gent*. Leuven: Acco.

Vlaamse Overheid (2014). *Subsidies voor de jeugdsector*. Geraadpleegd op 22 maart 2014 via <http://www.vlaanderen.be/nl/cultuur-sport-en-vrije-tijd/jeugd/erkenning-subsidiering-van-een-landelijk-georganiseerde-jeugdvereniging>.

Vlaams Parlement (2012). *Ontwerp van decreet houdende een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid. Tekst aangenomen door de plenaire vergadering*. Geraadpleegd op 11 mei 2014 via http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/regelgeving_VJKB/decreet_vernieuwdJKRB_tekstPLEN.pdf

Youniss, J., Bales, S., Christmas-Best, V., Diversi, M., McLaughlin, M., Silbereisen, R. (2002). Youth Civic Engagement in the Twenty-First Century. *Journal of research on adolescence*, 12(1), 121-148.

Watts, R., & Flanagan, C. (2007). Pushing the envelope on Youth civic engagement: A developmental and Liberation psychology Perspective. *Journal of community psychology*, 35(6), 779-792.

Zaff, J.F., Malanchuk, O., & Eccles, J.S. (2008). Predicting positive citizenship from adolescence to young adulthood: the effects of a civic context. *Applied Development Science*, 12(1), 38-53.

DEEL 6: BIJLAGEN

BIJLAGE 1: TOPICLIJST FOCUSGROEPEN

Inhoud : 6 delen van ongeveer 20 minuten

1) Kennismaking

- Wij stellen ons voor en leggen nog eens kort de opzet van het gesprek uit. Hierin benadrukken we ook dat we onafhankelijk werken van Globelink en dat er in alle vrijheid gesproken kan worden.
- Deelnemers stellen zich om de beurt kort voor en vermelden : naam, school, motivatie voor deelname aan KRAS en de rol die ze hadden/hebben in KRAS.
- Verloop van focusgroep in delen: slide

2) Praktisch (slide)

- KRAS-map
- Begeleider
- Sessies
- ...

3) Methodiek van KRAS

- Rollenspel : slide met woorden
- Discussievaardigheden : slide met woorden
- ...

4) Thema

- Kinderrechten : zicht hierop voor KRAS
- Kinderrechten : zicht hierop na KRAS
- Toekomst van de wereld in het algemeen

5) Vaardigheden en engagement

(evt slide met woorden)

6) Afsluiter

- Ruimte voor vragen, opmerkingen, aanvullingen, verduidelijkingen,...

DISCUSSIEVRAGEN

1) Kennismaking

- **VERWELKOMING DOOR ONSZELF**

- Voorstelling van onszelf + aankondiging van opname
- Opzet van het gesprek nogmaals verduidelijken
- Onafhankelijkheid benadrukken
(iedereen kan vrij spreken, geen juist of fout, aanvullingen zijn welkom)
- Aanbieden drank en soep (opletten met geluid voor opname)
- Overlopen inhoud focusgroep en aanpak aan de hand van slides.
(soms gewoon vragen, soms stellingen, soms woorden als inspiratie,...)

- **VOORSTELLING DEELNEMERS**

- Hoe heet je?
- Via welke school nam je deel?
- Wanneer nam je deel en neem je nu nog deel?
- Welke rol nam je op in KRAS?
- Hoe leerden jullie KRAS kennen?
- Wat was jullie motivatie om deel te nemen? (Werd je persoonlijk aangesproken?)
- Wat maakt dat jij 2 keer op rij deelneemt? Of net niet?

2) Praktisch

- **OPWARMER**

"Je wordt aangesproken door een enthousiasteling, die graag wil deelnemen aan KRAS. Via de vorige begeleiders kreeg hij jouw gegevens. Hij weet niet zo goed wat KRAS precies inhoudt, hoe zou jij KRAS omschrijven in 3 kernwoorden?"

Aanpak: We laten de eerst de antwoorden vanuit de jongeren komen. Deze input schrijven wij op een groot blad of typen we op een powerpoint. Daarna kunnen we overlopen welke items het meeste voorkomen. Vervolgens eventueel aanvullen met suggesties die op onze slide staan. Als ze woorden zien staan op onze slide waar ze iets specifiek over kunnen zeggen - bijvoorbeeld als ze het helemaal niet vernieuwend vonden - moeten ze dat zeker doen.

Woorden op slides als kapstok :

Boeiend- uitdagend- leerrijk - nuttig - vernieuwend - gezellig- laagdrempelig - discussie

Saai- moeilijk - kinderachtig- nutteloos- niet uitdagend- verouderd- spanning- voorkennis vereist- ruzie

- **BEGELEIDER**

- Denk terug aan je begeleiders van KRAS, hoe denk je over hen?
- Onderscheid tussen begeleider Globelink en leerkracht. Herinner je je die nog?
- Stel je voor dat je binnen enkele jaren begeleider bent van KRAS : hoe zou jij de sessies dan aanpakken?

3) Methodiek

- **ROLLENSPEL**

- In de sessies van KRAS moesten jullie je inleven in een bepaalde rol en zo debatteren met elkaar . Wat vind je van die methodiek?

Aanpak: We stellen opnieuw eerst de vraag en dan pas tonen we de woorden op de slide.

Woorden op slide :

moeilijk - makkelijk - belachelijk - saai - interessant - boeiend - perfect -

leerrijk - kinderachtig - langdradig - eentonig - overbodig

- Tijdens het project bleef iedereen in dezelfde rol. Vond je dit positief of negatief? Had je liever gewisseld van rol?

- Had je voldoende informatie over de rol van de andere groepen? Of was het niet altijd duidelijk?

- **VAARDIGHEDEN EN ERVARINGEN**

- Noem ons 3 positieve punten over KRAS.
- Noem ons 3 negatieve punten over KRAS.
- Heb je nu het gevoel dat je iets ' geleerd' hebt na KRAS?

Aanpak: We stellen opnieuw eerst de vraag en dan pas tonen we de woorden.

Woorden op slide:

*Themakennis - persoonlijke ontwikkeling - discussievaardigheden- consensus vormen-
luistervaardigheden - duurzame ontwikkeling - spreken voor een groep-
milieubewustzijn- engagement - creativiteit ....*

- Heb je het gevoel dat je andere ervaringen hebt opgedaan, naast leerrijke?

Aanpak: We stellen opnieuw eerst de vraag en dan pas tonen we de woorden.

Woorden op slide:

*Nieuwe mensen leren kennen, nieuwe vrienden, begeleiders anders leren kennen,
een nieuw lief, het Vlaams parlement gezien hebben, ...*

4) Thema

- **KINDERRECHTEN TOEN**

- Vorig jaar namen jullie deel aan KRAS met het thema Kinderrechten. Als je terugdenkt aan de eerste sessie, hoe dacht je toen over kinderrechten?
- Kregen jullie voldoende achtergrond informatie over het thema? Of net niet?
- Wat vond je van de KRAS-map?

- **KINDERRECHTEN NU**

- Hoe denk je nu, 1 jaar of 2 jaar later, over kinderrechten?
- Merk je verandering? Ja of nee? Specifieke voorbeelden van verandering?
- Zo ja: hoe komt deze verandering denk je? (Is dit door KRAS? Maar dit mogen wij niet rechtstreeks vragen wegens te suggestief)

- **DE WERELD IN HET ALGEMEEN**

- Over de toekomst van onze wereld worden heel wat voorspellingen gedaan, maar wat is jullie visie op die wereld?
- Zou je die eerder als positief of negatief omschrijven?
- Heeft je deelname aan KRAS je bewuster gemaakt van wat er in de wereld omgaat? Of was je er al altijd geïnteresseerd in?
- Heeft je deelname aan KRAS een invloed gehad/ een rol gespeeld op je persoonlijke visie op onze wereld?

Stellingen op slide + visueel raster:

- "Ik maak mij geen zorgen over de toekomst van onze planeet, deze problematiek is een ver-van-mijn-bed-show."
- "Voor mijn deelname aan KRAS dacht ik niet zo na over onze wereld, dankzij dit project werd mijn interesse hierin aangewakkerd. Nu ben ik wel bewuster van mondiale problemen."
- "Ik heb al altijd interesse in mondiale thema's, maar na KRAS werd mijn aandacht nog sterker!"
- "Ik ben mij bewust van de mondiale problemen. Eigenlijk heeft mijn deelname aan KRAS daar niks aan veranderd"

5) Engagement in de samenleving

- Waaraan denken jullie bij "Engagement op de samenleving?"
- Vind je van jezelf, dat je je engageert in de samenleving?
  - Hoe doe je dit?
  - Heeft iemand jou daar toe aangespoord, rechtstreeks of onrechtstreeks?
  - Deed je dit voor of na KRAS?
  - Zag je misschien goeie voorbeelden in KRAS? (Heeft KRAS hier een rol ingespeeld?)
- Heb je nog toekomstplannen om je te engageren in onze samenleving? Speelt KRAS hier een rol in?

6) Afsluiter

- Zijn er thema's die wij in jouw ogen niet behandeld hebben? Zo ja, wil je graag nog iets aanvullen?
- Wat vonden jullie van dit gesprek?
- Bedanking + zeggen dat we hen op de hoogte willen houden indien zij dat willen.

BIJLAGE 2: UITGETYPTE FOCUSGROEP B

Datum: 20 november 2013

Roxanne: Ja, dus, We gaan op het gemak beginnen, dus rond 3u zullen we gedaan hebben. Eeuchm, Wij zijn Roxanne en Emmy, dankjewel dat jullie hier zijn, dat is heel heel heeel behulpzaam voor ons. Anders zaten wij echt in de pinarie. Eeuchm, Wij schrijven onze thesis over KRAS, eeuchm, maar das wel op aanvraag van Globelink omdat zij eigenlijk, dat looptal heel lang KRAS, maar is nog nooit echt geëvalueerd geweest. Wel zo keer, ik denk dat jullie vorig jaarblaadjes moesten invullen, maar dat is nooit een echt evaluatie. En eeuch, dat is ook zo gewoon op basis van een een papiertje en wij willen wat dieper gaan. We doen dit op basis van de 4 steden en Brugge is daar één van. Eeuchm, ja, we willen gewoon zeggen....Dat is wel op vraag van Globelink, maar wij zijn niet van Globelink. Dus jullie mogen zeker zeggen wat jullie willen. Het is zeker niet dat julli alleen positieve dingen moeten zeggen, alst zo is dan ist zo, er is zeker ruimte voor negatieve dingen en alles te zeggen wat je wilt. Het gesprek wordt ook opgenomen, er ligt daar een dictafoontjen en ook hier via de f een computer. We gaan dat niet laten afspelen voor kweet niet hoeveel mensen. (*iedereen lacht*). Gewoon voor onszelf zo dat we dat achteraf kunnen uitschrijven om het goed te kunnen onderzoeken. Er is soep en drank, dus jullie mogen zeker rechtstaan om iets te nemen. Het enigste waar jullie wat mee moeten opletten, dat de tassen veel lawaai kunne maken voor de opname. Dat is het enigste.

Emmy: Ook qua geluid, je mag echt wel luid spreken.

Roxanne: Ja, je hoeft zeker geen schrik te hebben.

Emmy: Je zal dat hier ook zien aan die blauwe lijntjes, als dat redelijk hoog is wil dat zeggen dat het er goed op staan, en als het wat smaller is wil dat zeggen dat je iets luider mag praten.

Roxanne: Eeuchm ja dat is het zo beetje, we hebben een paar onderwerpen ingedeeld waarover we gaan praten.

Emmy: Kan iedereen dat zien?

Respondent 7: Mag dat waterflesje weg?

Roxanne: Aja kga dat weg doen. Dusja kennismaking hebben we al een beetje gedaan. WE gaan da nog kort doen, je moet zeker geen dansje maken. Dan gaan we even de praktische kant van kras bespreken, de sessies, de map de begeleider. Daarna de methodiek, gebruik van het rollenspel en die dingen. Dan eftjes over het thema, vorig jaar was dat kinderrechten, jullie zaten allemaal vorig jaar in KRAS hé? Twas niemand anders die? En dan als 5de engagement in de samenleving. En het laatste is gewoon nog ruimte voor opmerkingen of aanvullingen.

Eeuch, ja, Dan gaan we over naar de kennismaking, gewoon nog even, wij kennen jullie wel al een beetje wie jullie zijn en van welke school. Kdenk dat jullie elkaar wel een beetje kennen, maar Brugge is een redelijke grote groep hé denk ik hé. Gewoon eens kort, je naam, van welke school je komt, welke rol je vorig jaar had in KRAS, hoe je in KRAS bent gekomen, via wat of via wie? Waarom je hebt deelgenomen, wat was je motivator? En eeuch, ja dat is het zo beetje. Wanneer je hebt deelgenomen, maar dat was allemaal vorig jaar.

Respondent 9: Ik ben dus Respondent 9, maar ik denk dat de meeste dat wel weten. Eeuch, ik heb, ik zat vorig jaar in Unatsbo. Dat was die rol. Dat was via Seminar op school, je moet zo een seminar kiezen. Kennen jullie dat allemaal? En wij hebben voor KRAS gekozen en daarom zaten wij daar eigenlijk in. (*lacht*) Eeuch, wacht hé. Op welke school? In Sint-Andreas Lyceum in Sint-Kruis. Vorig jaar.

Roxanne: Wat is seminar precies? Want wij weten dat niet.

Respondent 10: Dat is zo, de laatste twee jaar in het middelbaar moet je een soort keuzevak van 2 u om de twee weken, dat loopt echt heel verschillend uit van labo tot KRAS.

Respondent 9: Ik doe nu Arabische sporen bvb dit jaar, dus...

Respondent 10: Ja en geschiedenis enz.. Dat is iets dat je kiest en dan moet je daar een onderzoek rond opstellen. En Respondent 6 en ik hebben dat gedaan over inspraak van jongeren van in de school. Daarbij komend gingen we ook naar KRAS op woensdagmiddag en alléé, kvond da wel echt leuk!

Roxanne: aja ok. eeuch, Respondent 5?

Respondent 5: Eeuchm, ja, ik ben respondent 5 en ik heb vorig jaar ook in KRAS gezeten. Eeuchm, Ik ben daarin terecht gekomen,denk ik, doordat ze gewoon een mailtje hebben rondgestuurd via Smartschool. En eeuchm, Een vriend van mij is iemand die direct in zo'n dingen stapt en dusja ik heb dan gezegd van ik zal meedoen. Eeenn dan heb ik ook de slotzitting meegedaan en dat vond ik wel één van de leukste dingen. En eeuch, aja, ik zit in Mariawende.

Roxanne: Ja, oké.

Respondent 9: eeuch ja, ik ben dus ook Respondent 9. Ik zit ook op SASK. (lacht) Vorig jaar zat ik in Fimcab. En eeuchm, ik ben daar opgekomen toen de leerlingen van seminar van vorig jaar rond kwamen in de 4de jaar om te vragen of er iemand wou meegaan naar KRAS. En daarop hebben Jonathan en ik dan gereageerd van ja we zouden wel willen meegaan. En dan zijn we samen naar ingegaan voor een heel jaar ja. KRAS gegaan.

Roxanne: Ik ben dat vergeten te vragen maar niemand van jullie doet dit jaar nog mee? En dat is allemaal door tijdsgebrek?

Respondent 6: Dat is van 1 tot 3 op woensdagmiddag, dat is wel nog eeuch

Respondent 5: Dat is beetje lang hé? En zo beetje ambetant tijdstip ook hé. Kvond dat ook een stom uur, 1 uur kvind da zo...

Respondent 7: Nu was dat ook al zo van: ooh neen tis 10 voor 1!

Respondent 10: Maar uiteindelijk verlies je dan wel minder van je middag hé. Ik vond het wel net haalbaar.

Respondent 5: Soms begon dat ook helemaal niet op tijd, dat het zo uitliep tot 3u30. En dan waren de mensen zo jaaa....

Respondent 10: Over wat gaat het nu?

Respondent 7: Over voedsel, kvond kinderrechten wel net iets interessanter.

Roxanne: Oke, Respondent 8?

Respondent 8: Ik ben dus Respondent 8. En eeuchm, ik heb vorig jaar ook meegedaan met KRAS, wij zaten in SustainUS, dat is eigenlijk doordat stafmedewerker 6 is komen spreken in onze klas. En wij vonden dat..

Roxanne: Stafmedewerker 6 van Globelink?

Respondent 8: Ja, En eeuch ja respondent 5 en ik zaten dat direct zitten en dan hebben er nog twee van onze klas meegedaan en dat was eigenlijk echt wel tof.

Roxanne: En eem van welke school zijn jullie?

Respondent 8: Sint-Andreas, de Harenmarkt.

Roxanne: En eeuch ja, je rol heb je gezegd hé.

Emmy: En wat was dat weer je rol weer? Sorry hoor!

Respondent 8: SustainUS

Roxanne: En dus gewoon; Stafmedewerker 6 heeft jullie dan eigenlijk overtuigd om mee te doen?

Respondent 7: Ja zij kwam uitleg geven over wat KRAS is bij ons in de humane, omdat onze leerkracht dacht dat da echt iets was voor de humane. Maar er waren geen kandidaten buiten Respondent 8 en ik en dan hebben we zo nog twee mensen overtuigd omdat wij wouden zo een groepje zijn met onze school en dan waren we dus met 4.

Respondent 7: En ik ben Respondent 7 (lacht).

Roxanne: En jij zat dus ook in dezelfde?

Respondent 7: Ja

Roxanne: Dan is alles eigenlijk gezegd hé.... Respondent 6?

Respondent 6: Ja ik ben Respondent 6, ik ben daar ook ingekomen via School, ook via Seminar. King eerst iets anders doen, maar ben dan toch nog daarbij gekomen omdat dat mij meer interesseerde. Precies omdat je dan echt zo beetje meer inspraak hebt. Ik denk dat dit me ook interesseert omdat ik in het presidium zit van school en bezig ben met inspraak. Dus kvond dat wel interessant dan. Eeuchm, ja, Vorig jaar heb ik dat gedaan, kzat ook in Unatsbo, dat was wel iets minder denk ik omdat het extreme standpunten waren waar we eigenlijk zelf minder achter stonden, zoals kinderarbeid dat werd gelegaliseerd enz... en wij zaten daar dan...

Respondent 10: Ja, Ja, maar tis ons wel gelukt hé, we hebben kinderarbeid kunnen legaliseren.

Iedereen: *lacht*

Respondent 6: Ja, ja

Respondent 10: Aan de andere kant was dat wel leuk omdat wij zo iets extreem hadden. Dan kon je daar heel in uitleven, zonder dat je daar echt achter stond, kvond da wel nog sjiek.

Respondent 6: ja ja, voor de rest hoop ik dat de rest ook wel door had dat wij daar niet echt achter stonden. We konden er volledig voor gaan zonder iets van grenzen te kennen, gewoon helemaal in je rol op gaan. En ik zit ja, ook op SASK

Respondent 10: kvond da wel nog leuk.

Respondent 5: Denk dat ik vergeten ben te zeggen welke rol ik had, kan dat?

Roxanne: Ja, dat kan.

Respondent 5: Ik zat in European Youth forum

Respondent 10: Wij waren echt rivalen

Respondent 8: Jullie konden zich ook echt boos maken.

Respondent 10: Wij?!

Respondent 8: Of ben ik nu mis?

Respondent 10: Neen jouw vriend!*(richt zich tot Respondent 5)*

Roxanne: Klopt dat dat hij verhuisd is?

Respondent 5: Ja inderdaad naar de Ardennen, dat klopt.

Roxanne: Ja dan gaan we over naar het gesprek zelf. Als eerste de praktische kant, we hebben een stelling als opwarmer.

“Stel je wordt aangesproken door iemand die wil deelnemen aan KRAS, via de vorige begeleiders kreeg hij jouw gegevens. Hij weet niet zo goed wat KRAS precies inhoudt, hoe zou jij KRAS omschrijven in 3 kernwoorden?” Ik heb hier zo een blad en je moet gewoon zeggen waar je aan denkt.

Emmy: Gewoon direct alles die in je op komt

Respondent 8: Mag je dat nu zeggen? Debatteren, rollenspel, Vlaams parlement

Respondent 10: discussiëren

Respondent 7: Ruzie maken met mensen die je niet kent. *(lacht)*

Respondent 9: Er was ook zo bepaalde dag dat da hele tijd in een trio ging.

Respondent 5: Met ons?

Respondent 8: Toch ook met de bananenschool hé?

Respondent 9: Met de bananenschool was dat.

Roxanne: Nog iets?

Respondent 10: Meer kennis, want ik wist daar vooraf geen zak van hé. En nu...

Roxanne: En die ruzie, was dat dan echte ruzie of...?

Respondent 10: Neen je kon je echt zo opwinden, en ik heb me echt boos gemaakt op die gast zo. ... Ik kwam echt slecht *(lacht)* Tga weer opkomen é. *(lacht)*

Respondent 5: Je mag ook zelf je beslissingen maken,

Respondent 10: ja, das waar, zo stemmen,.... democratie

Respondent 5: ja, zo dat we dan naar hier naar Brugge gingen, in die, zo voor die dingen voor te stellen, vond ik wel leuk, met al die andere parlementsleden.

Respondent 7: aah misschien politiek van dichtbij

Respondent 9: de lokale slotzitting?

Respondent 10: eeuch ja da vond ik wel leuk!

Respondent 9: ja das wel tof.

Respondent 5: omdat je eigenlijk echt zo dingen kon verwezenlijken.

Respondent 10: eeuch, zo dat je achteraf kon stemmen, da vond ik echt wel nog sjiek.

Respondent 6: In da parlement? Ja dan voel je je zo belangrijk!

Respondent 7: Maar dan voel je je zo belangrijk

Respondent 10: We gaan hier grote beslissingen nemen hihhi

Roxanne: **We hebben eeuch zelf een paar woorden waar we zo aan dachten. Kga die ook eens tonen.**

Misschien moeten jullie eens zeggen... er staan wel een paar dingen, oei, eem paar dingen in die jullie al gezegd hebben. Maar zijn er dingen die jullie zeggen van: da klopt echt totaa l niet?

Respondent 8: wat bedoel je met laagdrempelig?

Roxanne: **Dat makkelijk is om er, om er eum erbij te komen.**

Iedereen: Aah! Neen!!!

Respondent 9: Dat zou ik ook echt niet zeggen.

Respondent 5: Ik vond da verschrikkelijk moeilijk.

Roxanne: **Ja?**

Respondent 10: Ik weet hier echt niks van.

Respondent 7: Ja en die map zo, je moest heel die map doornemen eens ik iets deftigs kon zeggen

Respondent 8: En ook die teksten in die map, je las dat 2keer, 3 keer, 4 keer, en je snapte er nog niks van. Je moest echt heel die map doornemen

Respondent 10: Wat ik wel het gevoel had, er zaten er bij die er echts iets van wisten en dan voelde ik mij daartegenover "Hoooh, shit wat doe ik hier eigenlijk? Want ik weet er niks van."

Respondent 5: En ook zo die gebruiken van moeilijke woorden. En dan zo; "Oooh wa zeggen ze nu?". En das moeilijk om te discussiëren, maar je weet niet wat da betekent en dan blijf je liever stil, want straks zeg je iets doms.

Respondent 8: Dus ik was niet de enige?!

Respondent 10: Er zijn er ook echt wel veel afgegaan, zo, die zo niks zeiden en als ze iets zeiden was het wel grappig.

Respondent 8: Zo dat jongetje in een hoekje, zo beetje nerdje en die zo recht stond, dan iets zei en niemand keek dan zo.

Respondent 6: Ik vond ook wel niet saai.

Roxanne: **Niet saai?**

Respondent 6: Neen zeer interessant.

Respondent 10: Ja ik ook.

Respondent 7: Kinderachtig?! Oooh!!

Respondent 5: Maar het ene was wel leuker dan het andere.

Respondent 6: Het ging wel in een climax. In het begin was het wel zo van: oei waar ben ik aan begonnen. Maar uiteindelijk bij het laatste.

Respondent 7: Dat kennismakingsspelletje met die etiketten, toen dat zo iedereen zo gedruimd stond zo...en da was dat zo

Respondent 5: Ja, ze konden da wel beetje beter georganiseerd hebben. Met die banken en al...

Roxanne: Ja we hebben dat ook al gehoord, dat soms beetje chaos is.

Respondent 10: Misschien hadden ze dat al kunnen veranderen door de tafels in vierkant te zetten. Want sommige zaten in zetels, sommige op hoge stoelen, andere op de bank.

Respondent 8: Ik zat daar zo in een klein hoekje, waar niemand je zag zitten.

Roxanne: Echt in jullie sessie zelf?

Respondent 10: Ja da was echt

Respondent 7: En da was ook een mega klein lokaal, voor zoveel mensen

Respondent 9: Maar, wij waren ook wel een uitzonderlijke grote groep.

Respondent 8: ja ze hadden da waarschijnlijk niet verwacht. Denk ik...

Roxanne: En eem, nog er nog andere woorden? Dat je denkt van?

Respondent 10 en Respondent 7: Kinderachtig ook niet hoor

Respondent 9: Neen zeker niet.

Respondent 7: Neen want jongere leeftijden,zouden daar echt niet, alle, da klinkt nu misschien beetje dikkenekkerig, maar die zouden daar echt niet op hun plaats zijn.

Respondent 5: Ik vond zelfs int vijfde nog moeilijk. Dus...

Respondent 8: Ewelja tis dat, je zit daar dan en je hoort zo al die woorden.

Respondent 6: Kvind wel vernieuwend, want jongeren worden anders niet zoveel betrokken op de politiek anders en op die manier wel, of je denkt toch dat je erbij betrokken wordt. Kweet niet of er dan echt iets gebeurd daarmee. Maar dat zou zo wel meer mogen gebeuren denk ik zo projecten om jongeren te betrekken.

Respondent 10: je maakt er ook al kennis mee hé. Want toen we zo bij de politici van Brugge,dan mocht je zo echt ontmoeten en al, kvond da wel nog leuk.

Respondent 7: En dan mocht je echt zo zeggen wat je vond, waar de stad in te kort kwam.

Respondent 8: Tot ze begonnen ruzie te maken

Respondent 7: Ja dat wel, zo van die bussen, dat wij zo zeiden van ; "Er zijn 's nachts geen bussen, van een fuif enz of zo als je naar het stad bent geweest". Dan ben ik wel blij dat we dat hebben kunnen zeggen. En dat ze dan begonnen van: we zijn er mee bezig. Het is nog altijd niet verbeterd, maar ja.

Respondent 5: Ja voila, het is nog altijd niks. En het feit dat ze het wel wisten, ze kunnen er toch iets aan doen hé?

Respondent 10: Ik vond da wel nog handig dat je zo eens je ding kon zeggen, je ervaringen, met die bussen bijvoorbeeld.

Roxanne: Jullie hadden wel het gevoel dat er naar jullie geluisterd werd. Niet zo dat een spel was en zo voorbij was en dan...?

Respondent 7: Ja zeker.

Respondent 10: Ik vroeg me al af, of ze aan het gniffelen waren met ons. En misschien achteraf zeiden van... hoooh.

Respondent 8: Ik denk dat niet hoor, ik denk da echt niet.

Respondent 7: Die waren constant echt boel aan het maken.

Respondent 10: Ik vraag me af: was dat echt of niet?

Respondent 8: Ja wij vonden hun waren eigenlijk meer kinderachtiger dan ons. Zij zaten daar zo te kappen op elkaar, alle sorry, ma da vond ik er eigenlijk toch wel over. Er zit dan daar zo een bende jeugdige mensen die dan echt iets wil zeggen en dan beginnen ze ruzie te maken tussen elkaar...

Roxanne: En zij begonnen zelf te discussiëren?

Respondent 7: Ja, zo wij met de partij GROEN hebben dit gerealiseerd en dan iemand anders, ja maar dat was wel een idee van SP.A... alle kweet nu niet of ik de juiste dingen zeg hé, maar die zaten daar zo constant te kibbelen, terwijl wij iets hadden van , wacht eens, wij zijn hier niet voor die partijen, oké ja, we moeten wel stemmen volgend jaar... maar die waren echt zo... politiek

Respondent 5: Je leert ook echt wel de partijen ook zo beetje kennen ook zo vind ik, alé ik had nooit gedacht dat ik zo akkoord ging zijn met Groen. Alléé, je hebt daar zo'n beeld van

Respondent 6: Jah, dat was gewoon door die gast hé.

(Iedereen lacht)

Respondent 10: Die gast was zo massas cool!

Respondent 8: Maar ik denk dat hij het meeste van allemaal luisterde naar ons. Kvond ook wel geen tijdsverspilling, zelf al hebben ze niks gerealiseerd in de hogere dingen met onze amendementen. Toch hebben we allé, wel, volgens mij geleerd hoe je moest discussiëren, en hoe dat je, kweet ook wel hoe de politiek beter in elkaar zit.

Respondent 10: Je groeit ook wel zo open, als je in het begin niet zo zelfverzekerd bent over wat je zegt. Uiteindelijk ben je dan zo gefrustreerd over wat de anderen zeggen dat je toch je eigen mening zegt.

Respondent 5: Ja dat is wel waar.

Roxanne: Oké, wil er nog iemand iets zeggen?

Respondent 7: Langdradig is het ook niet. Want ook al moet je soms eum, op de woensdagmiddag van 1 tot 3, dan nog is dat maar 2 uren en dat is 1 keer in de maand. Kvond dat da eigenlijk nog meeviel

Respondent 10: Maar had je ook niet soms zo iets na een tijdje van: "Oké pfft: afronden..."

Respondent 8: Soms had je iets dat een discussie, doorging en doorging en doorging datje iets had van: gasten leg het stil.

Roxanne: Maar niet zo, dat je daar elke keer zat van: "Hoo is het bijna gedaan?" Of...

Respondent 10: Neen maar er zijn er wel.

Respondent 5: Er zijn er echt wel.

Respondent 10: Ik had daar vrienden zitten die echt... echt geen zin hadden.

Respondent 5: Je merkt dat wel ook zo hé, mensen die niks zeggen, das ook zo iets van , ja...

Roxanne: Zijn er in Brugge mensen die echt verplicht moeten meedoen? Maar jullie mogen bvb kiezen, dat is al iets anders.

Respondent 7: Ik vond da wel jammer met dat seminarie.

Respondent 6: Met dat seminar is dat bij ons, dat je punten krijg op hoeveel je gaat. Als je elke keer gaat krijg je al die punten.

Respondent 5: Dat is wel zo beetje weer verplicht hé.

Respondent 10: Wij zijn hier nu wel echt gemotiveerd, dacht ik, vorig jaar, en, maar ik heb wel echt vrienden die daar zaten en zich daar echt stront verveelden en eigenlijk weg wilden. Dus tis niet omdat wij dat zo, alléé.

Respondent 7: Ik vond da wel jammer , alléja, wij merkten dat wel ook. Want 1/3 was daar SASK, hé, en dan vond ik dat jammer dat dan zo de merendeel van die mensen niet zo gemotiveerd waren als wij. En...

Respondent 9: Zit daar zo een groepje van China denk ik

Respondent 7: Jaa! Die hadden juist een massas goeie rol, iets waar wij jaloers op waren. Want ja onze rol SustainUS, waren niet zo spectaculair, wij hadden graag iets drastischere standpunten ingenomen. En dan hadden zij dat wel en die zeiden gewoon niks.

Respondent 7: Maar echt niks hé.

Roxanne: Nog één praktisch vraagje, meer over de begeleiders, als je terugdenkt aan de begeleiders van KRAS. Hoe denk je daar over? Alléé, Hoe zie je die voor je? Hoe herinner je je die?

Respondent 5: Ik vond, ik vergeet altijd die naam van die...

Roxanne: Stafmedewerker 6?

Respondent 5: Ja stafmedewerker 6, die was wel heel lief. Ma die kende ik ook al beter met dat ik dan in Brussel moest zijn. Dus dan kende ik die ook welveel beter en dat was dan wel leuk. Voor de rest je leerkracht, natuurlijk, maar die hebben daar eigenlijk niet echt een rol in. Die zitten daar gewoon eigenlijk

Roxanne: Dus het was vooral de, de eum...begeleider van Globelink zelf die actief was?

Respondent 5: Ja, denk dat er maar twee personen belangrijk waren, dat was eech die Strafmedewerker 6 en die meneer.

Respondent 9: Leerkracht X, waarschijnlijk.

Respondent 10: Leerkracht Z heeft ook wel eens iets gedaan hé? Toch?

Respondent 7: En de voorzitter kwam toch ook van SASK?

Respondent 5: ja de voorzitter, wie is dat?

Respondent 10: Leerkracht X.

Respondent 5: Ewel, die was wel...

Roxanne: Ewel die was wel, die moest echt veel doen eigenlijk.

Respondent 7: En die kon het ook echt hé!

Respondent 10: Ma die doet dat ook in klas als wij discussiëren in Nederlands, dan zit die dat echt voor en alle, die doet da echt goed.

Respondent 9: Ja, Wij hebben elke keer, als wij eem, Jonathan en ik naar KRAS moesten, wij zaten in dezelfde klas. En elke keer als wij daar naar toe moeste, wij hadden de dinsdag wij 2 uur Nederlands en altijd waren wij die volle 2 uur bezig aan het discussiëren over de motie waarover wij dan de woensdag gingen moeten over discussiëren. Met Leerkracht X. Dus dat was echt, dat was wel tof.

Respondent 10: Das typisch Leerkracht x!

Respondent 7: Bij ons was dat met Leerkracht y zo in de pauze, de woensdag, en dan was dat zo een half uurtje. Maar daarna hadden wij LO, dusja we moesten echt snel weg.

Respondent 10: In die 2 uur seminar die we hadden in die twee weken, als er dan zo, na die vrijdag, dus dat was vrijdag hé die twee uur, en als er na die vrijdag dus in de volgende vrijdag KRAS was in stad B dan hielden we er ons wel mee bezig met eech die motie al te bekijken.

Respondent 7: Hmmm, bij ons kwam die motie vaak pas de week zelf toe. Maar ja, weetje onze school heeft daar nu 1 jaar bij meegedaan, dit jaar doen ze nu weer niet meer mee omdat maar 1 jongen hadden die dat wou doen. En omdat wij allemaal iets hadden van... (*stop met lachen*). Dus doen ze niet meer mee.

Roxanne: Aja! Moh!

Respondent 7: Maar wij wouden wel allemaal een motie maken, maar we hadden wel allemaal het gevoel van: misschien moeten we het nu nog niet doen, omdat we het nog niet zo goed kunnen. En ja, wij hadden ook echt geen tijd om dat te doen, dat was allemaal vrijwillig.

Roxanne: En dus op school hielp er dan niemand echt daar mee? Behalve dan ...

Respondent 8: Neen.

Respondent 5: Bij ons wel.

Respondent 8: Bij ons wel.

Respondent 5: Bij ons altijd de 3 vaste leerkrachten, dat was altijd de woensdagmiddag, aah nee nee gewoon over de middag dan maakte wij samen met het groepje waarmee we waren zo die moties. Dat was altijd, iedere maand kwamen we wel eens samen voor KRAS

Roxanne: Dus jullie waren wel goed geholpen?

Respondent 5: Ja weja een deel, wij waren, wie zich echt wou inzetten daarvoor deed dat dan. Die kwamen wel samen de andere deden dat niet.

Roxanne: Aah, ja oké, aja zo beetje de enthousiaste, meer dan eem, ja oké. Begrijp het. En als jij ooit...Stel dat jij ooit werkt voor Globelink of stel dat je leerkracht wordt en je engageert je ook voor KRAS. Zou jij die sessies dan anders aanpakken? Als je daar nu eens over nadenkt zo. Iets dat je vond dat die begeleiders minder goed deden of...?

Respondent 7: Ik vond het gewoon jammer van de kennismaking. Die kennismaking was echt niet goed. aléja Wij... wij hadden zo totaal geen idee van op welke school zitten die mensen. Weja, aléé jullie school en jullie school is allebei uniform, éé wij... wij hadden zo totaal geen overzicht meer van dat is die school en dat is die school... alléé da zegt niet veel over de mensen oké ja en dan ja die namen enzo dat wisten wij ook helemaal niet.

Respondent 8: Ja da spel was mega chaotisch hé.

Respondent 7: Je kreeg 3 etiketten

Roxanne: Wat moesten jullie juist doen?

Respondent 10: Da was zo vaag zo...

Respondent 8: Ja en je moest dat op mensen beginnen plakken en die moesten dan jou beginnen zoeken enz, alle kweet niet meer hoe het precies zat maar, je zag gewoon overal gezichten en dan was da zo gedaan en dan wist je niet meer wie da wie was.

Respondent 10: Da was echt zo chaos van mensen. Die zo...

Respondent 7: Ja der was mega weinig plaats.

Roxanne: En da was in Villa Bota zeker?

Allemaal: Ja!

Roxanne: Maar ja, jullie waren ook met veel, met hoeveel waren jullie ongeveer?

Respondent 6: Eeuch echt veel, ik denk 60 ofzo?

Respondent 7: is dat echt?

Roxanne: Oei, zoveel?! 40 is ook wel veel hoor.

Respondent 6: Tis gelijk mega klein daar.

Respondent 8: Ik dacht echt aan 40 ofzo hoor.

Respondent 5: Ik denk een stuk of 7 groepen zeker? Niet?

Respondent 7: Alle groepen waren er, en zitten per groep 4, 5 mensen. Toch zeker hé?

Respondent 8: Ja gelijk die van China was echt groot

Respondent 5: ja die China, die chinezen was echt eeuch...(lacht)

Roxanne: En los van de kennismaking, zou je nog iets anders, anders gedaan hebben? Bvb die begeleiding bij jullie op school. Zouden jullie dat dan eeuch...?

Respondent 8: Ja, maar dat was ook door de leerkracht, alle sorry, maar ik mag dat hier wel zeggen hé, maar dat was eigenlijk niet zo'n goeie leerkracht op vlak van begeleiding en eeuch zij kreeg ook alles kweetniet hoe laat binnen, kweet niet hoe dat kwam, en wij waren ook niet op de hoogte gehouden van alles. En ja twas gewoon, moest het met een andere leerkracht geweest zijn zou dat misschien beter gegaan zijn.

Respondent 6: Khad ook liever gewoon wat meer basisinfo gehad voor je er aan begint. Uiteindelijk kom je dat wel allemaal zelf wel te weten door het op te zoeken ofzo, maar tzou toch tenminste iets van basis mogen zijn. Want je moest het uiteindelijk allemaal zelf opzoeken.

Respondent 10: Wel, ze zijn daar toch met veel leerkrachten en als er nu eens per groepje dan zo een leerkracht is en die zegt dan van, 'ja ik ga uitleg geven over Unatsbo'. En dan gaat ie naar da groepje en dan zegt ie zo wat

beetje de basis dingen, en dan heb je al zo wat inzicht. Want ik heb daar heel lang gezeten dat ik eigenlijk niet wist wat onze standpunten waren.

Respondent 6: Ja dat is zo echt eftjes dat je zo echt tijdsverspilling hebt omdat er veel te lang aan zit om zelf zo beetje info te krijgen. Terwijl als ja, dat vertelt wordt gaat da veel rapper allemaal hé.

Roxanne: En zij verwachten misschien dat jullie dat allemaal zelf gaat doen?

Respondent 6: ja

Respondent 5: Ewel die map, maar die map is echt langdradig.

Respondent 6: In die map staat eigenlijk echt die informatie, maar denk dat iedereen zo dacht van; 'Moet ik nu echt die map lezen?!' Alléja...

Respondent 6: Tis een mooie map maar tis ook al.

Respondent 7: Ik vond wel... ksta der in hé in de nieuwe map. De leerkracht zo: 'Ja je staat er in!'

Respondent 6: Ik sta der ook heel duidelijk in.

Respondent 5: In die map hadden ze veel beter gedaan, zo in puntjes en en... da was echt zo doorlopende tekst.

Roxanne: Vond je dat een goeie map?

Respondent 5: Neen, ik vond da niet. Da was iedere keer herhaald zo, iedere keer zo Somalië heeft de kinderrechten niet ondertekend. En dat zelfste stukje kwam iedere keer in elk hoofdstuk terug. Zo van ja, kweet het nu al..

Respondent 10: Ik vond da wel nog een goeie map, want dat was zo met die tabbladen

Respondent 5: Ja da was wel goed, de ordening vond ik wel goed

Respondent 10: Je had enerzijds, wat je wel had dat was die rollen apart en dan zo ander blad met de standpunten van de rollen en dat was wel mooi in kotjes verdeeld met vragen en antwoord. Dat vond ik wel goed.

Respondent 6: dat je zo goed de verschillen kon zien tussen de partijen, alle al die rollen zo.

Respondent 10: Ja, echt zo, alle rollen en dan een vraag, en op welk, eeuchm en dan wie antwoordt wat op die vraag. Da vond ik wel echt goed, daar kon je nog veel uithalen.

Respondent 6: Ja, maar die doorlopende tekst was dan misschien wel...

Respondent 7: En ook vooraf stond er zo gelijk een contract van een zekere Peter Pan. En wij hebben daar echt lang over gedaan, alle en wij zo tegen onze leerkracht: "ja mevrouw is er echt iemand die peter pan noemt of is dat voor de mop?" want da leek echt op een contract van de eeuch.

Respondent 8: Ja het was zo over jeugd dingen, en wij dachten zo van ei das wel grappig dat die kerel die bij de jeugd dingen werkt peter pan noemt!

Respondent 7: En dan blijkt dat ook nog eens verzonnen te zijn!

Respondent 5: Ah is het echt verzonnen?!

Respondent 7: Maja, want ik heb dat dan aan Stafmedewerker 6 gevraagd van is dat verzonnen? En zij zei zo van 'emo ja natuurlijk' maja ik had echt iets van: 'Alléja, hoe verwacht je nu dat ik da weet want da ziet er mega officieel uit!'. (*lacht*)

Roxanne: Dus die map zou wa anders... of zo wa meer begeleiding?

Respondent 8: Jaa, of datje hem echt eens doorneemt met iemand ofzo.

Respondent 5: En beetje meer mensentaal.

Respondent 10: Maar volgens mij zijn wij gewoon super lui, alle kweet da van mezelf, om gewoon zo die tekst te binnen te lezen. Dat da ja, dat is echt zo... ik had echt veel aan die vragen en antwoorden omdat da zo echt in puntjes is omdat je dan echt zo per vraag gaan kijken 'aah da lijkt nog interessante vraag' wat zou je er...

Respondent 6: En nog snel ook. Als je zo standpunt nodig had als dat zo tijdens de discussie was en je had een standpunt nodig. Dan keek je gewoon naar die vraag en dan had je direct alle standpunten van al die verschillende

groepen. Terwijl als je in die tekst moet beginnen zoeken, ging da veel trager. Die tabel was wel echt een goeie hulp. Maar voor de rest mocht da zo wat ietjes meer basisinfo zijn.

Respondent 5: Ja.

Respondent 7: Ja gelijk met de OSZ was dat ook, heb ik ook zo die map zitten doornemen en dan nog eens. Eens ik het begreep wat wij die dag zo...

Respondent 5: Ik ook, echt niet normaal.

Respondent 10: Waarom?

Respondent 5: Omdat wij da zo beetje moesten weten, je moest da wel allemaal beetje weten om daar zo van voor te zitten.

Respondent 7: En we hadden daar wel goeie uitleg over gekregen hé, maar hoe meer info dat je kreeg, hoe meer ik moest beginnen doornemen van 'ksnap het nog altijd niet'.

Roxanne: Oké, dan gaan we het efjes over het rollenspel zelf hebben. Dus eeum, ja wat jullie daar allemaal gedaan hebben in al jullie moeilijke rollen. Wat vinden jullie eigenlijk van het gebruik van dat rollenspel? Zo ja, Hoe kwam dat over bij jullie?

Respondent 10: Ik vind da wel goed want ik denk dat we anders veel te veel hetzelfde standpunt zouden aannemen. Want als je het nu hebt over kinderarbeid, dan is dat toch super duidelijk dat iedereen volgens mij, tegen zou zijn, ofja kga nu niet zeggen iedereen maar dat is wel het meest logische. Terwijl onze rol was dan duidelijk echt van: wij willen kinderarbeid legaliseren. En da vond ik dan wel leuk want dat is echt voor discussie. Want anders zit je daar zo van 'kinderarbeid?' neen, ah ca va.

Respondent 6: En je zit zo niet in die Europese. Als dat niet met rollen zou zijn, zou je echt zo Europese veranderingen hebben, terwijl je dan nu, keken we over de hele wereld, want er waren die de rol hadden van Bolivië, van China, van de United States... dus dan kijk je zo meer over heel de wereld, terwijl anders, zou je echt , gewoon direct wat je gewoon voelt zou je doen. Terwijl met die rollen wordt je gewoon verplicht zo...

Respondent 10: je zou gewoon veel te veel hetzelfde standpunt aannemen over alles.

Respondent 7: Twas wel jammer...

Respondent 5: In het begin was ik wel beetje argwanend zo, van allé hoe gaat da zijn die rollen en kvond dat ook wel moeilijk zo, om je daar in te plaatsen, dat je soms eigenlijk, als je standpunt hoorde dacht van ah nee kvind da niet goed, maar je moet denken uit je rol hé, soms is dat echt wel moeilijk

Respondent 6: En ook als je in je discussie zit en je hoort dan iemand anders zijn standpunten waar je eigenlijk zelf ook voor bent maar je moet dan denken uit die rol is dat wel moeilijk.

Respondent 10: Maar je leert da wel die dingen.

Respondent 6: Ja ja, maar in het begin van is dat zo...

Respondent 10: Uiteindelijk waren wij echt...

Respondent 6: Alle ik vind nu dat goed, maar ik moet daar tegen zijn want ik zit in die rol.

Respondent 10: Na een paar sessies vind ik wel dat dat er echt wel zo al in zit.

Respondent 5: Maar denk wel dat het leuk zou zijn moest je echt eens van jezelf kunnen dan.

Respondent 8: We hebben dat toch eens gedaan? Dat was de laatste sessie

Respondent 10: We hebben dat eens gedaan.

Respondent 5: Aah maar dan was ik er niet.

Respondent 7: Maar da vond ik wat jammer dat je zo, ja oké je leert debatteren eerst vanuit je rol, maar misschien had je eerst vanuit je mening kunnen debatteren

Respondent 5: En dan vanuit je rol

Respondent 7: Ook om mekaar wat beter te leren kennen.

Roxanne: Aah zo beetje als kennismaking?

Respondent 7: Ja dat lijkt nu misschien wat vreemd, maar zo van ja dat is eerder iemand die voor Groen is of ja nee die is eerder voor CD&V zo van die dingen, zodat je elkaar wat beter kan plaatsen en ja ook meer je eigen mening daarin kan zoeken

Respondent 8: Dat is ook wel leuk dat je kon kiezen hoe ver je daar in ging eigenlijk. Er waren scholen die zich verkleden ofzo, maar je moest dat niet per se doen als je dat niet wou. Je kon zelf kijken hoe ver je daarin ging gaan in je rol in te leven en dusja dat vond ik wel leuk.

Respondent 7: Alleen onze rol was zo soft, dat vond ik echt, wij hadden een rol die bijna alles goed keurde, dat was zo die jongerenbeweging, die groenbouw. En ohja wij konden eigenlijk op alles...

Respondent 8: We hebben dat goed opgelost ook hé, we hebben ons mond daar open gedaan hé (lacht)

Respondent 10: Eigenlijk kan dat daaruit hé, eigenlijk ben je daar dan toch niks mee?

Respondent 6: En zo iets van plan België was zo beetje gelijklopend met iets van European Youth forum. Dat is zo echt redelijk gelijklopend en ja...

Respondent 5: Ja dat is wel waar, dan kun je zo samenspannen hé

Respondent 6: Ja.

Respondent 10: Ja dat is wel waar, dat was wel nog cool dat zo je zo, ineens was je zo met 2 groepen aan het discussiëren en dan was zo een andere groep die iets zei in jouw voordeel, van ja: jullie zijn mijn matjes en dan begon ik zo echt te fighten.

Respondent 8: Maar volgens mij is dat eigenlijk wel nog goed dat die rollen daar in zitten. Omdat dat ook echt zo is dat er rollen zijn die heel extreem zijn en rollen die echt zo bemiddelend zijn en zorgen voor een middenweg. Kvind dat eigenlijk wel nog goed.

Respondent 10: Maar Ja volgens mij is dat wel handig, maar misschien is dat niet zo leuk als je zelf in die rol zit.

Respondent 6: Ja of als er zo stillere mensen, en die geef je dan een bemiddelende rol, dan gaan die waarschijnlijk minder zeggen terwijl als je die een radicalere rol zou geven gaan ze misschien meer uit hun schulp komen.

Respondent 5: Met dat er eigenlijk zo mensen zijn die bijna echt niks zeggen dan weet je ook bijna niks over hun rol, terwijl dat je eigenlijk wel... alléé hoe moet ik dat nu zeggen...

Respondent 7: Ook belangrijk is?

Respondent 5: Ja, dat da wel, maar denk dat, iedere rol is belangrijk daarom zitten ze erin, en omdat ze ze niks zeggen, weet je eigenlijk niet van, ja, is die rol er nu voor of niet. Soms is dat dan wel moeilijk om zo een discussie, twas eigenlijk altijd tussen dezelfde dat het ging. En dat was eigenlijk wel een beetje... en ook bvb: China (iedereen lacht). Zij zijn zo... Zij waren dus eigenlijk echt ook zo heel erg radicaal en zij stemmen dan zo voor dingen dat je denk van 'dat is wel jouw rol niet hé!'

Roxanne: Aja zo ja.

Respondent 5: Dat zij daar gewoon zaten en dachten van: 'Aja kmoet mn hand in de lucht steken' en alléé...

Respondent 10: Zij hadden het waarschijnlijk ook niet echt door.

Roxanne: En greep er dan niemand? Alle, was er dan niemand die zo ingreep?

Respondent 5: Hij zei dan soms wel eens zo: 'Aja en ja', vooral als er zo opeens iemand ze hand in de lucht steekt van een groep dat het niet was, dan mocht hij er dan wel eens tussenkomen, maar dat was toch vaak niet.

Respondent 6: Maar zo niet uit zichzelf dat hij mensen aanduidt, waardoor, alle...

Respondent 5: Neen dat niet.

Respondent 7: Maar hij heeft dat wel een paar keer gedaan hé, van 'wat vind je daar nu van?' als het gesprek even stil viel. Maar soms was de discussie zodanig op gang dat er met die mensen verder ging.

Respondent 5: Misschien zou eerst zo eens snel moeten rond gaan, alle vooraf, want meestal zie je de motie eerst, van dat je vooraf een oordeel velt met je hele groepje. En dan, Heel snel wat jij ervan vindt, en dan is het makkelijker om dat tegen te spreken denk ik, dus dan kun je wel zo discussiëren met alle groepjes.

Respondent 10: Ja, dat is waar. Je werd er echt zo ingesmeten hé. In het begin werd de groep die zijn motie voorstelde, die las dat zo helemaal af, maar ik heb daar nooit naar geluisterd, ik vond dat zo saai.

Respondent 7: Maar niemand luisterde daarnaar

Respondent 10: Maar neen echt, dat werd echt gewoon aflezen zo 'nu nu nu nu', (lacht) en je kreeg dat ook op papier, maar in het begin, hoo, uiteindelijk moest je eerst vooraf in school eens samen zitten met je groepje, om te denken van 'oké wat vinden wij daarvan?' maar uiteindelijk, kweet niet, deden wij dat?

Respondent 6: Mmm ja soms eens...

Respondent 10: Ja maar niet zo extreem. En eeuch, Dan wordt je daar zo gelijk ingesmeten en kan je zo niet direct beginnen discussiëren.

Roxanne: Ah ja, uhu.

Respondent 7: Het zou beter zijn moesten ze zo vragen aan de groep van: vat nu eens heel je motie samen in 5 zinnen.

Respondent 10: Ja da vind ik ook.

Respondent 7: Dat iedereen zo weet van: aah specifiek gaat het over dat. Iedereen heeft dat gelezen. En dan, die 5 min dat ze het anders zouden aflezen kan je het nog eens bespreken inderdaad met je groep. Kdenk dat da wel zou beter zijn.

Roxanne: En jullie hadden dus de hele tijd dezelfde rol hé, had je liever eens gewisseld van rol?

Respondent 6: Ik denk eigenlijk dat da zou moeilijker geweest zijn, want dan ben je zo die ene rol gewoon en dan moet je ineens in een helemaal andere rol gaan kruipen. Dan is dat zo van: aja wacht eerst was ik er voor maar nu ben ik er ineens helemaal tegen. Dan zou dat ook wel beetje moeilijk zijn denk ik.

Respondent 6: Aan de andere kant krijgen mensen dan misschien eens een andere rol die hen beter ligt en dat ze zo misschien meer in de discussie zitten. Maar ja, tis echt geen voordeel dat je er zo echt niet helemaal in zit, hé dan, na 1 keer.

Respondent 10: Als je misschien dan 1 keer wisselt, maar dan nog vind ik, gelijk jij zegt, alle kweet niet, denk dat je, wij zijn echt gevorderd in die rol. Volgens mij in de eerste sessie had ik echt niet door wat onze rol was maar hoe meer wij discussieerden hoe meer we door hadden welke radicaal standpunt wij eigenlijk hadden. En, en, alle... ik ben dat pas meer naar de verdere sessie beginnen ontdekken.

Roxanne: Ja, ja, je moet echt zo groeien in die rol.

Respondent 10: Ik vind da wel.

Roxanne: Vonden jullie dat allemaal?

Respondent 7: Ah ik had graag wisselt omdat ik niet blij was met mijn rol, maar dat heb ik al gezegd hé.

Roxanne: En hoe was die rol eigenlijk, hoe werd dat gekozen? Wie welke rol had?

Respondent 7: Ja mocht zo een top weet ik veel maken en dan verdeelden ze dat allemaal.

Respondent 6: Ja top 3.

Respondent 7: En dan verdeelden ze dat zelf.

Respondent 6: Wij waren zo verkeerd, er waren zo 2 dat we echt wouden omdat we dat kenden en dan zo ja, als 3de, ja we gaan hier gewoon iets uitkiezen zo ja: UNATSBO. Respondent 10: zo mega random opgeschreven! (lacht)

Respondent 6: We dachten dat echt een goeien was hé, met van die goeie kinderrecht standpunten. (lacht) Maar kinderarbeid... wat is me da thier?! (lacht)

Roxanne: Dus je moest je top 3, en dan kreeg je één van die top 3?

Respondent 6: Ja, ja.

Roxanne: Aja, en eem, dus jullie hebben daar wel al beetje over gepraat, maar vonden jullie dan eigenlijk dat je dan voldoende informatie hadden over de eem de standpunten en de rollen, alle je hebt dat wel al beetje aangehaald dat de map niet zo duidelijk was daarin. Maar in de sessies zelf was dat dan duidelijk?

Respondent 8: Ik vond at ze dat eigenlijk echt nog eens mochten zeggen van: kijk, die rol staat voor da en dat zijn jullie standpunten. En dat ze dat zo, alle ECHT zeggen. Terwijl als je dat leest, leest je dat en lees je dat, maar je vat dat niet helemaal. Dus kvind dat ze da echt nog eens mogen zeggen.

Roxanne: Uhu, vonden jullie dat ook zo? Of lazen jullie echt thuis van die zegt dat en die zegt dat?

Respondent 7: Ik las zelfs de andere rollen niet, khad al genoeg werk met die van ons.

Respondent 10: Nee dat ook niet, kvond dat al lastig genoeg om mijn eigen tekst te lezen, dus die andere heb ik nooit gelezen, wel bij die vragen!

Respondent 6: Ik vond da wel jammer, want als iemand anders iets zei moest je dat echt zo eftjes opzoeken, voor wat staan die. Of als je zo samen met iemand wou, zo voor die eeuch... amen... amendementen zo (lacht) om dat te veranderen, deed je dan soms zo samen met een andere groep ging, eeeum, maar als er dat iemand kwam vragen wist je niet wie dat was, en dan moest je dat elke keer opzoeken, maar als dat in het begin al zo werd duidelijk gemaakt ging dat misschien allemaal vlotter geweest zijn.

Roxanne: En was dat dan ook tegen het einde nog altijd niet super duidelijk?

Respondent 7: Tegen het einde wel

Respondent 10: Ik kan nu ook nog altijd niet van de andere groepen perfect zeggen; omdat er ook groepen waren die niks deden.

Respondent 7: En das wel jammer want eigenlijk hadden die hier ook moeten zijn.

Roxanne: Ja, ja.

Respondent 10: Ja, omdat alle ja, zoals ik zei, je hier wel met gemotiveerde, wij waren ook echt wel aan het discussiëren hé.

Respondent 8: Eigenlijk denk ik dat wij hier de 4 groepen representeren die de hele tijd aan het discussiëren waren. (lacht)

Roxanne: ja dat is wel, de on-enthousiastelingen ga je hier niet krijgen hé, eeuch ja, en wil er daar nog iemand iets over zeggen? Oké, dan hebben we gewoon nog heel kort..

Emmy: Heb jij nog iets interessant dat je wil aanvullen? (richt zich tot Respondent 7)

Respondent 7: Ah neen, maar ik ken iemand die ook de eerste twee keer naar KRAS is gekomen en dan daarna niet meer omdat hij het helemaal niet leuk vond met die rollen.

Roxanne: Aah die is echt afgehaakt?

Respondent 7: Ja en je hebt hem ook gevraagd of hij wou komen, maar hij wou dus niet komen omdat hij zei 'ja ik ging veel te veel negatieve dingen zeggen'. Maar ja.

Emmy: Dat zou net interessant zijn.

Roxanne: En hoe heette hij?

Respondent 7: Tomas Caesstekker.

Roxanne: Oké, en we hebben dan gewoon zo keer, heel concreet: 3 dingen dat je goed vindt aan KRAS en dan daarna dan 3 dingen dat je slecht vindt aan KRAS. Misschien eerst gewoon een keer 3 goeie dingen. Misschien gewoon zo keer om de beurt, het eerst waar je zo beetje aan denkt en als je zelfde denkt is dat niet zo erg

Respondent 10: Dat je leert discussiëren vind ik wel.

Respondent 6: Ja, en ook dat je jongeren inspraak geeft daardoor en...

Respondent 7: En dat wij ook andere mensen hebben leren kennen van andere scholen, gelijk Respondent 5 zou ik anders nooit hebben leren kennen.

Respondent 10: Ik vond wel minder, alle kvond niet dat er echt naast die discussie nog plaats was om de andere te leren kennen. Da had ik wel zo het gevoel, alléé, ja, kvond dat eerder om discussiëren ging dan nieuwe mensen te leren kennen.

Respondent 6: Maar ja, wij kenden elkaar ook echt hé

Respondent 10: Ja wij waren met echt veel van SASK hé

Roxanne: Je blijft wel een beetje bij de mensen die kent?

Respondent 6: Ja sowieso.

Respondent 7: Ja, voor ons zat er niet veel anders op dan ja, vanaf dat we ergens wouden zo met die amendementen samen werken moesten wij, ja een sprong in het eeuch diepe nemen... omdat wij gewoon niemand kenden.

Respondent 8: Maar tis toch redelijk gelukt hé!

Respondent 7: Ja, en ik vond da wel leuk dat dan we zo ja, andere mensen konden leren kennen.

Respondent 5: En ook moeilijke woorden.

Roxanne: Aja.

Respondent 10: Das echt wel nog waar.

Respondent 5: Ja maja, int begin had ik dat echt heel moeilijk met het uit elkaar houden van motie en amendement en weet ik veel wat, maar opt einde begint da wel zo beetje te lukken

Respondent 6: Ik vond ook een heel interessant onderwerp, in ons, kweet niet of het in andere jaren ook nog zo is, maar nu had ik echt zo zin om daar maar van over op te zoeken en er meer over te weten te komen en zo echt.

Respondent 5: Ik denk dat moeilijker is, wij hadden nu zo echt wel kinderrechten maar dit jaar is het voeding, maar denk dat da heel moeilijk is om zo een bepaalde rol in te nemen ivm voeding en daar eigenlijk iets mee te bereiken als je dan bvb in de slotzitting zit, om daar te zeggen van : "Aah kheb nu iets bereikt van de prijs van de voedsel is verhoogt", of weet ik veel wat, alle kvind da gelijk niet echt

Respondent 10: Ja, tis meer iets van onszelf hé.

Respondent 5: Ja, wij hebben echt iets bereikt dat voor ons belangrijk was.

Respondent 6: Ja echt dingen die we zelf zouden willen bereiken in ons gewone leven. In Brussel zat ik in een commissie van inspraak van leerlingen en aangezien wij ons seminar daarover gedaan hebben en ik zit in het presidium, dus dat was echt super interessant voor mij. Maar zo anderen zaten in commissie over vluchtelingen, en das zo van die dingen en dat is dan veel minder interessant voor mij. Dus ik denk dat ze in die onderwerpen.....

Respondent 5: Een keuze misschien moeten maken

Respondent 6: Ja, Nu is dat zo random gezet, wie dat er in welke commissie gaat zitten, maar dat ze dan misschien meer volgens interesse gaan werken. Maar dat is dan in Brussel hé!

Respondent 10: Als ze de keuze hadden gegeven aan ons had ik ook zeker inspraak bij leerlingen genomen hebben, omdat wij daarover ons eem, onderzoek hadden gedaan.

Respondent 6: En bij mij was da wel jammer, wel de helft was niet echt geïnteresseerd over inspraak bij jongeren terwjl...

Roxanne: Dus op de slotzitting zelf werden jullie dan ingedeeld...?

Iedereen: Ja, ja.

Respondent 6: Dat was zowat op voorhand.

Respondent 7: Alle ja wij hadden voorgezeten in Brussel en dan kregen wij wel de keuze, alhoewel maar ik had niet snel genoeg gereageerd en ik had maar 2 keuzes.

Respondent 5: Ik ook niet, ik had ook niet echt zo super goeie, maar alle da viel wel nog mee.

Respondent 7: Ik weet wel niet meer wat ik had.

Respondent 5: Ik weet ook niet meer, kweet wel nog dat in de senaat was.

Respondent 6: Ik zat bij jou (*richt zich tot Laura*).

Respondent 5: Welke rol hadden wij?

Respondent 6: Ik weet da niet meer, ik weet da echt niet meer...

Respondent 5: Twas allesinds heel veel over leerlingen..., alléé, zo.... leerlingenraad in school, maar da was niet echt relevant voor het onderwerp en ja.

Respondent 7: Maar ik weet dat moeilijk was, dat ik zo heel de tijd mensen moest motiveren en ik zelf zo amper wist wat ik zelf moest zeggen.

Respondent 5: Twas echt heel moeilijk, ja ik vond dat ook, zo de slotzitting niemand was echt zo, gelijk moest je nu mogen kiezen dan heb je echt gemotiveerde mensen die daar echt ook iets over weten. Maar nu, gelijk op voorhand, wist je vooraf in welke commissie je zou zitten? Ik denk het niet hé, dus je kon daar ook geen voorbereiding voor doen; je werd daar gewon 'aah ja ik heb dat'. Ja oké. En als voorzitter was dat wel, ik vond dat heel erg moeilijk, ik vond da niet echt handig; En je had ook zo een tijdslimiet van zo lang mag het duren, maar ja je kan daar niet echt, eeuch int begin lukte dat wel, maar da ging massas over tijd gewoon. En ja, twas...

Respondent 10: Ik vond dat super interessant wel maar ik zat in één over met vluchtelingen, denk ik hé, kweet dat nu niet meer zo zeker, maar zoiets allesinds en ik weet daar ook super weinig van. En kzou nog... allé kzou er nog meer uitgehaald hebben moest het me echt interesseren.

Respondent 8: En je zit dan nog eens met mensen dat je allemaal niet kent...

Respondent 7: In mijn commissie zaten er jongeren van Brussel zelf die sprans, alle Frans praatten en eum zij waren daar gewoon met de bedoeling om veel Nederlands te horen. Ik had zo iets van: "allez? Wat doen jullie hier?" misschien moet je gewoon meer les volgen int Nederlands ofzo? Maar we zijn hier toch niet gewoon om Nederlands te leren?!

(Iedereen: lacht)

Respondent 10: Maar ik had daar echt, ik zat met 1 vriendin in ons groep met allemaal andere mensen en wij hebben daar zo wat zitten 'socialisen' met eeuch mensen van Oost-Vlaanderen, en da was echt wel nog sjiek maar dan je ook zo franstaligen, die zo beetje 'spraken' zo (doet Frans accent na). Maar sommigen gingen daar nog echt in op, die zo echt durfden, maar die wisten er dan ook wel veel van. Ik zat daar zo van: 'Hoooh kweet ik niet veel shit'.

Roxanne: Vond je de slotzitting eerder positief of...?

Respondent 6: Ik vond da echt extreem leuk, maar ook gewoon omdat da onderwerp mij zo...

Respondent 5: En dat was zo'n ervaring hé, wie kan nu zeggen ik heb in het parlement?!

Respondent 6: Ja of in de senaat ofzo.

Respondent 7: Ik heb daar op een gegeven moment, iemand zo, een ambtenaar die daar in een zwart pak liep, zo aangesproken en zo dingen gevraagd over de senaat enz... Ik vond da mega stoer achteraf zo dat ik dat in de klas kon zeggen zo van "ja weet je hé, in de Senaat!" (lacht). En allemaal mega loze dingen

Respondent 5: ik was super zenuwachtig om dat te doen en juist voor ik binnen moest: "ja jij hebt de jongerenvoorzitter Bruno van de kinderrechten van België". Dat was de grootsen die je kon hebben en ik had die juist net naast mij. En ik oooh neeen! Maar als je dat dan zegt, van ik heb naast die gezeten... dan is dat wel iets van WOOOOOW

Respondent 6: Jaa! Ik zat zo in de commissie met Chokri Mahassine van Pukkelpop, kvond dat ook mega stoer, kzat daar ook zo en kging dan met hem gaan praten achteraf zo...(lacht).

Respondent 10: Ook al interesseerde mij da niet, ofja wist ik daar niet zoveel over, ik vond het wel super cool, omdat ik ook eeuch zo in de senaat zat, en eeuch, dat komt ook niet veel in beeld op televisie enz... kvond da echt

sjiek, want kzat daar zo om te stemmen, achteraf zat ik zo helemaal vooraan, en twas daar zo naamplaatje echt van die bekende mensen en ik zo: "Ho mèèèèè!!"

Respondent 8: Ik vond wel in die slotzitting, allée tis nu allemaal positief, maar ik vond da, allé persoonlijk, zat ik in een mindere commissie en ik vond dat eigenlijk oersaai. Want wij zaten daar in de voormiddag echt te praten en de helft van de tijd ging dat eigenlijk over niets en dan 's middags moesten wij dan nog eens samenkomen, toch? Ja hé? En toen was dat nog minder want toen was dat zo van die zei niks en die zei niks en dan zat de helft daar heel de tijd te zwijgen. En dan degene die iets zeiden kwamen ook nergens op uit en dan was het tijd en had je niks bereikt. Het stemmen zelf was super leuk maar die commissies vond ik eigenlijk niet zo goed.

Respondent 6: Die commissies, gewoon die onderwerpen zijn niet zo goed geregeld.

Respondent 7: Ja moest je kunnen kiezen en dat ze dan pas ingrijpen als ze zeggen van die hebben er te weinig en die hebben er teveel. Dan zou dat toch veel beter zijn?! Dat denk ik wel!

Respondent 6: Ja dat je zo 3 keuzes maakt wat jou het meeste interesseert.

Respondent 5: Jaja en dan nog ja, als het niet lukt ja voor die 3 keuzes dan een andere groep, denk da tje dan al veel meer motie hebt, want het was echt heel erg moeilijk om mensen op gang te krijgen. Echt...

Respondent 6: Dat is nog jammer voor zo'n slot, eech, slotzitting, als je dan daar met de helft niet-geïnteresseerde zit. Alée we hebben nu veel bereikt denk ik nog op de slotzitting maar het had gewoon nog veel meer geweest als het iedereen zou interesseren waar hij zit.

Respondent 10: En ook die voorzitter bij ons, allée, hoh hij deed da wel ca va maar hij was nu ook weer niet... twas geen leerkracht x hé! (lacht) Allée, je merkt daar wel echt zo verschil als er een voorzitter is die echt kan motiveren, alé hij was wel sociaal hoor, maar ja... twas niet zo...

Roxanne: En eechm, wat vonden jullie dan zo 3, alle je hebt het wel al beetje aangehaald zo, maar als je het moet samenvatten in 3 puntjes, 3 negatieve punten over KRAS?

Respondent 7: In de senaat zelf wordt je echt wel nog zo losgelaten. Ze hebben daar weinig controle over en ik vond dat wij weinig aanspreekpunten hadden. Gelijk wij zijn daar op een gegeven moment verloren gelopen en wij heel de tijd aan die ambtenaren vragen...

Respondent 5: ja ik ook! En ik moest op tijd zijn in mijn commissie en ik vond de weg niet meer! Ik zeg: HOOOO waar moet ik nu zijn?!

Respondent 7: En wij moesten zo... ,in de namiddag moest je wisselen van kamer, dusja hé, en dan werd er aan ons twee gezegd: ja ga je eens gaan vragen of dat iedereen op zijn plaats zit. Maar wij moesten dan zo, ja dat lokaal, maar waar is dat?! En dan opeens zo: waar zijn wij nu?

Respondent 5: Ja en in bureaus enal...en waar is dat?!

Respondent 10: Ik ben daar ook echt verloren gelopen samen met katrijn, ik wist echt niet waar ik was.

Respondent 5: Ze zouden beter gewoon echt borden, zo hele grote borden maken, met commissie zoveel naar daar en... jij krijgt dan zo stickertje maar ik weet ook zo niet of da voor jullie zo makkelijk was.

Respondent 6: En die mannetjes, die mannetjes die dan zo kwamen vragen in pak 'naar welke commissie moet je?'

Respondent 7: Ajajaja.

Respondent 6: Heb je dat niet gezien? Zo die mensen in pak? Die waren echt zot

Respondent 7: Ja die ambtenaren hé, kvond da wel stoer dat we zo in het begin van de dag zo met die mensen naar de commissie gebracht werden, dat was wel cool. Maar langs de andere kant, daarmee wist je ook totaal niet waar je echt was! want je loopt gewoon zo achter die vent!

Roxanne: Dus dat moest beter georganiseerd worden?

Respondent 8: Ja want wij hebben daar echt een toer gedaan da was niet normaal

Respondent 6: Ja da duurde echt laaaaaaaaang!

Respondent 8: We hebben daar echt een hele ommetoer gedaan zo, en dan kwamen we uiteindelijk uit. En als we terug moesten was dat gelijk 3 keer zo kort, dat was mega raar. Die had ons zo meegenomen trappen op en trappen af en door de kelder da was echt zo van 'waar zitten we nu?'

Respondent 5: Een rondleiding?

Respondent 8: Ja kweetniet, en 's avonds kwamen wij terug en waren wij opeens waar we moesten zijn

Respondent 7: Met de plenaire kwamen er massas veel leerkrachten hé, en zij moesten dan zo boven zitten maar zij wisten dat niet. En dan is dat zo: 'ja jullie moeten boven zitten' aja en langs waar is dat? 'euch, eeuch, eeuch, ja da weet ik dus niet hé.

Respondent 5: Tzou eigenlijk altijd iemand moeten staan op bepaalde plekken om te zeggen: van je moet naar daar. Ik heb zo...

Respondent 7: En ook iemand van globelink die de ambtenaren inlicht, want die ambtenaren hadden ook geen flauw idee van waar we moesten zijn.

Respondent 5: Nee ze moesten echt iedere keer navragen van waar we moesten zijn.

Respondent 6: Bij die lokale slotzitting vond ik ook wel dat, zo, dat da verkeerd geregeld was van hoe je zat. En bij die lokale zitting in stad B vond ik dat ook, ze hadden totaal geen rekening gehouden dat er zoveel mensen zouden zijn en dan zaten we zo met twee rijden. Er was zo een tafel en dan rond die tafel zaten mensen en maar daarachter zaten er ook mensen. Allé ja, zo kan je niet echt discussiëren

Respondent 5: Allez, ondertussen weten ze wel al met hoeveel we waren hé.

Respondent 6: Ja ewel...

Roxanne: De praktische organisatie kan dus beter?

Respondent 5: De praktische organisatie kan veel beter

Respondent 6: Ja kan veel beter. En ook die map zo, allé die info die je krijgt mag zo meer mondeling en minder schriftelijk.

Respondent 5: ja inderdaad.

Respondent 6: Ook die onderwerpen, die rollen vond ik wel goed. Maar op de slotzitting die onderwerpen, en ook zo goed verdelen en zorgen dat iedereen zo gemotiveerd blijft.

Respondent 5: En ook wel goed kijken van: ja, steekt er toch 2 van Stad B samen ofzo.

Respondent 6: En ook in Locatie X, allez, mag dat ook wel, waren er ook echt veel die afgeleid geraakten en als de voorzitter meer zou kunnen motiveren,

Respondent 10: Die netbooks hé ja.

Respondent 6: Ja! Meer zou kunnen motiveren, zo eens iedereen aanspreken...

Respondent 10: Wij hebben, op school hebben we netbooks hé. Wij komen van school en we zitten daar met onze netbooks en je hebt daar internet. Dus wat doen de meesten? Facebook hé ja... we doet hé ja...

Respondent 8: Ja da vond ik ook wel, al die laptopkes open en wij zaten daar zo met ons cursusblok. haha

Respondent 5: Dus eigenlijk zou dat ook wel makkelijker als je een netbook hebt om dingen op te zoeken hé. Dus da zou eigenlijk wel makkelijk zijn als jij de motie hebt, dan zou ik wel een laptop geven aan die persoon.

Roxanne: Aja ja ja, maar eigenlijk kunnen ze wel beetje meer doen met technologie dan?

Respondent 5: Ja inderdaad. En ook zorgt dan, als je een lokaal neemt, dat je dan toch ook een beamer hebt?

Roxanne: Hah ja, werd er dan nooit iets afgebeeld?

Respondent 5: Er was zo een TV, maar die TV was misschien... die was super klein.

Respondent 6: Maar da was toch niet leesbaar?

Respondent 5: Dus, allé, ofwel neem je een grote televisie ofwel neem je gewoon een beamer.

Respondent 6: Zo allemaal van die dingen waardoor het trager ging.

Iedereen: ja ja.

Roxanne: Ja oké, wij hadden meer zo, zoals de vorige keer... Aja nee nee das bij de volgende vraag. Jij hebben dat al beetje gezegd, zo, maar wat jullie nu echt geleerd hebben, of je dat kan benoemen, zo wat je meeneemt?

Respondent 8: AMENDEMENTEN (*lacht*). Das echt een woord dat ik nooit meer ga vergeten! Das echt iets dat ik daar geleerd hebt! En ook zo, ik ben normaalgezien zo in een groep praten, deed ik niet veel vroeger want ik durfde da niet en ik kon ook niet zeggen wat ik zou zeggen, want als ik dat zo zei in mijn hoofd klonk dat goed, maar als dat eruit kwam was dat pfft. Maar eeuch daar heb ik wel echt geleerd wat ik wil zeggen en hoe ik dat wil zeggen en dat ging altijd maar beter en dat vond ik ook echt wel leuk!

Roxanne: Is dat bij de rest ook zo?

Respondent 5: Ja, ik denk wel dat ik daar heb leren praten, beetje beter voor een groep eigenlijk. Maar kben nog altijd zenuwachtig!

Respondent 6: En je ziet al zo beetje hoe dat politiek werkt, zo heel klein beetje hé, maar toch! Je snapt dat zo al beter waarom politici vaak moeite hebben zo om tot een standpunt, tot één iets te komen.

Respondent 7: Ja, dan merk je dan pas, als je iets in 1 dag wil realiseren, dan merk je... neeen! Dat gaat niet in 1 dag.

Respondent 6: Ja want daarvoor dacht ik echt van politici: die hebben toch echt een makkelijke job. Gewoon beetje met elkaar praten en dan tot een conclusie komen. Maar als je dat dan zelf zo op heel klein vlak, probeert op heel klein vlak, dan denk ik: amaaai echt zot!

Respondent 7: Soms vond ik da wel jammer, want wij in de humane bespraken de hele politiek. Nu heb ik daar veel beter zicht op van: zo van ja: eerst dient er iemand een motie in, dan bespreekt iedereen da, dan worden daar aanpassingen, amendementen aan gedaan en dan pas kan het goedgekeurd worden. Nu heb ik daar zicht op van: ja da kan in één van die stadia verkeerd lopen, maar de rest van mijn klas, ja, die moeten daar aan blokken, en die verstaan er dan nog de helft niet van.

Respondent 10: Ja dat is waar, das, En ik weet daar echt ook echt super weinig van, in vergelijking met mijn broer, haha die kan echt nog afzien soms. Maar ik vind dat dan leuk zo, dat je zo op een spelende manier zo, dat leert kennen. Want echt, ik weet daar zo weinig van.

Respondent 6: Zo al doende zo, leer je dat dan zo

Respondent 10: En ik heb daar ook niet veel interesse in, maar door die manier van werken, door daar zelf te discussiëren heb je daar eigenlijk wel zo zelf wel nog stiekem van bijgeleerd.

Roxanne: En als je zelf zo introverter was, durfde je dan ook zelf ook het woord nemen?

Respondent 5: Wat betekent introverter?

Roxanne: Aja dat je zo wat beschaamder bent, dat je in het algemeen niet zo rap iets zou zeggen, maar dat je dat dan daar wel zou doen, omdat het zo uitgelokt werd.

Respondent 10: Volgens mij gaat da niet echt over beschaamd, omdat ik ben niet echt zo beschaamd om voor een groep te praten. Ik heb gewoon niet zoveel gezegd omdat ik er niet zoveel van wist. En omdat, ik ik ik, ik werd zo beetje afgeschrikt van degene die er wel veel van wisten. En die het op zo, zo, een politieke manier met moeilijke woorden en al naar voor konden brengen. En ik werd daar echt van afgeschrikt

Respondent 5: Das wel een feit.

Respondent 10: Want ik weet daar echt niet, ik kan dat echt niet. En daarom heb ik ook veel minder gezegd. En dan was dat zo in onze groep van: ga jij het zeggen, ga jij het zeggen? Nee nee nee...

Respondent 6: Er waren er dan sommigen die introverter zijn op sociaal vlak, maar dan tijdens die debatten, gewoon omdat ze er meer over wisten gingen ze dan echt over praten. Twas gelijk verschillend in hoeveel je er over wist. Da was gelijk het belangrijkste daarin

Respondent 8: Als je echt beschaamd bent, denk ik ook wel dat je minder zou zeggen. Gelijk zoals ze zegt van dat afschrikken, dat is echt waar, gelijk zo als je echt beschaamd bent, gelijk Justine zij heeft niet veel gezegd he?

Respondent 7: Uhum.

Respondent 8: Iemand in onze groep die zeer beschaamd is, en met dat wij zo heel de tijd aan het discussiëren waren enz... kwam het er gewoon niet van dat zij iets zei, denk ook wel dat dat er mee te maken heeft!

Respondent 7: Soms overlegden wij dan ook in onze groep, van ja, tegen dat je aan de beurt komt om iets te zeggen, heb je al weer nieuwe geleerd of gehoord en ge zeit met 4 samen en alle 4 denk je wel op een andere manier en dat was gewoon 1 persoon die dat zei.

Respondent 5: En ook, allez, allez Nicolas kon het allemaal veel beter zeggen dan mij, dusja dan is dat ook wel iets van: ja é, zeg jij het maar. Maar jah, ik kan soms gewoon, je geraakt daar gewoon soms moeilijk uit je woorden en dan is dat zo van 'hoe moet ik dat hier nu uitleggen?' en je wil dat dan wel uitleggen op een moeilijke manier, maar da lukt toch niet.

Roxanne: Maar ondanks dat je soms wat minder zei, omdat er altijd wel mensen zijn die rapper het woord nemen. Vind je toch dat je nog iets hebt opgestoken? Allé dat je er toch wel iets van hebt..?

Respondent 5: Ja kvond, ik heb daar zeker dingen opgestoken, kvond dat echt leuk!

Respondent 6: Maar ja, en ikzelf heb daar eigenlijk totaal niet veel gesproken, want ik had ook jonathan naast me die de hele tijd eeuch... Maar ik zat dan altijd zo in mezelf te denken van 'ah ja oké,' da tis wel waar en dit en dat zo... dus ik heb er... door gewoon te luisteren heb ik daar ook veel van op gestoken. Er waren veel mensen die zo zeiden van: 'je moet ook ekeer etwa zeggen hééé'. Kzeg maja, eigenlijk jaa....

Respondent 6: Maar ze denkt zo de hele tijd hé, en dan vergeet je dat je weinig zegt omdat je zo de hele tijd mee denkt.

Respondent 6: Ja jaaa!

Respondent 7: Of je zit met je hand in de lucht, je komt aan het woord en dan ist van 'aja wat ging ik eigenlijk weer zeggen?'

Iedereen: Jaaaa!

Respondent 6: Of dan ist van 'aja we zitten al bij een volgend punt ondertussen en dan gaat eigenlijk nog over het vorige punt' En dan is dat zo van ajaaa

Respondent 10: Dat vond ik wel, soms wel lastig, maar dat is wel altijd in discussies hé, je kunt da zo niet vermijden hé. Je wil er dan nog iets over zeggen, maar dan brengt er iemand ineens iets anders aan en dan gaat dat daarover en...

Respondent 7: "Ik wil nog eens eftjes terug komen op..."

Respondent 10: Ja da ga zo niet, om te zeggen van 'ja over het vorige'... das echt zo belachelijk zo

Roxanne: Das zo beetje nadeel dan?

Respondent 10: Ja ewel, maar das overal zo hé, das in de klas ook zo.

Roxanne: Ja ewel, wij hadden ook zo paar woorden opgeschreven, die we dachten dat jullie misschien geleerd konden hebben... misschien moet je eens kijken van dit helemaal niet of dit misschien ook wel...

Respondent 10: Consensus, is dat... is dat akkoord ofzo?

Roxanne: Ja omdat jullie moesten, opt einde moesten jullie wel, ook al waren jullie verschillend moesten jullie wel tot 1 iets komen hé?

Respondent 5: Milieubewustzijn heb ik gelijk wel niet echt geleerd

Roxanne: Neen? Omdat Globelink wel zo duurzame ontwikkeling is...

Respondent 7: Zo, het standpunt was milieubewust... en tis niet dat ik geleerd heb hoe ik **** moet verzorgen

Respondent 8: Wat bedoel je met duurzame ontwikkeling?

Roxanne: Ewel eigenlijk is Globelink zo een organisatie die, dieee eeeuch, wil dat het allemaal wat groener wordt en dat jullie meer bezig zijn ook het met het feit dat we in de toekomst nog verder moeten en dat onze grondstoffen, alle zo zo'n dingen...

Respondent 7: Ik vind dat Globelink wel heel weinig aan bod komt als het over KRAS gaat. Want het is pas toen wij naar Brussel geweest zijn dat wij naar Globelink geweest zijn en de rest van...

Respondent 10: Maar ik weet echt niet wat dat is....

Respondent 6: Neen ik weet dat eigenlijk ook niet...

Respondent 10: Is dat een organisatie ofzo?

Roxanne: Ja dat is een organisatie, en dus die organiseren KRAS en het is ook daarom dat we dat daartussen hebben gezet, omdat zij ook echt in hun beleidsnota's, als ze schrijven over KRAS zo zetten van:wij willen dat en dat en dat bereiken... en dat staat daar bijvoorbeeld ook wel tussen: dat ze willen dat jullie leren beter omgaan met de wereld en leren hoe de wereld in elkaar zit enz

Respondent 10: Ik heb wel zo bijgeleerd, alle, dat ze in Bolivië, alle omda was, eeuch eeuch Unatsbo dat is vanuit Bolivië, nu heb ik daar ook wel zo over bijgeleerd hoe hun standpunt tov kinderrechten is, dat wel maar, niet over, eeum milieubewustzijn.

Respondent 8: Ja, wij hadden duurzame, maar als we, af en toe zeiden ze dan wel van 'ja, let ook op het duurzame aspect' maar je kon daar eigenlijk echt niet veel over zeggen in ons thema.

Respondent 5: Ja en zeker niet bij kinderrechten. Kzou niet weten, wat er daar milieubewust kan aan zijn

Respondent 8: Behalve de bananenschool natuurlijk (*lacht*).

Respondent 6: Ja Jonathan zijn bananenschool.

Respondent 7: Wij zagen laatst in de les zo, de bananenrepubliek, en da was zo van 'JAAAAAAAA de bananenschool' en dan zo de rest van de klas...

Roxanne: Hé en dan hadden we ook nog zoiets, maar jullie hebben dat ook al zo beetje aangehaald... dat jullie eeuch, je hebt enerzijds het leerrijke aspect zo, maar je hebt ook anderzijds ook andere dingen zoals onder andere: het Vlaams parlement.. dus of jij nog andere ervaringen hebt geleerd uit KRAS... alle als je nog iets wil aanvullen hé, want jullie hebben ook al gezegd dat er niet veel tijd was om andere mensen te leren kennen?

Respondent 6: Ja da vond ik wel echt.

Respondent 5: Wel eeuch, in eeeuch, als je eum het dingen zelf deed, het voorzitten zelf deed, leerde je wel andere mensen kennen

Roxanne: Ahja ja.

Respondent 10: Zoals ik al zei, heb ik daar wel zo beetje gepraat met andere mensen, maar daar bleef het wel bij, omdat je zo 's middags... zat je weer zo door elkaar en je had echt niet veel tijd om elkaar te leren kennen.

Respondent 6: Maar je bent gewoon zo heel de tijd met het onderwerp bezig, tis gelijk niet zo.

Respondent 5: En tzijn ook nog redelijke groten groepen hé, hoe kleiner de groep, hoe meer...

Respondent 6: Ik heb daar ook niet echt behoefte aan, je praat gewoon met die mensen over da onderwerp om zo tot iets te komen, maar kheb zo niet echt behoefte om daartussen ook nog eens vrienden te maken. Misschien ook omdat we met zo'n grote groep waren van SASK dan, maar aan de Andere kant, ja je bent de hele tijd met dat onderwerp bezig.

Respondent 7: Soms gelijk, kweet niet welke vergadering dat was, dat we zo die voorstellen voor in het gemeentehuis toen we dat moesten voorbereiden zat ik zo bij een hele groep van SASK. En die waren zo vanalles aan het bezig zijn, over mensen enz, echt iets dat ze wisten over school en ik zat daar zo bij van..... Alle ja, sommige mensen, alle gelijk jou kende ik natuurlijk, maar ja da was dan nog vreemd, ja, je durfde je zo niet helemaal gooien.

Respondent 10: Ik vond dat er gewoon geen tijd was, alle en ook niet echt behoefte misschien om mensen te leren kennen.

Respondent 7: Maar jullie kenden al zoveel mensen, kzeg het: wij waren daar met 4 van onze school, al de rest kenden wij daar gewoon niet

Respondent 8: Stoort het als ik naar het WC ga?

Roxanne: Ja ja, tis in de gang gewoon, ja. Eeuch andere dingen naast die vrienden, misschien iets die hier op staat?

Respondent 5: Het Vlaams parlement bezoeken vond ik echt één van de tofste dingen, da blijft mij bij voor heel mijn bijna eigenlijk. Papa zei altijd direct: ja je gaat politieker worden! Hahahaha! Maar dat is geen waar hoor

Respondent 7: Mijn ouders zeiden dat ook toen ik thuis kwam was ik mega enthousiast en dan was dat zo 'ja Respondent 7 gaat in de politiek'. Maar nee nee neeeen!

Respondent 5: Maar als je dat dan zo gedaan hebt, heb je dan wel iets van 'alez ik heb dat toch gedaan hé?'

Respondent 7: En we hadden een dag geen school! Da was ook bère, alle we waren maar met 4

Respondent 5: Bij ons was het juist schoolreis, hoh, we hadden zo schoolreis en juist op die dag. Maja ze gingen op schoolreis naar Brussel, dus eigenlijk was dat niet zo heel erg voor mij

Roxanne: En ook zo die lokale politiek zo waarschijnlijk ook een beetje?

Respondent 6: Ik vond dat gewoon leuk, dat da echt zo met politici is die zo bezig is met van die dingen. Dat is echt goed daaraan.

Respondent 7: Ja want soms, als ik zo eem, AH dat ging ik zeggen bij die negatieve dingen en ik wist het niet meer. Dat je soms wel zo over iets aan het praten was dat je zo je totaal geen grip meer op had zo, gelijk, alle, al die rollen dat was zodanig wereldwijd, dat je totaal niet, alle ik had toch niet het gevoel, eeuch alle, dat wij iets kon maken. Dat is nu iets realiseerbaar. Dat is iets dat de jeugd ziet als: dat moet veranderen. Dat had ik totaal niet!

Respondent 10: Ik vond ook wel bij dat wereldwijd, hadden wij dat megavaak dat wij zo aan het discussiëren waren van: en da was zo van: ja ma bij ons ist van, bij jullie ist van europa dus zwijg eens.

Respondent 6: Dan botst dat zo, ma gewoon omdat je zo helemaal anders bent

Respondent 10: Uiteindelijk liepen wij gewoon naast mekaar, want jullie waren van europa en wij waren van Bolivië dus eigenlijk hadden wij niks met mekaar te maken hé. En ineens beseften wij dat...

Respondent 7: Ja, gelijk die bananenschool ook, da was een cool idee maar... wij waren daar eens over aan het praten en dan opeens had ik iets 'waarom doen we dat eigenlijk? Want het zsal toch niet gerealiseerd worden?'

Roxanne: Die banenschool, wat was dat eigenlijk? Dat was een idee van?

Respondent 6: Ja, da was zo, ik denk dat dat bij jullie motie was Josephine, is dat niet zo bij jullie van kinderarbeid?

Respondent 10: Ja!! Wij hebben dat gelegaliseerd hé (*lacht*).

Respondent 6: En dan kwam Jonathan met de oplossing van: breng de arbeid naar de school dus leg een eeeuch bananenplantage naast de school. Zodat de jongeren, kweetniet, na school ofzo bananen kunnen doen om dan op school te gebruiken. Kweet niet of het zoiets was, maar ja..

Roxanne: Aja ja.

Respondent 5: wat ik ook zou doen, is eigenlijk bij het Vlaams Parlement, omdat je eigenlijk met politiek zoiets wilt doen, dat ze een beetje bekendere politiciers uitnodigen bij die slotzitting. Want aan de ene kant ja, ik had verwacht dat Bart De Wever gaat daar zijn enz... maar eigenlijk was dat zo niet, dat was zo een hulp hulpje hulpje van Bart De Wever

Respondent 8: Ja maar ze zijn ook wel heel druk bezig hé

Respondent 5: Ja dat wel, maar eigenlijk: het gebeurt niet veel dat die jongeren daar zo in het parlement zitten. Dus eigenlijk zouden die politici dat moeten zien als: we luisteren nu eens naar die jongeren.

Respondent 8: Het is ook goed voor hun imago.

Respondent 5: Ja juist dat ook, en ze horen tenminste eens wat die anderen te zeggen hebben. Ja natuurlijk ik was nu wel de voorzitter maar ja...

Respondent 6: Ik denk nu niet omdat het geen partijleiders zijn dat ze niet veel invloed hebben, ik denk zelfs dat zo meer mensen zijn die meer bezig zijn met dat onderwerp en dat ze op dat ene onderwerp meer invloed hebben dan de partijleider volgens mij. Aléé, je zou dan misschien wel Bart De Wever hebben maar die weet dan daar niks over...

Respondent 5: Het zou wel leuker lijken.

Respondent 6: Hmm.. ja, kweet da niet. Kvond da net interessant, in mijn commissie die wisten daar allemaal heel veel over en ik vond da net interessant! Ook al waren dat niet zo hele bekende mensen.

Roxanne: Mja, oké, misschien nu over het thema: dat was kinderrechten?

Emmy: Misschien eventjes, moet iemand nog soep hebben?

Respondent 10: Mag ik even naar het toilet?

Roxanne: Moet er niemand nog iets hebben ondertussen?

Respondent 8: Ondertussen kan Respondent 7 vertellen over haar nieuw lief van in KRAS?

Roxanne: Heb je echt een nieuw lief van in KRAS?

Respondent 8: Ewel twee!

Respondent 7: Erg hé, maar da was niet express?!

Respondent 5: Twee? Van die tweeden weet ik wel niet hoor.

Respondent 7: ja Thomas Caesstekker

(Verdere losse babbel...)

Roxanne: Ok, dus eftjes nog over het eeuch thema. Dat is ook al wat gezegd allemaal... Eeuch ja dus vorig jaar was allemaal thema kinderrechten, jullie hebben allemaal hetzelfde thema gehad en dat is wel handig want in onze vorige groep hadden we allemaal verschillende thema's. Eeum, Ja, hoe dachten jullie daar toen over? Als je terug denkt aan voor KRAS. Hoe was jullie visie daarop? Hadden jullie daar een groot beeld van, of...of...?

Respondent 7: Wij hadden dat in school gezien uhm. Welja, Eerst had ik zoiets van: ja ik ken geen kinderrechten of toch niet specifiek. Maar toen Stafmedewerker 6 bij ons is komen praten hebben wij een heel spel gekregen over kinderrechten, dusja, ik wist er toen wel nog iets van.

Respondent 8: Ik heb wel geleerd zo, in dat KRAS ding, gelijk van jullie standpunt was zo kinderarbeid legaliseren, en daarvoor had ik echt iets van 'ow my god: nooit!' maar toen dat ze dat zo zeiden en die argumenten klonken eigenlijk wel nog goed en dacht ik 'aja eigenlijk, waarom niet?'

Respondent 10: Ja, wij hadden dat echt zo ingepakt hé, en en en voor dat ik het wist hadden we kinderarbeid gelegaliseerd.

Respondent 6: Ja da was nog gek.

Respondent 8: Ja ik had echt een nieuwe visie erop, kvond da wel nog leuk.

Respondent 10: Ja kweetniet wij konden dat echt zo beetje helemaal inpakken.

Respondent 6: Van kinderrechten wist ik wel zo beetje basis, zoals recht op onderwijs en recht op vrijetijd en van die dingen, maar niet zo uitgebreid zoals we dat nu kennen denk ik

Respondent 5: Ik had dat int 3^{De} al gezien, kinderrechten. Dus ik weet daar wel al een beetje over, maar toch niet in die mate... eigenlijk van KRAS kon ik eigenlijk bijna niks toepassen van hetgeen dat ik eigenlijk geleerd had.

Roxanne: En hoe was dat bij jou, Josefien?

Respondent 6: Hoja maar ik wist daar zo, ook beetje de algemene dingen over zoals kinderen moeten kunnen naar school gaan enz. alléja ik had toch altijd die visie, maarja en door naar KRAS te gaan krijg je daar een bredere visie over en is dat soms van 'aaaah ja!'

Roxanne: Uhum.

Respondent 6: Twas soms zo vanzelfsprekend daarvoor.

Respondent 10: ik had daar eigenlijk echt geen gedacht van, maar khad er eigenlijk ook nog niet over nagedacht, over kinderrechten.

Roxanne: Ja en dan dus als je terugdenkt, als je nu naar kinderrechten kijkt. Dat is dan wel veranderd door KRAS? Of niet?

Losse reacties: een beetje, uhu, ja, al meer

Respondent 10: Jaa, al meer. Zeker, eigenlijk aan de andere kant van die overkoepelende slotzitting heb ik wel nog dingen bijgeleerd over die vluchtelingen zo. Alléé, over die kinderen die vluchten, alle kzei daarnet zo van kvind da wel nog jammer, want kweet daar niet veel van en da interesseert me ook niet echt, maar als je daar achteraf over denkt, heb ik daar wel nog dingen over bijgeleerd.

Respondent 7: Ik vond ook dat je daar meer zicht had over voor wie dat allemaal toepasselijk is. Ook zo met de slotzitting dan kwamen er experts waarvan je vaak dacht van 'huh, kinderrechten daar heb je toch niks mee te maken?' Terwijl je dan wel leerde dat da wel belangrijk was voor hun, en dat ze daar ook dingen over te zeggen hadden enz.. en allez dat leerde je ook!

Respondent 8: En ook wij, wij kijken daar zo allemaal naar van kinderrechten dat is toch logisch?Bedoel, Iedereen heeft dat toch? Maar als je dan kijkt naar KRAS, dan zie je zo al die verschillende visies van al die verschillende landen, en ook hoe kinderen daar geen rechten hebben enz... dan begin je daar wel over na te denken enz. En dat is eigenlijk ook wel goed.

Respondent 6: En ook op vlak van België kan dat ook wel nog beter. Alle ik dacht altijd zo van hier zit het echt perfect. Maar als je dan begint over na te denken zo. Gelijk die commissie van inspraak enz...Dan blijkt dat dat wel goed zit maar dat da allemaal veel beter kan.

Respondent 10: En over vluchtelingen kinderen in België,

Respondent 6: Ja!

Respondent 10: Dat is ook in eeeuch België, dus dat gaat dan ook over België hé.

Roxanne: Uhum, oké. En eeuchm, kan je soms voorbeelden geven dat je nu nog bezig bent daarmee? Zo dat KRAS wel iets veranderd heeft en dat je daar nu nog bezig mee bent zo?

Respondent 7: Ah, mijn broer moest een werk maken over kinderrechten en ik heb gezegd 'hier de KRASmap aub'. (lacht)

Respondent 10: Niiiiiice!

Roxanne: mMar voor de rest zijn jullie daar niet meer zo...?

Respondent 5: Wij zien nu ook weer kinderrechten ding terug, allez we zien mensen- en kinderrechten nu terug opnieuw.

Respondent 6: Ik vind het wel jammer dat je zo niet echt hoort wat er mee gedaan wordt met de dingen dat je zo ziet in de slotzitting. Want nu weet ik niet wat er zo niks over wat ermee gedaan is. Of er iets veranderd is ofzo...

Respondent 5: Ja dat vond ik ook!

Respondent 10: Zowel de lokale als de overkoepelende...

Respondent 6: Ja.

Respondent 10: Ja, maar we hebben daar wel eens mail over gekregen, dacht ik of via Crevel op Smartschool...

Respondent 5: Ja, ik denk dat da zo beetje samenvatting was over wat dat er eigenlijk zo allemaal besloten is op de lokale slotzitting zo, denk ik

Respondent 7: ma hadden ze ook niet zo mensen van ons gevraagd om zo die samenvatting te maken? En we, ook zo na van die recepties... ik word nog altijd gevraagd voor die recepties, dat is dan zo de vrijdagavond, of nee de vrijdagnamiddag om 3u middags... maar ja sorry, ik zit nog altijd op school... zo ja met die politici, voor die dingen die we in KRAS hadden besproken mochten we dan gaan verdedigen daar. Maar ja, ik kon daar zo helemaal niet geraken!

Roxanne: **Als je dan zo beetje, ik heb daarnet zo al beetje gezegd wat Globelink verwacht zo en wat de doelstellingen zijn met KRAS ook. En zij praten ook zo, over de wereld in het algemeen. Wat is jullie visie eigenlijk op de wereld en op de toekomst van de wereld eigenlijk? Los van kinderrechten hé, gewoon in het algemeen.**

Respondent 7: Zo'n moeilijke vraag.

Roxanne: **Of je het positief of negatief ziet, of hoe je er op kijkt!**

Respondent 8: Ah, ik kijk ongelofelijk negatief op heel de mensheid eigenlijk, maar dat zit zo beetje in mijn hoofd. En dat is zo ja, ik ben zo tegen vanalles, eeuch maar ik spreek mij daar meestel niet zo over uit. Voor een beetje mezelf. Eeuchm omdat da zo heel extreem is, omdat mensen veel te veel opzetten over zichzelf vind ik. Ik ben, persoonlijk vind ik mezelf ook niet zo leuk, (lacht) niet dat ik met zelfmoordpogingen zit ofzo, maar echt zo van het feit van: mensen zijn veel te egoïstisch en te dikkenekkerig. Eeuchm, Maar van de wereld op zich vind ik dat wij niet mogen denken dat wij de baas zijn, want dat is niet zo.

Roxanne: **Ja het dat, dat ik bedoel. Zo van de dingen die nu slecht zijn, denk je dat da gaat verbeteren... of...**

Respondent 10: Volgens mij wel echt niet hoor

Iedereen: Neen!

Respondent 8: Oorlog zal ook altijd blijven bestaan.

Respondent 10: Het is niet da wij zo ineens tot een speciaal akkoord zullen komen dat heel de wereld... allée wij wonen dan allemaal samen. (lacht) weetje, Allée kweetniet...pffft, kvind dat echt... ma khou er mij ook gewoon niet mee bezig. Maar ook omdat ik er ook niet veel van weet, Misschien wil ik er gewoon niet mee geconfronteerd worden

Iedereen: Ja ja.

Respondent 10: Om te zien hoe erg het wel gesteld is.

Respondent 8: Hoe meer je er over nadenkt hoe erger het lijkt.

Respondent 10: Ja...

Respondent 6: Kvind ook dat er nog veel zinloos geweld is in de wereld, zo gelijk nog altijd, want ik dacht, in europa zie je dat niet zoveel hé, zo na de tweede wereldoorlog hé, maar als je dan zo beetje begint de actualiteit begint te volgen of je ziet dat in de geschiedenis denk je van 'allée waar zijn ze mee bezig? Hoe kunnen ze nu nog altijd niet doorhebben dat dat niks oplost?'

Respondent 7: Uhu, ja dat is

Roxanne: Uhum.

Respondent 6: En ik denk dat da niet of allez niet veel ga verbeteren, want niemand veel doet daar zo echt iets aan, lijkt dat, zo lossen dat dan zo op, maar uiteindelijk doen ze er niks aan om dat dan zo te houden.

Respondent 7: Ik was ook zo aan het denken van het milieu, héé, van het feit nu met al die productie, dat da slecht is voor het milieu. Jaaa, ze zeggen wel van hé: draai je kraan sneller dicht, weet ik veel. Maar echt veel kunnen wij daar niet aan doen en de politiek kan daar ook echt niet snel genoeg op reageren ook doordat dat zo'n traag systeem is. En dan heb ik zo vaak zo het gevoel van; tegen dat er effectief genoeg gedaan zal zijn om het probleem aan te pakken, is het te laat.

Roxanne: Ja.

Respondent 5: Ja ik ben ook wel zo'n beetje, gelijk van, maar aan de ene kant denk ik ook wel van: we kunnen niet niks doen hé, want anders gaat het gewoon de verkeerde kant op! En kdenk ook zo van het feit dat eigenlijk , alle zo tijdje geleden ist zo weer SMOG-alarm geweest in België, maar dan denk ik van: alléja, heb je al eens gekeken naar China?! Alle dat vind ik toch, van, alle, gelijk toen dat daar de olympische spelen waren, was dat dan toch ook? Dat daar zo'n heel ding was dat da zo heel vuil was al die keren enz...

Respondent 10: In feite zitten we altijd te zeggen van we moeten er iets aan doen.

Respondent 5: Ja!

Respondent 10: Maar we blijven wel van die grote dingen organiseren.

Respondent 5: En uiteindelijk is het niet enkel België, hé, wij zijn, wij hebben een hele kleine voetafdruk in heel de wereld en dan nog moeten wij dan eigenlijk, ja, zoveel doen! Kweet eigenlijk niet of dat in andere landen ook zo is, dat ze zo zeggen van... alle kan me dat gelijk niet voorstellen dat ze in Rusland gaan zeggen van , je mag niet, aléé kweet da eigenlijk niet. Allé, SMOG-alarm, kdenk niet dat dazo in veel andere grote landen kan bestaan.

Roxanne: Ja, dat dat in andere landen niet zo ... ja.

Respondent 7: Opeens in L.A. en San Francisco zeggen dat niemand nog met de auto mag rijden

Respondent 5: Ja ewel, zo opeens zeggen in New York van SMOG-alarm, denk niet dat da...

Roxanne: Josefien jij knikte, jij gaat hier ook mee akkoord?

Respondent 6: Ja, maar alléé, ik denk sowieso je probeert wel dingen te doen maar zoveel zal dat toch niet veranderen. Dus, aléé ik probeer het ook wel eeuch eeuch van als ze zo zeggen van doe dat uit of doe dat uit, of doe de lichten uit als je weg gaat of laat de deur niet open staan. Ik probeer dat ook wel altijd te doen, maar dan denk ik zo maja: dat is nu in me huis zoveel zal dat niet veranderen. Maar alléja, als iedereen zo denkt van ik doe het toch niet, want tga toch niet veranderen dan gaat het zeker niet veranderen.

Respondent 10: Ja, zeker niet, iedereen denkt gewoon beetje voor zichzelf uiteindelijk hé, want ik denk: ik zeg vaak tegen mij van 'alléé kmoet dat echt stoppen', of als mijn broer zegt dat ik mijn licht laat aansteken, dat is echt wel waar; maar uiteindelijk denk je dan als jeeeeuch, voor je water ofzo van maja allez das nu toch gewoon voor mijn eigen dat ik een lange douche wil nemen ofzo.

Roxanne: De veranderingen zou eigenlijk gewoon zo meer van bovenaf moeten komen, maar omdat alles daar zo traag gaat blijft het zo'n beetje...

Respondent 6: Jaa op kleine schaal, kan je wel veel veranderen als het op grote schaal ook werkt.

Respondent 10: Jaa jaa dat is.

Respondent 6: Allez, Kbedoel als je als individu iets doet, oké, maar als iedereen als individu dat zou doen, dan zou da wel veel veranderen werken. Maar dan moet iedereen eens beginnen geëngageerd zijn en...

Respondent 10: Dat is gelijk, kheb dat overlaatst aan mama gezegd, zo die klimaatconferentie. Allez, pfft, Dat slaat toch nergens op? Want die komen altijd samen van overal, en dan zitten die zo beetje te praten, maar volgens mij komt er daar weinig zinnigs uit.

Roxanne: Uhu.

Respondent 6: Jaja...

Respondent 5: En ik heb altijd zo van die geniale ideeën op mijn eigen zo (lacht). Gelijk zo van ja: er zal water tekort hebben, zijn, dus ja, waarom gaan we de zee niet beginnen zuiveren ofzo? Allezja, dan dan, Dan helpen we, dus dan gaat de zeespiegel niet meer teveel stijgen, omdat we drinken. Allez, Da moet toch kunnen, en, allez, als ik dat kan, waarom kan de rest dat dan niet?

Roxanne: Ja zo frustratie zo'n beetje...

Respondent 5: Ja kheb nog soms van die ideeën hoor, dat ik dan denk van: allez, ik kom erop, waarom jullie dan niet?

Respondent 7: Ik vind dat ook zo, soms zo ideeën in de politiek dat ze dan zo wel willen veranderen. Er zijn zo altijd 2keer, alleja 2 standpunten. Gelijk, eeuchm, kzeg nu maar die wagens dat je van een bedrijf krijgt. Ze zijn die premies daarvoor, alleéja ze hebben dat afgeschaft, omdat ze iets hadden van "ja dat is niet goed voor het milieu". Maar dan is er nu weer kweetniet hoeveel reactie van:" ja maar die wet we zijn daar helemaal niet meer akkoord." Zo heb je zo altijd twee standpunten en de politiek staat daar echt tussen. Zo van ja oké we moeten meer voor het milieu doen maar ja de economie is ook massas belangrijk. En ja op de duur heb ik zo het gevoel van ja eeuch,hoh, we kunnen eigenlijk niets veranderen!

Respondent 6: Ik vind in veel landen kan de politiek eigenlijk volgens mij niet zoveel veranderen, zoals in Amerika. Zij kunnen gewoon niet beginnen over echt belangrijke zaken beginnen praten omdat zij zodanig veel tegen elkaar zitten te botsen. Ja ik vind dat fantastisch dat Obama verkozen is hé, maar hij kan bijna niks uitvoeren omdat hij gewoon heel de tijd de... de republikeinen tegen zich heeft zo. Dusja, hoe willen we dan gelijk over de hele wereld iets gaan veranderen als ze zo over zo'n kleine dingen zitten... te discussiëren.

Roxanne: Jaja. Uhu.

Respondent 8: Maar dan nog, allez ,maar hebt dan wel, allez kheb deze week een artikel gezien in de krant van een jongen, die eeuch samen met een of ander team een systeem heeft uitgedacht, om wa wast? 3 miljoen ton afval uit de zee te halen. En dan heb je zoiets van: Kijk die is ook alleen en die kan dat ook! Dan is dat zo van: als wij zo voort doen met wat wij zo van die kleine dingetjes doen, zal dat uiteindelijk ook wel helpen hoor! Dus, alleja

Respondent 6: Uhu.

Roxanne: En heeft KRAS jullie eigenlijk bewuster gemaakt van hetgeen er zo aan de hand is in de wereld? Iets veranderd aan jullie visie over de wereld?

Respondent 5: Toch beetje, zeker de standpunten zo, Bolivië hebben we wel heel goed gehoord, hun standpunten dan heb je wel zoiets van: wij hebben het zo goed en in andere delen van de wereld is het zo slecht. Dat je dat eigenlijk moeilijk kan verstaan dat, dat, ze niet dezelfde mentaliteit hebben zoals eigenlijk ja zoals ons, kvind dat eigenlijk ja

Roxanne: Uhu.

Respondent 10: Mijn visie is niet echt veranderd, maar ik heb, allez, kheb wel veel meer bijgeleerd over de andere, over andere landen hun visie

Respondent 6: Maar ik denk dat misschien KRAS, kvond da wel heel interessant, en zo, maar dat ze misschien van die onderwerpen meer kunnen linken aan wat er in da actualiteit gebeurd, want het lijkt allemaal zo vaag, zo die onderwerpen,

Respondent 10: Ja das waar.

Respondent 5: Das waar

Respondent 6: Hooh, zoals vluchtelingen enz... maar dan als ze echt dingen gaan halen uit nieuwsberichten, van dingen die recent zijn gebeurd dan zou je meer de neiging hebben om, om de actualiteit meer te volgen om er meer mee bezig te zijn, dan zo, ja dan weet je gewoon meer uit een brede waaier zo. Want nu was het gewoon zo aspect kinderrechten, maar zo hele vage onderwerpen, maar als ze dat dan meer zouden linken aan van alles..

Respondent 10: Ja dat is ook zo, onze leerkracht geschiedenis, die is zo bezig over de actualiteit, en ik heb zo veel meer zin om nu de actualiteit zo te volgen. Om er over te kunnen mee praten.

Respondent 6: Ja das echt zot, je vindt dat direct veel interessanter.

Roxanne: Ja?

Respondent 6: Ja, als dat aan de actualiteit wordt gelinkt.

Roxanne: En waren jullie daarvoor, ook al bezig met zo, ja de actualiteit en de wereld en het nieuws?

Respondent 5: neen totaal niet, bij mij is dat al amper geweest dat we dat moesten doen, zo ook voor taken van Aardrijkskunde en al

Roxanne: Maar niet uit jezelf, uit jezelf zou je dat niet doen?

Respondent 5: Jawel, ook, allez gewoon omdat mijn ouders naar het nieuws kijken bijvoorbeeld, dan kijk je daar automatisch ook naar toe

Respondent 6: Ik lees de krant omdat we dat thuis hebben en daarom interesseerde me dat wel, maar dan als je dan zo, ja, eech over die onderwerpen meer te weten komt dan ga je meer die artikels lezen die daarvoor staan en ...

Respondent 5: Ja en dat is ook zo leuk als je er iets over weet, dat je zo kan, gelijk allez bij ons is dat ook zo als de leerkrachten iets weten allez als je de krant niet leest. Dan is dat sowieso een andere leerling die zegt van: ja, dat stond in de krant van.... Enja, denk dat da wel interesse wekt bij iedereen zo

Respondent 7: ja da merk ik wel van mezelf, alléja, zo want wij kijken niet naar het nieuws, we hebben geen krant en geen tijdschriften. Dat ik nu zo meer op de computer zou opzoeken. Gelijk zo in geschiedenis, hadden we zo geleerd, kweetniet van Syrië zo,

Respondent 6: Ja wij ook.

Respondent 7: Heb ik zo documentaires opgezocht op YouTube en ik was daar eigenlijk wel nog slecht van dat ik daar eigenlijk niks van wist.

Respondent 6: Jajaja.

Respondent 7: Zo van, dat is eigenlijk echt wel massas groot. Want In mijn ogen is da gewoon, gaan ze daar binnen 20 jaar wereldoorlog 3 van maken, alle ik denk daar nu zo ver hé en dan heb ik zoiets van: allée dat jij daar zo weinig van wist. Ik dacht; ja oké burgeroorlog ik had dat zo geminimaliseerd. Maar als je dan zo die beelden ziet en echt getuigenissen, alleja, ik vond da echt erg.

Roxanne: Maar dat was dan voor een opdracht van school en zou je zelf ook rapper info opzoeken?

Respondent 7: Maar neen, dat was geen opdracht voor school

Roxanne: Aah das was gewoon echt uit jezelf?

Respondent 7: Wij hadden da gezien op school en ik was daar zo in geïnteresseerd in geraakt.

Roxanne: Aja oké dus da was wel. En hoe was dat bij jou, Josefien, was dat ook zo?

Respondent 6: Ja maar pfft, wij hebben nu zo ook zo soms lesonderwerpen, ook van de geschiedenis vooral en ook ja van de seminar. En dan is ze zo bezig over iets. En in ons seminar in de eerste les zijn wij direct begonnen over eeeuch 11 september, zo over die aanslagen en alleja, dat is nu ook zo een onderwerp die mij ook wel zeer interesseert. En dan ga ik ook wel, als mij dat echt interesseert ga ik daar ok wel over opzoeken. En als ik dan een artikel zie staan in de krant ga ik dat ook wel eerder lezen.

Roxanne: Uhu uhu.

Respondent 6: Dusja, 's Ochtends doorblader ik meestal de krant, maar als ik dan echt een artikel zie die mij echt interesseert, dan ga ik dat ook wel lezen. En dan is dat zo echt van :'aja nu heb ik dat weer bijgeleerd of dat...'

Respondent 6: Ik vind altijd zo de combinatie. Als je zo iets ziet in eechm in de les of of in KRAS of zoiets, iets dat je interesseert, maar dat is zo heel vaag, en als ze dat dan linken aan de actualiteit heb ik altijd meer zin om die dingen in de actualiteit daarvan te lezen of te zien. En ook als ik iets zie in de actualiteit, waarvan ik denk van dat is wel interessant, dan wil ik daar ook meer achtergrond over weten. Maar meestal is het omgekeerd, als ik daar zo iets vaag van zie in de les en ze linken dat aan de actualiteit dan ga ik zo echt...

Respondent 10: Volgens mij moeten ze het in KRAS zo gewoon een beetje meer doortrekken, naar wat er nu vandaag

Respondent 6: Jaja kvind dat ook

Roxanne: Dus jullie zijn niet in KRAS gegaan met zo'n dingetjes van: ik ben wel geïnteresseerd in politiek en de wereld enz en daarom neem ik deel aan KRAS. Dat was niet jullie...

Respondent 6: Mmm van mij wel ook.

Roxanne: Want in die andere groep was dat bijvoorbeeld wel zo?

Respondent 6: Ja, van mij wel nog ook, maar denk bij de meeste niet. Twaren er veel niet zo geïnteresseerd

Respondent 7: Ooh sorry ik heb de vraag niet gehoord.

Respondent 6: Mmm, kweet niet waren er veel niet zo geïnteresseerd

Roxanne: Bijvoorbeeld bij die andere groep, we hebben ook al een gesprek gehad in Gent. Zij zijn, hun motivator was bij veel hen hun ook, alle bij alle 4 eigenlijk, dat ze heel geïnteresseerd zijn in de politiek en zelf misschien ook ooit plannen hebben om in de politiek te gaan en heel hard bezig zijn met de wereld en daarom ook in KRAS zijn gegaan, omdat daaa omdat daaa

Respondent 7: Aah bij mij is het eerder omgekeerd! Ik ben in KRAS gegaan en nu heb ik zoiets van 'jaah misschien moet ik volgend jaar wel politiek studeren'

Respondent 5: Ja bij mij ook, ik wil dat wel leren, maar zover ga ik nu niet gaan, maar kvond da wel interessant eigenlijk

Roxanne: Uhuum, oké, eeeum...

Respondent 10: Bij ons in seminar had je wel, eeuch, je moest daarvoor kiezen hé voor seminar,

Roxanne: Uhu.

Respondent 10: Maar er zaten er verschillende in KRAS die ook niet gekozen hadden, want je hebt dat vaak dat je je keuze niet hebt, en dan eeum ja dan ben je gefuckt hé, dan zit je in KRAS en dan moet je naar die...

Respondent 6: KRAS Is zo de restgroep hé zo, dat is zo, bij alle andere heb je zo bepaalde plaatsen en dan al deze dat niet in dat seminar kunnen worden zo bij KRAS gestoken

Respondent 10: Ja ik vond, khad dat ook wel gewoon, tijdens de uren seminar, eeuch zag je dat ook zo gewoon sommigen met weinig motivatie, en dan eeuch heeft dat natuurlijk ook nadelen voor die bijeenkomsten.

Respondent 7: Ik vond dat eigenlijk wel jammer.

Roxanne: Ja.

Respondent 7: Van SASK uit.

Respondent 5: Ja, dat...dat zag er gelijk beetje uit als verplichting.

Respondent 8: JA wij zaten daar echt zo van: "Ocharme die kinders die hier echt niet willen zitten".
(lacht)

Respondent 6: Ik denk dat ze dat gewoon niet als seminar moeten doen KRAS, maar dan meer ja kweetniet, iets met kinderrechten. Alle dat ze dat dan kinderrechten noemen, en dat je dan dat seminar maakt over kinderrechten en dan als bijkomstigheid dat je zo kan naar KRAS gaan. Dat ze dan zo uitleggen wat dat is enz, maar niet zo echt KRAS als seminar en dat je moet

Respondent 7: Ja want je zag dat ook echt dat zij daar waren en dat zij daar moesten zijn en dat ze daar eigenlijk ferm tegen hun goesting. Want gelijk ook met die netbooks, op den duur zag je dat ook echt. Die willen gewoon allemaal weet ik veel wat, op die computertjes. En ja, ik vond dat jammer. ja wij hebben eens een hele namiddag zitten discussiëren met 3 groepen en de rest deed niet mee. En ja ik snap, ja aan de ene kant was dat leuk, want ja, wij hadden een massas boeiende discussie gehad. Maar aan de andere kant hadden wij zoiets van: ja, en de rest nu?

Respondent 5: De rest heeft gewoon 3 uur verspild.

Respondent 6: Die gaan dan KRAS echt wel hebben gezien als, aja kheb hier mn tijd zitten verprutsen, twas echt tijdsverspilling

Respondent 5: En die gaan dat dan doorgeven aan andere, terwijl dat dan eigenlijk, ja, als je luistert naar degene die daar echt geïnteresseerd in zijn, die gaan dan wel zeggen dat da leuk is. En ik denk dat da zo de negativiteit wel...

Respondent 10: Dat was zo, wij hadden zo 2 vriendengroepen van SASK en dan had je nog andere ook hoor. Maar onze groep wij deden daar dan wel aan mee maar die andere groep deed daar dan, die zat echt op Facebook de hele tijd.

Respondent 6: En je had dan nog Shanna en al die waren daar ook echt niet voor in geïnteresseerd.

Respondent 10: Ja en getto en al

Roxanne: Uhum, oké. Eeum ja, dat is nu ons laatste puntje eigenlijk. Engagement in de samenleving, waaraan denken jullie als jullie dat horen?

Respondent 8: Dat je mee doet met de samenleving.

Respondent 6: Dat je iets probeert te verwezenlijken.

Roxanne: Oké, en vinden jullie van jullie zelf datje dat eeeuch, dat jullie iets doen voor de samenleving? Vinden jullie dat jullie iets doet voor de samenleving? Dat je je inzet voor de samenleving? Zijn er? Of niet echt?

Respondent 10: Bedoel je op politiek vlak dan?

Roxanne: Gewoon wat datje, wat dat je, hoe dat je dat zelf in vult, bvb ik doe... als je al zegt van ik doe mijn lichten uit, dat is al iets of ik zit in die organisatie, of, of...

Respondent 10: In de zomer doe ik Oranje en ik voel mij daar echt super goed bij. Ik vind echt, Dat is echt super belangrijk voor mij. Allez ja dat is echt fantastisch en dan voel je echt dat je iets doet voor die mensen. Enzo ja Dat wordt zo beschouwd als een groep mensen, ofja kindjes met een beperking en kvoel me daar echt heel goed bij dat ik dat doe. Dat is echt zo een engagement dat je eigenlijk met heel je hart doet.

Roxanne: Welja tis zoiets dat we bedoelen.

Respondent 7: Eigenlijk als ik nu zo denk, doe ik eigenlijk weinig voor de samenleving.

Roxanne: Uhu.

Respondent 7: Ik ga naar school en ja oké ik heb een paar hobby's maar daar blijft het bij ja, echt iets voor de samenleving beteken ik niet, nu nog niet.

Roxanne: Ewel, neen, dat is ook geen verwijt ofzo, we vroegen ons dat gewoon af in het algemeen. En eeum...

Respondent 6: Ik zo binnen de school een beetje met het presidium, allez niet dat we echt veel kunnen verwezenlijken ofzo.

Respondent 10: Maja neen, dat is wel iets hé.

Respondent 6: Ja ik zit ook zo in het wereldcomité van school, tis ook puur symbolisch, maar dat is dan ook zo van: blote voeten dag of schrijf ze vrijdag.

Respondent 6: Maar ik wil daar misschien wel nog iets verder in doen, zo met dat ..., kdenk wel, allez kweet het zo niet zo goed, kvind da wel echt leuk om te doen zo en zo te proberen iets te verwezenlijken, dus ik denk dat ik daar wel nog iets meer mee wil doen, maar tis allemaal zo nog vaag hé.

Respondent 10: Wij hebben zo op bezinning zo, zo speech zo, zo iemand die kwam spreken eeeuchm van iemand van artsen zonder grenzen en dan dacht ik zo van "What the hell, dat wil ik echt doen zo!!!" Dat zit zo de hele tijd in mijn hoofd, kwil dat echt nog altijd graag doen en dan zeg ik hele tijd tegen mama van 'jaa kwil dat echt graag doen'. Allez dat is dan zoiets kleins, dat je kan veranderen voor, allez daar heb ik echt zin in om dat te doen voor andere mensen.

Roxanne: Uhum ja.

Respondent 5: Ik ga nu dit weekend, moet ik op kamp zo JOKA kamp. Kweet niet of je daar, misschien heb je daar op school al iets over gehoord?

Respondent 7: Aaah ja ja ja!

Respondent 5: Kamp voor oude mensen zo eigenlijk, dat je dan gewoon naar het rusthuis gaat enneeeuchn dan blijf je daar ook slapen. En denk als ik dat gedaan zal hebben dat ik ook zoiets ga hebben van: allez, dat is wel, die mensen hebben wel een tof weekend gehad. Denk dat da zo beetje tzelfde is als van jou , inderdaad. En kdenk ook ja, zo ja, artsen zonder grenzen dat spreekt mij ook wel allemaal zo aan. Echt zoiets van, je wil toch wel iets doen om de samenleving beetje te helpen en gewoon om de mensen gelukkig te zien. Denk dat da wel leuk is, dat zo....

Respondent 10: Dat je dan zo iets terug krijgt

Respondent 5: Denk dat da wel leuk is, dat de mensen zo zeggen van, kijk kheb nu wel een toffe dag gehad. En ookal ist zo, maar gaan wandelen met de oudjes uit het rusthuis, of weet ik veel wa, maar allez, denk dat da wel leuk is!

Roxanne: Uhum tuurlijk.

Respondent 6: Ik weet niet of dat daar ook bij hoort, ma bij ons thuis doen wij ook wel zo van die kleine dingen zoals nu eeuchm Haiyan steunen, van eeuchm, ja zo altijd goeie doelen, van eeuch, Haiyan is zo van... hoe noemt dat daar ? De filipijnen! Zo als er rampen gebeuren steunen wij dat welk altijd zo met 30 40 euro, maar we proberen toch altijd zo te steunen. En we eten zo altijd zoveel mogelijk bio en zo van die dingen, dus...

Roxanne: Ja, uhu.

Respondent 6: Ja veel sociaal. En met mijn zus, ga ik zo vaak, allez als we naar gent gaan bijvoorbeeld, gaan we altijd naar de vooruit gaan eten omdat daar ook zo bio is en ook zo eerlijke handel. En zo sociaal proberen we altijd ook zo iets en ja veel met eerlijke handel.

Roxanne: Ja, uhu.

Respondent 8: Vroeger hadden wij een zoutmijnkindje, maar dat is nu eeuch ook eeuch dat is gedaan eeuch omdat mijn ouders gescheiden zijn. Maar ik ben ook nog eens een dag gaan helpen bij Poverello, en het is eigenlijk ook daardoor dat ik mij niet meer... engageer in de samenleving, om dat Poverello eigenlijk echt slecht is.

Roxanne: Oei is het echt?

Respondent 8: Ja dat is echt. Ja, ze geven daar eten dat over tijd is aan de mensen, maar ja, ook al is het goedkoop, je doet da niet. Nuja, eeuchm, allezja ik wou mij wel inzetten voor de samenleving, maar onze speelpleinwerking is dan gestopt en overgenomen door het stad en dat is ook helemaal naar de zak. En poverello was ook helemaal echt een flop en allez engagement in de samenleving, ja , dat is een beetje minder voor mij...

Roxanne: En zou je daar in de toekomst nog anders? Zou je nog iets ondernemen om toch nog iets te doen? Of dat je denkt dat zo gelijk, dat project wil ik wel nog eens...

Respondent 8: Ja zo dingen dat ik echt weet dat goed doen, ga ik wel doen. Maar voor zo, allez kga niet zomaar nog iets, zonder dat ik weet alles beter weet.

Roxanne: Ja.En bij Josefien, hoe denk jij daarover?

Respondent 6: Ja ik heb niet echt iets van, waarvan, ik zeg van daar help ik de samenleving mee. Dusja ook Wereldcomité op school, dat heb ik al gezegd. Maar ja, dat is, dat helpt eigenlijk niks, maar ik doe dat wel graag. En , jaah, kweetniet, maar de jeugdbeweging, kzit daar nu ook in, en ik doe da eigenlijk ook wel verschrikkelijk graag, gewoon met die kinderen bezig zijn. Kweet niet of dat iets is voor de samenleving ofzo, maar...

Respondent 10: Maja die kindjes je geeft hen gewoon een massas leuke namiddag.

Respondent 6: Dat is, je geeft hen een spelletje en die kindjes gaan daar zo helemaal in op, je weet dat ze da graag doen en je ziet dat ook soms aan hun gezichtje. En dan krijg je ook zoveel liefde van die kinderen terug, dat is zo iets van... jaa dat geeft ook een goed gevoel aan mezelf zo!

Roxanne: Uhum, ja tuurlijk. Uhum. En heeft KRAS zo ook zo iets in veranderd. Bijvoorbeeld: door aan KRAS mee te doen denk ik dat ik misschien...?

Respondent 7: Ja ik heb mij dan direct eeuch ook geëngageerd voor de schoolraad, en nu durf ik ook, kheb nu ook gevraagd om deeeuch leerlingenparlement voor te zitten. En zo van die dingen... kdurf mij nu veel sneller daarin

zo... ja met dat ik zo in de senaat heb voorgezeten durf ik nu echt wel zeggen van : ja kheb dat al gedaan. Kheb daar al over geleerd en kweet hoe dat da moet.

Roxanne: Uhu.

Respondent 10: Het is die stap die je moet durven zetten waarschijnlijk.

Respondent 7: Allez kga niet zeggen van 'ja, hé, ik kan da goed ofzo'. Maar kdurf wel zeggen van ik weet wel hoe dat in mekaar steekt. En ja, Gelijk ja gisteren was het vergadering van de schoolraad enja tzit daar ook zo een meisje bij vant derde en een jongen vant vijfde. Maar ja, het meeste vragen ze aan mij omdat ik 6de jaar ben. Kdurf daar ook veel meer, allezja...

Respondent 8: En laat hij jou uitspreken Voorzitter X? (*lacht*)

Respondent 7: Ja, hoooh, zo gisteren kom daar zo binnen: dit is Respondent 7. En ik bekeek hem zo en ik dacht: "Ooh nee".

Respondent 8: Hij denkt dat hij de baas is

Roxanne: Zijn er nog andere mensen zoals Respondent 7 die denken, die dingen zo, dat zo oo, of niet perse, dat kan wel zo na KRAS dat je nog dingen hebt..

Respondent 8: Bij mij was het juist omgekeerd.

Respondent 6: Ik denk daar wel nog aan, zo politiek, dat spreekt me wel aan.

Respondent 5: Ik kwam zo thuis met ideeën in mijn hoofd van: dat ga ik doen en dat ga doen, kheb dat wel altijd. Maar ik denk dat ik wel zo paar dingen nog eens ga doen

Roxanne: En wat zei jij, Respondent 8?

Respondent 8: Dat van mij juist omgekeerd was, doordat wij zo met die politiciers gebabbeld hebben, heb ik juist echt iets heel hard tegen de politiek gekregen omdat ik dat echt vreselijk vond van hun. Dusja

Roxanne: Uhu.

Respondent 5: Ik vond da wel nog tof eigenlijk

Respondent 6: Ik heb juist meer het gevoel kregen dat je als individu echt iets kan bereiken.

Respondent 5: Ja, dat je echt gehoord wordt.

Respondent 6: Maar zo niet helemaal omdat je altijd zo tot een concreet voorstel moet komen met andere groepen, maar zo dat je wel dat je zo iets kan van invloed kan hebben en als je zelf zo nog ideeën hebt om de wereld, allez samenleving beter te maken. Kweetniet, denk daar wel nog aan, om zo mijn eigen ideeën zo beetje in de samenleving, in de politiek te brengen. Ma kweet niet hoe ik dat dan echt kan doen, omdat da zo allemaal zo hypocriet nog is zo hé, nu zo de politiek, en...

Roxanne: Maar en door KRAS heb je daar, of allez dat was daarvoor ook al en door KRAS is dat dan versterkt?

Respondent 6: Versterkt ja.

Respondent 7: Ja, gelijk we leerden zo in het begin van het jaar, dat er op 25 mei verkiezingen waren, en dan had ik ook zo direct het idee van: JA KGA MEEDOEN!! Maar ik ben daar nu al van af gestapt omdat ik daar gewoon geen tijd voor heb. Maar dat was wel, allez, dat was ook zoiets met KRAS zo van 'dat kan, waarom zou je dan niet doen?' zo ja, al van die dingen.

Roxanne: Dat geeft je weer beetje meer zelfvertrouwen?

Respondent 7: De politiek je moet daar gewoon niet zo bang van zijn, je moet je daar gewoon insmijten en jaaa lukt wel, en lukt het niet, god ja, dan is dat niet zo erg.

Roxanne: Ja, ja oké, wil er daar nog iemand iets over zeggen? Oké, dan hebben we gedaan. Ja we hebben gewoon nog, Onze afsluiter was gewoon van: als jullie zouden vinden van : jullie hebben dat echt wel niet aangehaald en ik wou dat nog kwijt. Of we hebben daar niet over

Respondent 7: Aah ik ging dat nog zeggen: ik heb een keer gevraagd, eeach, om zo'n lokale slotzitting voor te zitten en dat mocht en ik vond dat massas leuk.

Roxanne: Aah ja, jij hebt dat voorgezeten?

Respondent 7: Ja ja ik heb dat gevraagd.

Respondent 10: Aah gewoon, random zo, niet met KRAS?

Respondent 7: Jawel, met KRAS hé, hier in Brugge.

Respondent 10: Aah hier in Brugge! Ja okéé!

Respondent 7: En ik heb dat 1 keer voorgezeten en ja, ik heb dat gewoon gevraagd en ik mocht dat doen en kvond da massas chill. Zo van 'aah als jij dat wil doen? Natuurlijk mag je dat doen!'

Roxanne: En wat moest je dan allemaal doen?

Respondent 7: Aahja voorzitten en zo mensen in discussie.

Respondent 10: Wat dat Leerkracht X allemaal zo doet zeker?

Respondent 7: Ja. Maar hij zat naast mij en hielp mij daar echt in zo van ' ja je mag die mensen daar niet vergeten enz...' Want alleja, dat was natuurlijk niet makkelijk omdat ik dat nog nooit heb gedaan, maarja, kvond da wel cool dat ik dat mocht doen. Zo van, natuurlijk, dat is jullie discussie, als er iemand dat van jullie wil voorzitten, tuurlijk zal ik plaats maken daarvoor.

Respondent 10: Dat is ook wel nog, allez, denk dat ook wel dat da met KRAS te maken heeft maar dit jaar hebben we zo discussie gedaan, eeach, in onze klas, gewoon ja gediscussieerd met onze leerkracht. En Lee kracht x had 3 voorzitters nodig en kwil da gelijk echt wel nog doen, denk dat je daar echt in gegroeid bent.

Roxanne: Uhu, omdat je zo beetje gezien hebt, hoe dat gaat. En hoe komt dat Respondent 5 dat jij dat hebt voorgezeten in Brussel?

Respondent 5: Eeum, jaa Nicolas hé (*lacht*) hij heeft mij daar echt zo in meegesleurd, die jongen , ja hij is echt zo. Gewoon, allez. En dat is eigenlijk wel nog tof, want ik heb echt iets gedaan zo dat ik nooit van mijn leven zou doen. En dan doe je dan toch, dan is dat wel voldoening. Eigenlijk zou ik dat echt, mensen nog aanraden. Het enige dat ik jammer vond aan die overkoepelende slotzitting is dat er eigenlijk wel veel oudere mensen waren. Allezjja, die zaten al in de unietf en al, die studeren al rechten... ik dacht van: oei ja

Respondent 7: Die niet meer mochten meedoen aan KRAS zelf, als je niet meer int 6de middelbaar zit dan kun je niet meer meedoen. En die deden dan mee op overkoepelende slotzitting.

Respondent 5: ik dacht zo, dat gaan allemaal mensen zijn zoals ons. Maar die praten dan natuurlijk ook weer allemaal eum....

Respondent 7: Chinees.

Respondent 5: We moesten dan zo een voorbeeld geven van hoe het zou kunnen zijn en zij zeiden allemaal dingen tegen mij waarvan ik dacht van 'neen meen je dat?! Kga dat niet kunnen! Dat ik dacht van allez, ja dat was wel minder vond ik. Maar ze zouden echt wel de jongeren moeten aanspreken want dat was echt wel een ervaring vond ik.

Respondent 7: Ja gelijk die twee, die zo beetje buitenlands...

Respondent 5: Aja!

Respondent 7: Gelijk die ene , die zo zat in het Europees Youth forum! En da was zo van: WA?!

Roxanne: Aja jaa ma wij weten wie dat is.

Respondent 10: Is het echt?

Respondent 7: Ja da was zo 'sorry dat ik te laat kom, maar ik kom van een eeach eeach parlementaire zitting ofzo' en ik had echt iets van 'wa?'

Respondent 10: En dan sta je daar dan zo met je KRAS-ervaring...

Respondent 7: Ja eeum; 'ik zit sinds september in KRAS'.

Respondent 5: En zij praten ook allemaal zo mooi zo. En dan komen wij van Brugge dat gaat niet altijd even goed.

Respondent 7: Gij en Nicolas dat was wel vaak grappig. Maar ze begonnen gewoon te lachen met ons dat wij van 'Bruhhe' waren hé

Respondent 10: Ja maar echt voortduren hé, ze waren allemaal met ons aan het lachen.

Respondent 5: Ik weet nog zo, ik moest de politiciers gaan briefen, dat was zo op het laatste moment van ga maar mee, waar ze naar toe moesten en ik moest dat zo voorlezen, zo de naampjes. De commissie G en H en ze begonnen natuurlijk allemaal met mij te lachen hé

Roxanne: Zijn er nog zo dingen dat je zegt van? Want de vorige keer hebben we te weinig over de slotzitting gebabbeld?

Iedereen: Neen, neen.

Roxanne: Niks anders meer?

Iedereen: Neen.

Roxanne: Oké, dan eum, dan kan ik jullie alleen nog maar bedanken! Jullie hebben ons heel hard geholpen!

BIJLAGE 3: INFORMATIE OVER KRAS OBV DE KRAS-MAP

1. KRAS?

KRAS is een scherp en snedig **discussie- en rollenspel** dat leerlingen van de derde graad secundair onderwijs de kans biedt om hun onversneden mening en **krasse uitspraken** op de wereld los te laten.

Inleving en discussie staan centraal in KRAS. Leerlingen **kruipen in de huid** van een jongere uit een ander land, de regering van een land, de pers, een belangengroep enz. Ze verdedigen hun stem met verve en ondervinden aan den lijve de spanningen die bestaan tussen de verschillende partijen.

Na het rollenspel krijgen leerlingen de kans om hun **eigen mening** over het thema uit te spreken tegenover de andere jongeren in de groep. Of je gaat verder: Waarom lokale beleidsmakers niet eens het vuur aan de schenen leggen? Of nog beter... Trek met Globelink in mei naar Brussel! KRAS zorgt ervoor dat jongeren hun zegje kunnen doen tegenover politici en experts in de Kamer, de Senaat of het Vlaams Parlement.

Doelstellingen van KRAS

Globelink streeft naar een meer duurzame en rechtvaardige samenleving wereldwijd en beschouwt jongeren hierbij als volwaardige partners. Met KRAS willen we jongeren de kans geven om bij te dragen tot een open en solidaire samenleving en zich hierover uit te spreken.

KRAS is een vrijwillig jaartraject dat in de vrije tijd plaatsvindt en schooloverschrijdend werkt. In elke KRASgroep zitten verschillende scholen uit een zelfde omgeving.

Jaarlijks werken we rond een mondiaal thema dat benaderd wordt vanuit het kader van duurzame ontwikkeling. Voor Globelink is duurzame ontwikkeling een ontwikkeling die rekening houdt met de volgende zaken:

1. De aarde is rond en dus gelimiteerd, groeien doet zij niet meer. De draagkracht van de aarde is dan ook beperkt.
2. Mensen zijn op hun beurt ook gelimiteerd. Teveel sociale druk, vervreemding en/of milieuvervuiling maakt ongezond.
3. De economie dient in functie te staan van de samenleving en niet andersom.

Eenvoudig gesteld betekent duurzame ontwikkeling "genoeg, voor altijd, en voor iedereen". Educatie voor duurzame ontwikkeling (EDO) begrijpen we als het leren denken over en werken aan een leefbare wereld, nu en in de toekomst, voor onszelf hier en voor anderen elders op de planeet. Meer informatie hierover op de website van LNE: <http://www.lne.be/themas/natuur-en-milieueducatie/algemeen/edo>.

Jongeren worden gestimuleerd om doorheen rollenspelen zich te verdiepen in het thema om nadien hun eigen mening te formuleren en uit te spreken. Doorheen het KRAS-traject kunnen jongeren zich zowel kennis, vaardigheden als attitudes eigen maken.

Evolutie in inhoudelijke kennis: In het achtergrondossier en doorheen de sessies rollenspel verdiepen de jongeren zich in het thema dat steeds binnen een mondiaal kader wordt aangeboden. Jongeren leren de samenhang zien tussen wat er hier bij ons gebeurt en wat er zich elders op de wereld afspeelt en zien hoe keuzes van vandaag een impact hebben op de toekomst.

Evolutie in vaardigheden: Doorheen de sessies leren jongeren zich inleven in een rol, leren ze hun mening formuleren en hierover debatteren met anderen, ze leren discussietechnieken, ze leren onderhandelen en samenwerken.

Evolutie in houding: Jongeren verruimen hun blik op de wereld door de aanwezigheid van de verschillende rollen, ze leren de complexiteit van mondiale problemen inzien en begrijpen de reikwijdte van hun handelingen in een mondiaal perspectief.

Waarom deelnemen aan KRAS?

De meerwaarde en kenmerken van KRAS

KRAS is de perfecte leerschool om onderbouwd te **discussiëren**. Jongeren leren complexe onderwerpen in een ruimer kader bekijken, benaderen onderwerpen vanuit verschillende en soms onbekende invalshoeken en weten daardoor **genuanceerd** om te gaan met informatie en een **gemotiveerde mening** te (her)vormen.

Met enkele **kenmerken** van KRAS hou je best rekening:

Binnen KRAS kiezen leerlingen **vrijwillig** om deel te nemen. (Een vrijwillige deelname leidt ons inziens tot een ander soort engagement, andere discussies en andere voorbereidingen dan een verplichte deelname.) Tijdens de sessies komen jouw leerlingen in een gemengde groep terecht waar andere leerlingen vrijwillig en buiten de schooluren aan KRAS deelnemen.

KRAS is een **jaartraject**. In september starten de discussies en in mei worden alle deelnemers uitgenodigd in de Kamer, de Senaat en het Vlaams Parlement om er in discussie te gaan met Belgische en Vlaamse politici.

KRAS werkt het liefst **school- en netoverschrijdend**. Het samenwerken en discussiëren met deelnemers uit verschillende netten, scholen en studierichtingen zorgt voor diversiteit en bevordert de discussie.

KRAS & de VOETen

KRAS sluit nauw aan bij de vakoverschrijdende eindtermen voor het secundair onderwijs (VOETen). De meeste vaardigheden van de gemeenschappelijke stam van de VOETen worden doorheen het KRAStraject gestimuleerd: communicatief vermogen, creativiteit, empathie, kritisch denken, een open en constructieve houding, respect, samenwerken, verantwoordelijkheid.

Context 4 van de VOETen refereert rechtstreeks naar duurzame ontwikkeling waarin inzicht in systeemdenken en de samenhang tussen het lokale en mondiale centraal staan. Ook de vaardigheden die begrepen worden onder contexten 5 (de politiek juridische samenleving), 6 (de socio-economische samenleving) en 7 (de socioculturele samenleving) worden binnen KRAS gestimuleerd.

KRAS als project in de vrije ruimte

(enkel voor het vrij onderwijs)

KRAS is een geschikt project voor de vrije ruimte. Het mondiale jaarthema wordt vanzelfsprekend vakoverschrijdend behandeld en de werkvormen die gebruikt worden om de discussie te structureren stimuleren taalvaardigheid, mondigheid, luisterbereidheid en inzicht in ons democratisch systeem. Daarenboven zijn de competenties die men wil stimuleren met projecten tijdens de vrije uren KRAS op het lijf geschreven. Denk bijvoorbeeld aan: opzoeken van informatie, verwerken van informatie, samenwerken in teamverband, zelfsturing, creativiteit, ondernemend en sociaal vaardig zijn.

Wie doet er mee?

Een traject afleggen met jongeren waarin ze door inleving en discussie inzicht krijgen in een mondiaal thema, dat is waar KRAS voor staat. Dit kan maar tot een goed eind gebracht worden dankzij het enthousiasme van heel wat mensen. Wie zijn ze en wat doen ze?

DEELNEMERS

KRAS is bedoeld voor die 16+'ers die houden van een stevig debat, geïnteresseerd zijn in de actualiteit en verder durven kijken dan onze landsgrenzen. Een KRASser is een jongere die zich kan verdiepen in een thema en die gelooft dat er oplossingen bestaan voor een aantal heikele problemen.

BEGELEIDERS

Begeleider ben je als je op vrijwillige basis je schouders zet onder dit project en in jouw school op zoek gaat naar KRASse jongeren. Je ondersteunt de jongeren verder in hun zoektocht naar informatie. Ook op andere vlakken kan je hulp bieden: discussietechnieken aanscherpen, goede voorstellen helpen uitschrijven, de deelnemers betrokken houden op het spel, het KRASnieuws dat je krijgt van Globelink opvolgen en verspreiden, de sessies mee begeleiden, ...

VOORZITTER

Dit is de man of vrouw die tijdens de sessies de touwtjes in handen heeft. Zijn of haar taken: er tijdens de sessies voor zorgen dat iedereen z'n zegje kan doen, ideeën en argumenten samenvatten, kleine verbale brandjes blussen, de agenda en klok in het oog houden, vragen beantwoorden, alert zijn voor jeugdige frustratie, ... De rol van voorzitter kan opgenomen worden door een externe geïnteresseerde persoon of door een gemotiveerde begeleidende leerkracht.

SECRETARIS

De secretaris is de administratief verantwoordelijke van een lokale KRASgroep. Hij of zij neemt de logistieke taken op zich: praktische omkadering van de sessies, verslaggeving, deelnemers inschrijven, opvolgen van de registratieformaliteiten, uitnodigingen versturen, enz. Daarnaast kan hij of zij tijdens de sessies de voorzitter bijstaan.

CONTACTPERSOON

De contactpersoon verzorgt de communicatiedoorstroming tussen Globelink en de lokale KRASgroep. Vaak neemt de secretaris deze taak op, maar dat hoeft niet persé. Deze persoon is het eerste aanspreekpunt voor Globelink om nieuwtjes door te geven en om te horen hoe alles loopt in de groep. Hij of zij behoudt dus een beetje het overzicht op de volledige werking van de lokale groep (wie is wie, wie doet wat, welke externe organisaties staan in contact met de KRASgroep, welke afspraken zijn gemaakt, ...). Deze persoon kan ook makkelijk vragen van de lokale groep doorgeven aan Globelink.

SCHOOL

De school verleent vooral logistieke ondersteuning en stelt haar faciliteiten ter beschikking: een vergaderzaal, een dataprojector, drankjes, printer, ... Ook staat zij de deelnemers toe deel te nemen aan de Overkoepelende Slotzitting te Brussel.

ANDERE: Jeugddienst, Noord-Zuiddienst,...

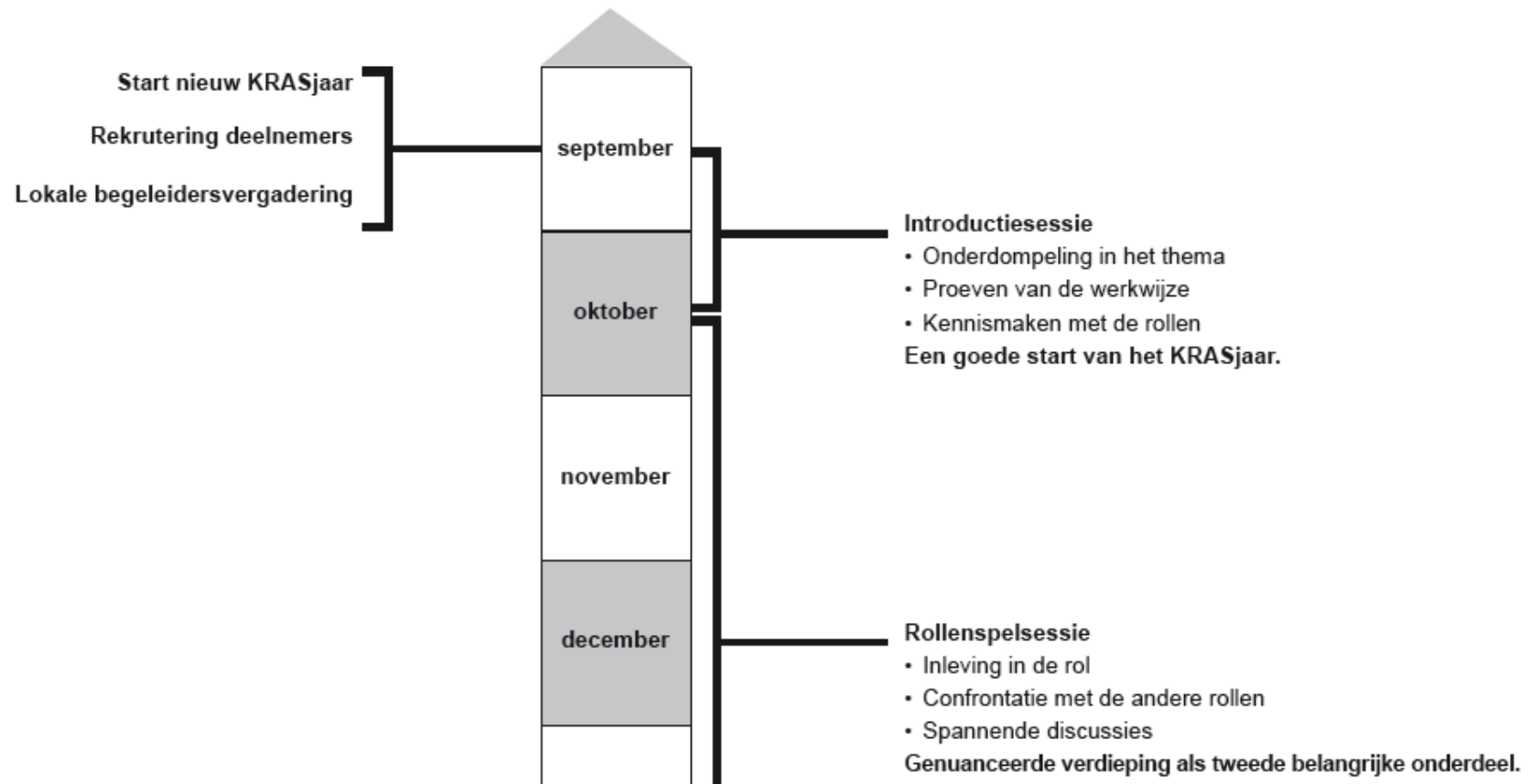
In heel wat lokale KRASgroepen staat een medewerker van de jeugddienst, het cultureel centrum, het wereldcentrum, de dienst ontwikkelingssamenwerking, enz. mee in voor het voorzitterschap, het secretariaat en/of de logistieke ondersteuning van de lokale werking.

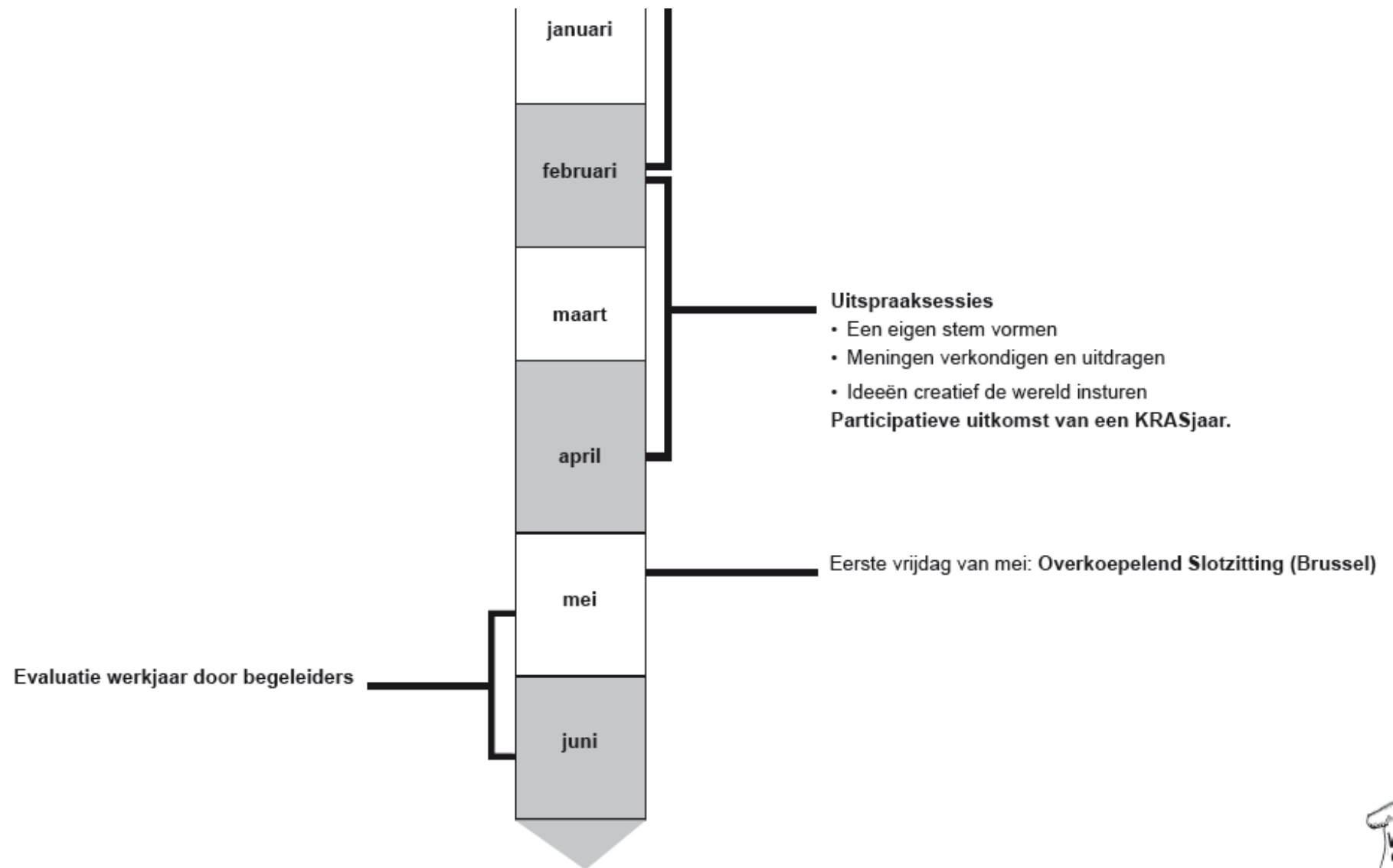
GLOBELINK

Globelink biedt inhoudelijke en praktisch ondersteuning aan lokale KRASgroepen. Globelink werkt het themadossier én de methodieken uit en organiseert de Overkoepelende Slotzitting. Elke KRASgroep wordt ondersteund door een Globelinkmedewerker bij wie je terecht kan met al je vragen over KRAS.

2. Het traject

Hoe zit een KRAStraject in elkaar?

Rollenspelen

De basis voor de sessies rollenspel vormt de parlementaire zitting. Deze wordt voorbereid door één van de rollen die een voorstel aan de groep voorlegt in de vorm van een motie. Aan de hand van deze motie wordt het debat geopend en kunnen andere rollen amendementen indienen om het oorspronkelijke voorstel te wijzigen. Het debat wordt afgesloten met een stemming over de motie en amendementen. Deze methodiek geeft een duidelijk kader voor de debatten en zorgt ervoor dat daarbij vanuit concrete voorstellen kan vertrokken worden en naar concrete aanbevelingen wordt toegewerkt.

Elke Krasgroep heeft zijn eigenheid en aangezien het de jongeren zijn die de debatten vormgeven, is het belangrijk om in te spelen op de eigenheid van jouw groep. Daarom biedt Globelink enkele alternatieve werkvormen aan, waarmee je in de sessies aan de slag kan.

Redenaarstalent?

Zijn er in jouw groep jongeren die uitblinken in hun argumenteringen en zitten er geboren redevoerders in de groep? Dan wordt het tijd om het debat naar een hoger niveau te tillen en een waar verbaal steekspel te organiseren. In de methodiek **DEBATTLE** krijgen de rollen elk 3 minuten om een pleidooi te houden waarin ze de anderen kunnen overtuigen van hun gelijk.

Zwart-wit stemmen?

Merk je dat de jongeren moeilijk tot een consensus kunnen komen? Verschuiten de rollen zich in hun stellingen en kunnen ze moeilijk water bij de wijn doen om tot een gedragen voorstel te komen? Met de **CONSENSUS**methodiek kan je het water tussen de rollen minder diep maken en op zoek gaan naar de punten van overeenkomst tussen de verschillende rollen.

Coalities zoeken?

Om de jongeren te stimuleren samen te werken met andere rollen en via coalities een groter draagvlak te bekomen voor hun voorstellen, kan je gebruik maken van de **CONNECT**-methodiek. In deze methodiek maken de rollen visitekaartjes en kunnen ze beginnen netwerken.

Over de groepsdrempel heen?

Zijn er in jouw groep jongeren die het moeilijk vinden om hun mening uit te spreken voor de volledige groep? Is de drempel om het woord te nemen voor sommigen te hoog? Dan kan een **SPEEDDATING** ook deze jongeren in de sessie betrekken. In deze methodiek kunnen de jongeren de andere rollen en hun standpunten leren kennen in opeenvolgende 1-op-1 gesprekjes met de andere rollen. Nadien kan het debat nog altijd in alle hevigheid gevoerd worden.

Een bende creatievelingen?

Zit er creatief talent in jouw Kragroep? Dan kan je de jongeren vragen om hun motie niet zomaar op papier neer te pennen, maar deze uit te beelden in een **FORUM THEATER**. Met deze methodiek kunnen de jongeren meer doen dan praten alleen, ze ondervinden aan den lijve de consequenties van hun voorstellen.

De map biedt je inhoud

Het KRASdossier (de map) geeft deelnemers en begeleiders een stevige inhoudelijke basis om met de sessies van start te kunnen gaan. Het is steeds volgens eenzelfde **structuur** opgebouwd. Een centraal thema wordt onderverdeeld in drie grote deelthema's. Deze deelthema's worden op hun beurt door drie verschillende invalshoeken belicht. Zo komen we tot drie subthema's binnen elk groter deelthema.

Aan de hand van een **inleidende brief** worden de jongeren opgeroepen om deel te nemen aan een internationale bijeenkomst. Met de jongeren denken we na over hoe deze wereld eruit zal zien in de toekomst. Wat willen we wel en wat willen we niet? We gaan op zoek naar manieren om een leefbare wereld waar te maken in Noord en Zuid...

Elk van de drie deelthema's wordt door een uitnodiging voor deze bijeenkomst ingeleid waarin de drie invalshoeken kort worden toegelicht en de jongeren worden aangespoord om voorstellen te formuleren om een aantal problemen een halt toe te roepen.

Per rollenspelsessie worden er 1 of 2 **deelthema's** behandeld, telkens uit een ander hoofdstuk. Zo komen in de drie sessies rollenspel alle drie de grote 'hoofdstukken' (sociaal, economisch en ecologisch) aan bod. Je groep kan ervoor kiezen om vanuit één invalshoek een voorstel te bedenken en een motie te schrijven. Deze vormt dan de basis voor de discussie tijdens de sessie. Je kan er ook voor kiezen om meerdere invalshoeken te belichten in 1 sessie, afhankelijk van de beschikbare tijd. Per subthema vind je in dit dossier telkens een opsomming van relevante feiten gevolgd door krasse uitspraken over het thema. Extra informatie vind je dan nog in het deeltje "check this out".

Jaarlijks kiezen we voor een breed gamma aan **rollen**, twaalf in totaal. Want meer rollen geven meer keuzemogelijkheden en dus meer kans om een rol te kiezen die bij de deelnemers past.

Voorstel tot combinatie van de rollen:

Een evenwichtige combinatie van de rollen vergroot de kans op een stevig debat. Omdat niet alle lokale KRASgroepen met twaalf rollen spelen, willen we jullie helpen bij het kiezen van de rollen. In onderstaande tabel vind je drie groepen van rollen.

De rollen in de A groep zijn rollen die pleiten voor een status quo, de rollen in groep B vertegenwoordigen de tegenstem in het debat. In de C groep bevinden zich de rollen met een eerder genuanceerd standpunt, deze rol hebben een minder uitgesproken profiel en zijn daardoor de rollen die het debat in de ene of de andere richting kunnen doen kantelen.

Groep A	Groep B	Groep C
Young America's Foundation	Plan Youth Board	UNATSBO
Zhōngguó tìyù xiéhu	FIMCAP	SustainUS
Silatech	European Youth Forum	Indignados
World Family Organization	AGYA	Pyalara

Vorbereitung op het rollenspel

Zelf vind je als begeleider heel wat achtergrond bij het thema in de map. Het biedt hulp bij het begeleiden van de leerlingen om hun motie te schrijven, om hen te helpen zich in te leven in hun rol en om de discussies in goede banen te leiden. Je zorgt er als begeleider voor dat leerlingen het subthema dat onderwerp is van de huidige sessie volledig doornemen en bereid met hen hun standpunt voor m.b.t. dat subthema. Belangrijk is dat je hen erop wijst steeds vanuit hun rol te redeneren. De map stuurt er ook op aan om leerlingen zelf extra informatie te laten opzoeken (zoals websites, boeken, films ...). Maak ook duidelijk dat het opstellen van een goede motie heel belangrijk is aangezien een goede motie de basis vormt van een goede sessie. Ook het voorbereiden op de moties van anderen is verstandig, leerlingen staan sterker in hun schoenen tijdens de sessies. In sommige KRASgroepen bereiden leerlingen zelfs al amendementen voor op de moties voor aanvang van de sessie!

De motie

Een motie is een voorstel dat wordt ingediend in een parlementaire zitting. Het is een duidelijk omljnd standpunt waarin richtlijnen voor een concreet beleid verwoord staan. Een goede motie is steeds concreet, bespreekbaar voor ALLE rollen, houdt rekening met het standpunt van eventuele tegenstanders en is kort en bondig.

Een motie bestaat steeds uit drie delen:

Gelet op ...

Dit is een vaststelling die een probleem formuleert. Deze vaststelling mag nog vaag zijn.

Overwegende dat...

In concrete puntjes beargumenteer je waarom je over deze vaststelling bekommerd bent of waarom je dit een probleem vindt.

Bevelen wij aan dat...

De aanbevelingen om dit probleem op te lossen worden weergegeven in concrete puntjes.

Zorg ervoor dat de motie **op voorhand** naar alle andere leerlingen is doorgestuurd zodat zij zich vanuit hun rol reeds kunnen voorbereiden. Je kan bijvoorbeeld tijdens een middag even samenkomen om een standpunt in te nemen of je duidt er een spreekbuis aan. Deze voorbereiding tilt het rollenspel naar een hoger niveau. Ook de voorzitter dient zeker een week op voorhand de motie te ontvangen. Geef leerlingen ook feedback op hun motie als je hen bij het maken niet hebt kunnen ondersteunen.

Tijdens het rollenspel

Het kan handig zijn om in de map nog snel even de verschillende visies te bekijken (achteraan bij de bijlagen staat er per subthema én per invalshoek kort samengevat welk standpunt elke rol inneemt).

De voorzitter

- leidt het debat in goede banen.
- zorgt ervoor dat hij het thema goed kent.
- is neutraal, kan wel kritische bedenkingen geven bij uitspraken en doorprijkt foute informatie.

De secretaris

- zorgt dat de registratieformulieren van de begeleiders en de leerlingen elke sessie worden ingevuld.
- geeft de registratieformulieren bij de laatste sessie (de lokale slotzitting) aan de begeleider van Globelink of stuurt ze op (vergeet er geen kopie van te nemen).
- is verder ook begeleider.

De begeleider

- ondersteunt zijn leerlingen waar nodig, bijvoorbeeld bij het innemen van een standpunt t.o.v. het thema.
- geeft hen tips bij het onderhandelen over de amendementen.
- ondersteunt de voorzitter.

Doorheen de sessies kan je KRAS verder uitbouwen of variëren; leg het niveau wat hoger, gebruik eens een andere methodiek of laat de sessie op locatie doorgaan. Dit werkt motiverend voor de deelnemers.

Uitspraaksessies

Opbouw

De uitspraaksessies volgen een logische opbouw. In de eerste sessie **uiten de deelnemers hun mening** over het thema en toetsen dit bij de andere KRASdeelnemers.

In tweede instantie moedigen we jullie aan om de jongeren te stimuleren **uitspraak** te doen naar externen. Dit kunnen andere jongeren zijn, leerkrachten, de schooldirectie, ouders, lokale beleidsmakers, experts, ...

Eerste uitspraaksessie

Hiervoor ontwikkelde Globelink een nieuwe methodiek. Tijdens de eerste zitting uit de rol werken we in kleine groepjes, eventueel bijgestaan door experts uit het werkveld, aan **parlementaire vragen**. Afhankelijk van groepsgrootte en – dynamiek kan deze methodiek aangepast worden.

Op <http://kras.globelink.be/methodieken> vind je fiches van deze nieuwe methodiek en andere mogelijke werkvormen. **Creatieve interpretaties ervan zijn zeker mogelijk.**

Lokale Slotzitting

Ook hier bestaan verschillende methodieken voor (<http://kras.globelink.be/methodieken>), met alle vrijheid tot interpretatie. Sommige groepen ontwikkelden doorheen de jaren een eigen manier om deze Lokale Slotzitting vorm te geven; ze gaan bv. bij lokale organisaties op zoek naar de link met het jaarthema of bekijken wie er in de eigen stad een impact heeft op de door hun geïdentificeerde problemen.

In de nieuwe werkvorm gaan we tijdens de LSZ aan de slag met de parlementaire vragen. De deelnemers leggen als volleerde parlementariërs deze vragen voor aan lokale politici en beleidsmakers.

Overkoepelende Slotzitting

Als grootse afsluiter van een KRASjaar vol debat nodigt Globelink alle KRASsers uit in Brussel. Globelink organiseert er de Overkoepelende Slotzitting die plaats vindt op de eerste vrijdag van mei. We verwachten er in het Vlaams Parlement, de Kamer en de Senaat een 500-tal jongeren om hun debatten te verheffen tot ware pleidooien. De KRASsers worden verdeeld over 18 commissies waarin telkens een andere discussievraag centraal staat. De vragen worden gebaseerd op de debatten in de lokale KRASgroepen. Deze slotzitting kunnen we maar laten slagen dankzij vele helpende handen. We rekenen daarvoor o.a. op **jouw hulp** als begeleider om ook dan de sessies in goede banen te leiden.

Het dagverloop van een OSZ:

09:30 – 10:00 : Plenaire opening van de dag

We heten de jongeren welkom, stellen de verschillende KRASgroepen voor en schieten de Overkoepelende Slotzitting in gang.

10:00– 12:00 : Commissievergaderingen

In verschillende groepen, de commissievergaderingen, komen de jongeren tot een voorstel m.b.t. het thema. Verschillende experts en politici zorgen voor prikkelende vragen en een inhoudelijke reflectie m.b.t. de voorstellen van de jongeren.

12:00 – 13:30 : Middag in het Warandepark

Ludieke en informatieve activiteiten tijdens de middagpauze van de jongeren.

13:30 – 14:30 : Gemengde commissievergaderingen

De voorstellen die in de voormiddag geschreven zijn worden in de vorm van gemengde commissievergaderingen met de jongeren van de andere voormiddagcommissies afgetoetst.

14:30 – 16:00 : Rondetafelgesprekken in de voormiddagcommissies

De jongeren gaan terug naar de samenstelling van de voormiddag en bespreken alle feedback die ze in de gemengde commissies verzameld hebben. Ze leggen de laatste hand aan hun voorstellen.

16:00 – 17:00 : Plenaire stemming

De definitieve voorstellen worden gestemd. De dag wordt afgesloten met een woord van de voorzitter van het huis.

17:00 – 17:30 : Receptie

De resultaten van de dag worden ...

... een eerste keer opgetekend in **De Vandaag** : het krantje gemaakt door de jongerenpersploeg dat net voor de receptie van de OSZ uitgegeven wordt.

... gepubliceerd in **De Krasmaaier** : een uitgave van Jeugdendienst Globelink waarin de besluiten van de jongeren minutieus worden weergegeven. Alle KRASgroepen ontvangen deze uitgave eind mei of begin juni.

... **medegedeeld** aan de Vlaamse Jeugdraad (adviesfunctie naar de overheid), alle politieke fracties en betrokken organisaties in het werkveld.